

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ

«Шевченківська весна»

МАТЕРІАЛИ

*Міжнародної науково-практичної конференції студентів,
аспірантів і молодих вчених*

Частина 2

26 березня 2019

Київ – 2019

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Копійка В.В., директор Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, доктор політичних наук, професор.

Заступник голови оргкомітету:

Павлюк Я.В., голова Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин, студент 4 курсу спеціальності «Міжнародне право»;

Члени оргкомітету:

Кориневич А.О., координатор з наукової роботи Інституту міжнародних відносин, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права.

Сморжевська А.Г., співголова Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин, аспірант кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби;

Дайнеко В.В., завідувач кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, професор;

Даниленко С.І., завідувач кафедри міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій, доктор політичних наук, доцент;

Дорошко М.С., завідувач кафедри країнознавства, доктор історичних наук, професор;

Мицик В.В., завідувач кафедри міжнародного права, доктор юридичних наук, професор;

Калакура В.Я., завідувач кафедри міжнародного приватного права, кандидат юридичних наук, доцент;

Манжола В.А., завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, доктор історичних наук, професор;

Матвієнко В.М., завідувач кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби, доктор історичних наук, професор;

Білас І.Г., в. о. завідувача кафедри порівняльного і європейського права, доктор юридичних наук, доктор історичних наук, професор;

Расшивалов Д.П., завідувач кафедри міжнародного бізнесу, кандидат економічних наук, доцент;

Рижков М.М., завідувач кафедри міжнародної інформації, доктор політичних наук, професор;

Рогач О.І., завідувач кафедри міжнародних фінансів, доктор економічних наук, професор;

Шнирков О.І., завідувач кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор.

Чижик О.С., заступник голови Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин, студент 3 курсу спеціальності «Міжнародне право».

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Чирик О.¹

COMPLIANCE WITH NUCLEAR DISARMAMENT OBLIGATIONS

The Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (NPT) is the only agreement that establishes disarmament obligations. 191 states are parties to the treaty. Its operation was extended for indefinite period of time at 1995 NPT Review Conference [1]. Article VI of the treaty provides that “*each of the Parties to the Treaty undertakes to pursue negotiations in good faith on effective measures relating to cessation of the nuclear arms race at an early date and to nuclear disarmament, and on a treaty on general and complete disarmament under strict and effective international control*” [2]. Thus, the is whether this article imposes any obligation to conduct disarmament on the parties or only to pursue *bona fide* negotiations.

Negotiation in good faith generally implies that the process should be in accordance with the substance and purpose of the negotiations. In the *North Sea Continental Cases* (1969) the ICJ found that the parties had a customary obligation to negotiate an agreement on the delimitation and “*so to conduct themselves that the negotiations are meaningful, which will not be the case when either of them insists upon its own position without contemplating any modification of it*” [3, para. 85].

This approach was strongly supported and extended with regard to Article VI of the NPT in *Nuclear Weapons* (1996), where the Court reached a unanimous conclusion that there is “*an obligation to achieve a precise result – nuclear disarmament in all its aspects – by adopting a particular course of conduct, namely, the pursuit of negotiations on the matter in good faith*” [4, para. 99].

Representatives of the USA and other Nuclear Weapon States (NWS) questioned the obligation to conclude an agreement and recognized only the obligation to seek negotiations in good faith [5, pp. 408-409]. Gerard Smith, the negotiator of the USA noted that it “*doesn’t require us to achieve any disarmament*

¹ Чирик Олексій Станіславович, студент 3 курсу спеціальності «міжнародне право».

agreement, since it is obviously impossible to predict the exact nature and results of such negotiations” [6, p. 21]. According to this view, Article VI is an agreement to negotiate in good faith in the future in order to reach agreement on a specific issue (*pactum de negotiando*), not an agreement to conclude a specific agreement in the future (*pactum de contrahendo*) [7, p. 309-324].

The NWS’ doctrine states that they should have recourse to the *travaux preparatoire* and the circumstances of the NPT conclusion as supplementary means of interpretation of Article VI under Article 32 of the Vienna Convention on the Law of Treaties (VCLT) [8]. Dr. Shaker points out that the obligation to negotiate was agreed upon as a compromise between the parties and no precise result was expected [9, p. 145]. That results in understanding Article VI as *pactum de negotiando*. Consequently, the NWS’ doctrine claims that there is no obligation to conclude an agreement, only to pursue negotiations in good faith.

Another objection to the position of the ICJ is that it had no authority to render the 1996 Advisory Opinion and to consider disarmament issues. The Court put an emphasis on discretionary character of its function to exercise advisory jurisdiction in *Certain Expenses* [10]. This approach was also employed in *Nuclear Weapons*, and the ICJ found that it “*may give an advisory opinion on any legal question, abstract or otherwise*” [4, para. 15]. However, the doctrine states that the development of this function is bounded by general admissibility considerations and employing rather proper than convenient avenues [11, pp. 36, 44]. Arguably, there is also a concrete link between the use of nuclear weapons and disarmament ‘in a broader context’ [12, para. 98], because possession of a nuclear weapon enables its use.

Should only *Travaux Preparatoire* be used to interpret the treaty? The VCLT grants it supplementary role and prioritizes the sources of interpretation in Article 31 [13, pp. 219-220]. Daniel Joyner insists on a holistic interpretation of NPT [13, p. 23], and identifies three pillars of the treaty’s object and purpose: non-proliferation, peaceful use of energy, and nuclear disarmament and points out that the treaty has more of contractual than law-creating focus. That results in *quid pro quo* nature of the agreement: NWS assumed the obligation to pursue negotiations in good faith in

exchange for other countries' non-proliferation efforts [13, p. 32]. In *Fisheries Jurisdiction*, the Court found that Iceland has already gained benefits from the bargain and, thus, cannot put an end to the deal [14, para. 34]. Thus, object and purpose of the NPT promotes *pactum de contrahendo* interpretation.

President Bedjaoui stated that the obligation to disarm had “*acquired a customary character*” due to the extension of this obligation to Non-Nuclear Weapon States (NNWS) and its unanimous observance by the parties for 50 years [15]. He complied with the *Nicaragua* that universal ratification of the UN Charter had resulted in customary status of non-intervention [16, para. 188], but contravened *the North Sea Continental Shelf Cases* reasoning that the number of ratifications and accessions is itself not sufficient [17, para. 173]. Either way, while the observance of disarmament obligations is subject to debate, its customary nature remains far from recognition.

What actions may violate disarmament obligations? In *Kuwait v. Aminoil*, good faith negotiations required “*sustained upkeep of the negotiations over a period appropriate to the circumstances; awareness of the interests of the other party; and a persevering quest for an acceptable compromise*” [18, p. 578]. *Lake Lanoux* (1957) award suggests that “*unjustified breaking off of the discussions, abnormal delays, disregard of the agreed procedures, systematic refusals to take into consideration adverse proposals or interests*” would violate such obligations [19, p. 128].

13 Practical Steps of the 2000 NPT Review Conference [20, pp. 14-15] show that such important milestones of disarmament as entry into force of the Comprehensive Nuclear Test-Ban Treaty and of a treaty banning the fissile materials production, and absence of irreversible disarmament efforts are not fulfilled [13, pp. 100-102]. Furthermore, disarmament is substituted by arms control, that is aimed at reducing the cost of the stockpiles and their limitation or reduction rather than complete elimination [21, p. 183]. Consequently, Professor Francis Boyle has the grounds to state that “all of the nuclear weapon states currently stand in material breach” of their NPT Article VI obligations according to the Court's interpretation of

Article VI [22, p. 192]. Thus, international law system, may see a new nuclear deal very soon.

Список використаних джерел

1.NPT/CONF.1995/32 (Part I), Annex <https://unoda-web.s3-accelerate.amazonaws.com/wp-content/uploads/assets/WMD/Nuclear/1995-NPT/pdf/NPT_CONF199503.pdf> accessed 17 July 2019

2.Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (adopted 1 July 1968, entered into force 5 March 1970) 729 UNTS 161 (NPT) art. VI

3.*North Sea Continental Cases (Germany v Denmark)* (Judgment) 1969 <<http://www.icj-cij.org/files/case-related/51/5537.pdf> (1969), ICJ Rep, p. 3

4.*Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons* (Advisory Opinion) ICJ 1996 <<http://www.icj-cij.org/files/case-related/95/095-19960708-ADV-01-00-EN.pdf>> accessed 17 July 2019

5.Christopher A Ford, 'Debating Disarmament. Interpreting Article VI of the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons' (2007) Vol. 4 No. 3 Nonproliferation Review

6.Hearing Before the Senate Committee on Armed Services, *Military Implications of the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons* (27-28 February 1969)

7.Robert F Turner 'Nuclear Weapons and the World Court: The ICJ's Advisory Opinion and Its Significance for U.S. Strategic Doctrine' in Michael N. Schmitt (ed), *International Law Studies 72 The Law of Military Operations: Liber Amicorum Professor Jack Grunawalt* (Naval War College Press 1998)

8.Vienna Convention on the Law of Treaties (adopted 23 May 1969, entered into force 27 January 1980) 1155 UNTS 331

9.M I Shaker, 'The evolving international regime of nuclear non-proliferation' (2007) 321 *Recueil des Cours de l'Académie de Droit International*

10.*Certain Expenses of the United Nations (Article 17, Paragraph 2 of the Charter)* (Advisory Opinion) ICJ 1962

<<http://www.icj-cij.org/files/case-related/49/049-19620720-ADV-01-00-EN.pdf>>

accessed 17 July 2019

11. Georges Abi-Saab, '*On Discretion: Reflections on the Nature of the Consultative Function of the International Court of Justice*' in L Boisson de Chazournes, P Sands (eds) *International Law, the International Court of Justice and Nuclear Weapons* (CUP, 1999)

12. Yearbook of the ILC (1966) Vol. II

13. Daniel H Joyner, *Interpreting the Nuclear Non-Proliferation Treaty* (OUP, 2011)

14. *Fisheries Jurisdiction Case (Federal Republic of Germany v Iceland)* (Jurisdiction of the Court) ICJ 1973 <<http://www.icj-cij.org/files/case-related/56/056-19730202-JUD-01-00-EN.pdf>> accessed 17 July 2018

15. *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons* (Advisory Opinion) ICJ Declaration of President Bedjaoui <<http://www.icj-cij.org/files/case-related/95/095-19960708-ADV-01-01-EN.pdf>> accessed 17 July 2018

16. *Case concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v United States of America)* (Merits) ICJ 1986 <<http://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf>> accessed 17 July 2018

17. *North Sea Continental Shelf Cases (Federal Republic of Germany/Denmark v Federal Republic of Germany/Netherlands)* (Judgment) ICJ 1969 <<http://www.icj-cij.org/files/case-related/52/052-19690220-JUD-01-00-EN.pdf>> accessed 17 July 2018

18. *Government of Kuwait v American Independent Oil Company (Aminoil)* (1982) 66 I.L.R. , p. 518

19. *Lake Lanoux arbitration* (France v Spain) (1957) 24 I.L.R.

20. 'Final Document of the 2000 Review Conference of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons' (New York 24 April – 19 May 2000) NPT/CONF.2000/28 (Parts I and II)

21. Pietrobon Alessandra, '*Nuclear Powers' Disarmament Obligation under the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons and the Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty: Interactions between Soft Law and Hard Law*' (2014) 27 *Leiden Journal of International Law*

22. Francis Boyle, *The Criminality of Nuclear Deterrence* (Clarity Press Inc., 2002)

Іващенко А. М. ²

Paris Commitments and Paris Principles on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups in the light of the armed conflict in Eastern Ukraine.

Children are one of the most vulnerable categories of population who need special protection on the part of the States Parties to an armed conflict. Ukrainian scholar Inna Artemenko notes that thousands of children are killed every year as a result of hostilities, they become disabled, orphans, refugees or displaced persons, sometimes are forced to live separately from their families. The number of minors who are held as hostages or are trafficked is also increasing [1, p. 3-4].

The facts of direct use of children in hostilities are of a particular concern. Being in the epicenter of an armed conflict, children are often subjected to influence of armed groups. The rebels recruit them to perform various functions – from direct involvement in the armed conflict to logistics. It has negative consequences for children's psychological and physical health, as well as harms their development.

With regard thereto, it should be noted that the Paris commitments to protect children from unlawful recruitment or use by armed forces or armed groups (hereinafter referred to as “Paris Commitments”) [2] and the Paris principles and guidelines on children associated with armed forces or armed groups (hereinafter referred to as “Paris Principles”) [3] are of great importance for the protection of the rights of children who are victims of the armed conflict in Eastern Ukraine. Both documents were approved by 58 states on February 6, 2007, including Ukraine [4]. Currently, there are more than 100 signatory states to these instruments. Their objective is to combat the unlawful recruitment and use of children in armed forces or groups, as well as ensure child protection and social reintegration.

The Paris Commitments contain provisions for the release of all children recruited by armed forces or groups unconditionally at all times, regardless of a cease-fire or peace agreement. States should ensure that conscription and enlistment procedures for recruitment into armed forces meet the requirements of the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children

² Студентка 2 курсу магістратури спеціальності «Міжнародне право». Інститут міжнародних відносин, Київський університет ім. Т. Шевченка Науковий керівник: д. ю. н., проф. Мицик В. В.

in armed conflict [5], as well as take all possible measures to prevent the recruitment and use of persons under 18 years in hostilities.

States Parties should monitor and report at national, regional and international levels on violations of child rights during armed conflict and effectively investigate and prosecute those persons who have unlawfully recruited children into armed forces or groups.

The use of children who have been released or have left armed forces for the purpose of political propaganda is prohibited. If there is a threat of recruitment or use of children in armed conflict, States must ensure that children can effectively exercise their right to seek asylum under the 1951 Refugee Convention [6].

States should spare no effort to end the unlawful recruitment or use of children by armed forces or groups in all regions of the world, in particular through the ratification and implementation of all relevant international legal instruments, as well as through international cooperation.

The Paris Principles, in turn, contain more detailed guidance on the implementation of the Paris Commitment, in particular the provisions on the social reintegration of children. Reintegration programs should include support for children who left armed forces or groups through formal (controlled disarmament and demobilization) and informal (capture, self-demobilization) procedures.

The Paris Principles emphasize the need for a community-based approach to the reintegration of children in order to reduce stigma (prejudice, discrimination) when children return to peaceful living conditions, as well as to promote greater equality in providing assistance. The Paris Principles envisage the establishment of a comprehensive system for supporting all children affected by hostilities, in particular by providing financial support for such systems for a minimum period of 2-3 years.

States should also facilitate a safe access of children to education, appropriate medical care and information counseling, as well as raise awareness of families and adults about programs for the rehabilitation and reintegration of children victims of armed conflicts, including the possibility of re-recruitment of children to armed forces or armed groups.

The cross-cutting standard embodied in the Paris Commitment and the Paris Principles is to ensure the best interests of the child. The rights of the child should be given priority at each stage of the armed conflict, regardless of whether the peace process has begun. All measures taken to dismiss, protect children and prevent the recruitment of them should be taken considering the best interests of such children.

Consequently, Ukraine's accession to the Paris Commitments and the Paris Principles is important for:

1) the prevention of the recruitment and use of children by armed forces or groups in hostilities in Eastern Ukraine;

2) the effective implementation of the provisions of the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict;

3) the prohibition and criminalization of the recruitment and use of persons under the age of 18 years, as well as the prosecution of persons who have committed such acts;

4) supporting long-term social rehabilitation and reintegration of children who were recruited or used by armed forces or groups, paying particular attention to the needs of girls;

4) raising awareness at the global, national and local levels of the causes and the negative impact of the recruitment and use of children in hostilities on the development and well-being of the child;

5) eradicating political, economic, social and ideological causes that lead to unlawful participation of children in armed conflict.

Список використаних джерел:

1. Артеменко Інна. Окремі питання захисту прав дітей у збройних конфліктах: нові виклики для України. Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України / за заг. редакцією С. Ю. Козьякова / Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – К., Піраміда, 2015. – 52 с.

2. Paris commitments to protect children from unlawful recruitment or use by armed forces or armed groups [Electronic resource]. – Mode access: https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/pariscommitments_en.pdf.

3. Paris principles and guidelines on children associated with armed forces or armed groups [Electronic resource]. – Mode access: <https://www.unicef.org/emerg/files/ParisPrinciples310107English.pdf>.

4. List of States that have endorsed the Paris Principles and the Paris Commitments [Electronic resource]. – Mode access: <https://www.icrc.org/eng/assets/files/2012/paris-principles-adherents-2011.pdf>.

5. Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict [Electronic resource]. – Mode access: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPACCRC.aspx>.

6. Convention relating to the Status of Refugees [Electronic resource]. – Mode access: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/StatusOfRefugees.aspx>.

*Данильченко О.С.*³

Українсько-китайське співробітництво у сфері реалізації проектів Морського шовкового шляху.

Конкретним проявом процесу трансформації глобальної архітекτονіки міжнародних відносин, зокрема зміни ролі Китаю у сучасному світі, є активізація морської діяльності КНР. Концепція Морського шовкового шляху (МШШ) зі створенням безпечних, безперервних та високоефективних морських транспортних маршрутів з вузловими точками у найважливіших морських портах відкрита для будь-яких країн і МО та не обмежена тільки географічним простором стародавнього Шовкового шляху. Крім того, ця концепція стала невід'ємним інструментом зовнішньої політики Китаю, а також активним пошуком нової моделі міжнародного співробітництва.

Враховуючи значні обсяги товарів, які планують перевозити МШШ, шанси України долучитися до цього проекту доволі значні. Українські порти та залізниці розглядаються китайською стороною як важливі перспективні ланки маршруту, особливо з метою збільшення товарообігу Китаю з країнами Європи [1, с. 13]. На користь цього свідчать численні заяви офіційних китайських представників (наприклад, інтерв'ю Надзвичайного та Повноважного Посла КНР в Україні Ду Вея одному з впливових українських видань), а також останні події 2016-2017 рр.: підписання контрактів Адміністрацією морських портів України з китайською компанією China Harbour Engineering Company на проведення днопоглиблення в морському порту «Південний»; укладення меморандуму про співпрацю між китайською компанією China National Technical Import & Export Corporation та «Українським Дунайським пароплаванням», який передбачає будівництво 40 нових барж типу SLG і модернізацію 21 буксира до 2031 р.; візити китайських делегацій для огляду залізнично-поромного комплексу порту «Чорноморськ», який планується передати в концесію; проект будівництва у 2018 р. нової дороги, яка з'єднає порти Одеси і Херсону тощо. Зазначені проекти демонструють, що загальна

³ Студентка I курсу магістратури спеціальності «Міжнародне право».

сума китайських інвестицій може бути зіставною з коштами, які виділяються для України з боку провідних фінансових МО та іноземних донорів.

Виходячи з цього, важливим елементом морської політики України та її стратегічним завданням мають стати питання, пов'язані з максимальною інтеграцією в реалізацію Китаєм проекту МШШ, оскільки не слід очікувати, що Україну автоматично залучать до створення нового регіонального економічного простору. За оцінкою фахівців-китаєзнавців, Україна має високий рівень відносин стратегічного партнерства з Китаєм, проте цей потенціал наразі не реалізується на практиці [2, с. 34]. На сучасному етапі розвиток українсько-китайських взаємин гальмується певними перешкодами, які роблять малоймовірним масштабне входження України в проект МШШ:

- ✓ Україна недостатньо активно залучає китайські інвестиції, особливо якщо порівнювати з успіхами Румунії та Болгарії. На відміну від останніх, Україна не є членом ЄС, що ускладнює проходження кордону. На додаток до цього, Україна має непрозорий і тривалий механізм оформлення митних вантажів, що на тлі високої вартості суднозаходів (без знижок, на 25-35% більше, ніж в Болгарії та Румунії), а також відсутність якісних доріг для автосполучення з ЄС, робить її менш привабливою в порівнянні з країнами ЄС [3, с. 11];
- ✓ відсутність України у форматі «16+1» свідчить про неврахування усіх можливостей співпраці з країнами Центральної та Східної Європи. Україні варто приєднатися до китайської ініціативи як європейській країні, асоційованій з ЄС. Китай не мав жодних застережень щодо Угоди про асоціацію України з ЄС, неодноразово декларував своє сприйняття України як «важливої країни в Європі». Приєднання України до формату «16+1» та перетворення його на «17+1» має суттєві переваги як з погляду активізації взаємодії з Китаєм, так і щодо реалізації європейського вектора свого розвитку. Процес приєднання України до формату «16+1» доцільно поєднати з вирішенням питань регламентації функціонування ЗВТ України з ЄС [2, с. 34];

- ✓ крім того, слід враховувати вигоди від залучення бізнесових кіл до реалізації проекту МШШ, бо саме на них роблять ставку його ініціатори. Лише комерціалізація всіх ланок цього маршруту зробить його економічно привабливим. Тому державні органи України мають усіляко підтримувати розвиток нового шляху адміністративними та економічними стимулами, не забуваючи й про інформаційні ресурси, які можна задіяти для популяризації проекту [1, с. 13].

Однією із умов розвитку та підвищення ефективності діяльності китайського національного морського господарського комплексу стало законодавче врегулювання статусу морських портів та їх функціонування з урахуванням сучасних міжнародних торгових вимог. Основою нормативно-правового забезпечення роботи морського господарського комплексу КНР, зокрема морських портів, є Закон «Про порти КНР» 2003 р. Аналіз майже 15-річної практики застосування цього Закону дає підстави для визнання його високої ефективності. На жаль, законодавство України щодо визначення статусу морських портів не відповідає повною мірою міжнародно-правовим стандартам функціонування цих об'єктів [4, с. 85].

Концепція МШШ зайвий раз підтверджує, що морська сфера займає важливе місце в процесі геополітичної трансформації Китаю, який готовий інвестувати в морські проекти вздовж шляху. При цьому, важлива роль відводиться країнам Центральної та Східної Європи, які можуть бути ідеальною платформою для виходу на спільний ринок ЄС. На розгляді потенційних інвесторів з КНР проекти, пов'язані із будівництвом або модернізацією об'єктів портового господарства України. Внаслідок цього, Україна, як важлива чорноморська держава, має істотні перспективи стати частиною проекту століття та отримати численні переваги завдяки вигідному територіальному розташуванню, наявності морських портів, широкій залізничній мережі, а тому морська політика України має сконцентруватися на

вирішенні зазначених вище проблем та передбачити співпрацю в реалізації проекту з іншими зацікавленими країнами регіону.

Список використаних джерел:

1. Ус І. В обхід Росії. Альтернативний маршрут Шовкового шляху / І. Ус // Віче: громадсько-політичний і теоретичний журнал. – 2016. – №7/8. – С. 12-13.
2. Гончарук А.З., Кошовий С.А. Шовковий шлях: від концепції до практичних кроків (формат взаємодії «16+1») / А.З. Гончарук, С.А. Кошовий // Зовнішня політика України. – 2016. – №1. – С. 26-36.
3. Трофимчук А.П. Перспективи приєднання України до проекту «Один пояс, один шлях» / А.П. Трофимчук // Міжнародні відносини Серія «Економічні науки». – 2016. – №9. – С. 1-14.
4. Серафимов В.В. Ответственность за нарушение Закона КНР о морских портах / В.В. Серафимов // Митна справа. – 2015.– №2. – С. 83-89.

*Krylova O.O.*⁴

Technical barriers to trade: balance between standards and technical regulations.

The World Trade Organization (WTO) deals with the global rules of trade between nations. Its main function is to ensure that trade flows as smoothly, predictably and freely as possible. The multilateral trading system should integrate environmental considerations and promote sustainable development without undermining its open, equitable, and nondiscriminatory quality. International trade is an achievement of the whole global community and a key component of sustainable development. The main obligations of Member States are not to create irrelevant trade obstacles, yet to support free market access. Despite this duty, there are a huge number of trade barriers, with which the WTO Members have to deal with. In the ongoing fast-moving world, one of the trade-restrictive measures are non-tariff measures, namely technical regulations and standards.

A standard is a document approved through consensus by a recognized (standardization) body, that provides, for repeated and common use, rules, guidelines or characteristics for products or related processes and production methods, with which compliance is not mandatory [1]. Standardization provides a basis for technical/trade agreements and technical regulations.

A technical regulation is a Government document that lays down product characteristics or their related processes and production methods, including the applicable administrative provisions, with which compliance is mandatory. It may also include or deal exclusively with terminology, symbols, and packaging, marking or labelling requirements as they apply to a product, process or production method [1]. No consensus is necessary for establishment of the technical regulation.

The difference between a standard and a technical regulation lies in compliance. While conformity with standards is voluntary, technical regulations are mandatory.

⁴ The 5-year student, International Law.

Supervisor: Skrynka D.V., Ph.D. in Law, Associate Professor, International Law Chair of the Institute of International Relations.

They have different implications for international trade. If an imported product does not fulfil the requirements of a technical regulation, it will not be allowed to be put on sale. In case of standards, non-complying imported products will be allowed on the market, but then their market share may be affected if consumers' prefer products that meet local standards such as quality or colour standards for textiles and clothing. Also, traders do not buy goods, which are not in compliance with standards.

The TBT Agreement, *inter alia*, has provided that technical regulations should not create unnecessary obstacles to international trade, therefore they should not be more trade-restrictive than necessary to fulfil a legitimate objective, taking into account the risks that non-fulfilment would create, as evidenced by available scientific and technical information, processing technology or intended end uses of the products [2; 679].

Imported products should be given, in respect of technical regulations, no less favourable treatment than that accorded to like products of national origin and to like products from any other country [2; 679].

International standards should be used as a basis for preparing technical regulations except when they are not appropriate to fulfil legitimate interests, for instance, because of fundamental climatic or geographic factors or fundamental technological problems. A product that does not comply with the standard is often difficult or impossible to sell in the relevant market because of the reluctance of companies within the importing country to buy the product. The TBT Agreement also contains provisions against the abusive standards.

For a government, avoiding unnecessary obstacles to trade means that when it is preparing a technical regulation to achieve a certain policy objective - whether protection of human health, safety, the environment, etc. - the regulation shall not be more trade-restrictive than necessary to fulfil the legitimate objective [3].

Each WTO Member is required to notify all its proposed technical regulations including labelling requirements which are either not based on the relevant international standards (or where no international standards/guidelines exist) and have significant trade effects (both positive and negative). Such notifications,

concerning the preparation, adoption or application of technical regulations, should be submitted through the WTO Secretariat. Enough time must be allowed for written comments/discussions and these comments should be taken into account and the results of the discussions communicated to those making comments. Governments are obliged to provide justification for the proposed technical regulations, if so requested by other members.

According to the TBT Agreement, specifying, whenever appropriate, product regulations in terms of performance rather than design or descriptive characteristics will also help in avoiding unnecessary obstacles to international trade. The following case of labelling requirements is an example where a technical regulation would have become a technical barrier to trade. For instance, the United States placed a ban on shrimp and shrimp products from exporting nations not certified by US authorities. The United States wanted exporting countries to have their shrimp and shrimp products certified by the US authorities to prove that they used harvesting methods not leading to incidental killing of sea turtles above a certain level (GATT, 1994) [4]. These actions could be serious barriers to international trade.

Eco-labeling is a very important tool that has many benefits including helping consumers to determine the environmental status of products. In totality, eco-labeling promotes sustainable management and development. But there is a one condition for application a technical regulation based on eco-labelling. There is the need for consultation and collaboration between the countries involved, and WTO and ISO need to find ways of making the process simpler, feasible and affordable. If the eco-labeling process is accurately followed, it is supposed to pose no barrier to international trade [5; 407].

Finally, differences in environmental, political, and technological conditions in countries are likely to have an impact on the implementation of international standards. This means various countries need to be represented in ISO committees on international standards setting. However, it may be difficult to operate solely on international standards, so national regulations should be well examined and equivalences developed in bilateral trade transactions.

List of references:

1. Annex 1 to the TBT Agreement.
2. WTO Law - Peter Van Den Bossche, 2017, p. 679.
3. ABR, *US – Tuna II (Mexico) (2012)*, para. 317, ABR, *US – COOL (2012)*, paras. 373 and 390.
4. ABR, *US – Shrimp (1998)*, para. 118.
5. Richard Bonsi, A.L. Hammett and Bob Smith – «*Eco-labels and International Trade: Problems and Solutions*» - 2008. - : 407-432.

*Mykhailova O.*⁵

GATT Article XX and Environmental Concerns of the WTO Members

Is globalization bad for the environment? Trade has some of its effects through the channel of accelerating economic growth, however, such growth may be one reason why trade is increasingly being raised in climate change discussions, especially within the framework of WTO, as it is responsible for the bigger share of (expansion/development of) world trade.

It is worth saying that WTO *does* provide member-states with the opportunity to adopt trade-related measures to protect the environment, explicitly the applicability of the exceptions provided in Article XX(b) and (g) of GATT make a link between International Economic Law and International Environmental Law to balance economic interests with environmental interests, *but* it comes with some challenges.

The first challenge is an intricate interpretation of Article XX.

First of all, from the negotiating history of the GATT we know that Article XX was *not* designed to help member-states with their environmental issues but rather to protect less influential governments from the powerful states, that could use their power to push them into creating suitable laws for such states. In the course of time, the meaning of the Article started to alter due to the judicial practice of WTO. States felt the urge to use this Article as a way of securing their natural habitat, and they were allowed to adopt such policies *if* the measures are ‘*necessary*’ to protect human, animal, or plant life or health, or ‘*related to*’ the conservation of exhaustible natural resources if ‘*made effective in conjunction with*’ domestic restriction. This seemingly insignificant phrases rise a heated debate between the parties to the dispute every time the Article is being invoked. At first, the panel refused to deliberate on the topic, then, several GATT and WTO panels have interpreted the aforementioned terms, yet the exact scope and meaning of the terms remain unclear, as they differ in several cases.

⁵ Masters student of the Department of International Law.
Supervisor: Ph.D., Assoc. Skrynka D.V.

This shows that WTO has yet to work on the transparency of dispute settlement procedure [1].

The second challenge is the difficulty of applying of the three threshold tests and misleading judicial practice.

The panels and the Appellate Body established a method to apply exceptions under Article (b) and (g) to address a defense of GATT-inconsistent measures, which involves issues such as burden of proof, the sequence of steps for application of Article XX as well as its introductory clause known as *chapeau*. This may sound logical and easy, however, in practice it poses an obstacle in implementing the exceptions. In 39 WTO cases, GATT Article XX has been invoked by a Respondent seeking to defend a challenged measure. Of the 39 cases, the general exception was determined to be relevant enough to be considered in 32 cases. Thirty-one of those 32 cases failed to satisfy one of the three threshold tests required for application of the general exception. The single remaining WTO case to invoke GATT Article XX, EC – Asbestos, is the only instance in which a country's measure has been deemed to meet all of the tests to qualify for an Article XX general exception defense [2]. How did they manage to do it? Their defense strategy worked only because they invoked exception (b) 'protecting human life and health'; they were not trying to protect the citizens. This leads us to believe that lawful application of the *environmental* exceptions of Article XX within the framework of WTO is impossible.

The third challenge is the unwillingness of the panel to consider other treaties of International Public Law.

The analysis reveals that the expert commentators frequently condemn the modus operandi of the WTO in relation to how environmental policies are considered as being in a conflict with liberal trade policies. Mostly, the criticism falls on the Dispute Settlement Understanding Procedure because, the interpretation and application of law by panel and Appellate Body is a very narrow interpretation as in relation to WTO law as Public International Law [3]. Even though with the creation of the Committee on Trade and Environment it was stipulated that MEA can be used as an additional means of justifying states' trade-restrictive measure, however, in the

cases where MEA were used, the AB established that such international treaties are used *only* for the interpretation of the particular words/phrases for that particular case, and the defense mechanism can be built only on the grounds of WTO law [4].

WTO members recognize that the WTO is not an environmental protection agency and that does not aspire to become one. Its competence in the field of trade and environment is mainly limited to trade policies and to the trade-related aspects of environment policies which have a significant effect on trade.

REFERENCES:

1. Gabiatti Sonia, Trade-related environmental measures under GATT Article XX (b) and (g), LL.M. Dissertation in International and Environmental Law, January 2009. – p. 54.

2. Only One of 40 Attempts to Use the GATT Article XX/GATS Article XIV “General Exception” Has Ever Succeeded: Replicating the WTO Exception Construct Will Not Provide for an Effective TPP General Exception. Excess Mode: <https://www.citizen.org/sites/default/files/general-exception.pdf>

3. Paulson Stella Kasoulides, Trade and the Environment: Greening of the WTO, LLM RESEARCH PAPER LAWS 530: INTERNATIONAL ENVIRONMENTAL LAW, 2013. – p. 25.

4. Rubini Luca, AIN’T WASTIN’ TIME NO MORE: SUBSIDIES FOR RENEWABLE ENERGY, THE SCM AGREEMENT, POLICY SPACE, AND LAW REFORM, Journal of International Economic Law 15(2), 25 April 2012. – p. 575.

*Тимова. А.П.*⁶

Subsidies within WTO system.

It has been broadly recognized since the establishment of the GATT in 1947 that subsidies could be an element of unfair trading. On the other hand, the economic effectiveness of subsidies as a means of realizing a country's industrial policies has been acknowledged. Therefore, various forms of subsidies have been granted in different countries with a view to realization of vary industrial policies.

A measure is a subsidy within the meaning of Article 1 of the SCM Agreement, where: (1) there is a financial contribution; (2) by a government or public body; and, (3) a benefit is thereby conferred. [1]

The ASCM categorizes subsidies into two categories: (1) subsidies that are prohibited on all occasions (the so-called red subsidies - export subsidies and domestic-content subsidies), and (2) subsidies to specific industries and enterprises against which counteraction can be taken when they adversely affect the interests of other countries (actionable, so-called yellow subsidies). The ASCM provides two routes of address subsidies – WTO dispute settlement and imposition of domestic countervailing duties. [2]

Export subsidies and subsidies contingent of the use of domestic products are prohibited for having high trade distortion effects, regardless of whether or not they actually cause adverse effects to other countries. When it is determined that such subsidies are being granted, the ASCM says that the subsidies in question must be abolished without delay (ASCM, Article 4.7).

The Agreement on Subsidies firstly stipulates that the granting and maintenance of “subsidies contingent, in law or in fact, whether solely or as one of several other conditions, upon export performance” are prohibited. It then stipulates in a note that “This standard is met when the facts demonstrate that the granting of a subsidy, without having been made legally contingent upon export performance, is in fact tied to actual or anticipated exportation or export earnings. The mere fact that a subsidy is

⁶ Студентка 5 курсу спеціальності «Міжнародне право». Науковий керівник: к.ю.н., доц. Скринька Д.В.

granted to enterprises which export shall not for that reason alone be considered to be an export subsidy within the meaning of this provision”. [1]

There is established special and differential treatment of developing country members in Article 27 of ASCM, thus the prohibition of Article 3.1(a) of ASCM shall not apply to these countries. However the SCM Committee decided to phase out its practice of granting extensions to developing countries that did not meet either condition for the exemption and set a final deadline of December 31, 2015.[3]

Export subsidies related to agricultural products are allowed to the extent permitted by the Agreement on Agriculture. [4] In accordance with Ministerial Decision of 19 December 2015: WT/MIN(15)/45 — WT/L/980 developed Members shall immediately eliminate their remaining scheduled export subsidy entitlements as of the date of adoption of the Decision. Developing country Members shall eliminate their export subsidy entitlements by the end of 2018. Developing country Members shall continue to benefit from the provisions of Article 9.4 of the Agreement on Agriculture until the end of 2023, i.e. five years after the end-date for elimination of all forms of export subsidies. Least developed countries and net food importing developing countries listed in G/AG/5/Rev.10 shall continue to benefit from the provisions of Article 9.4 of the Agreement on Agriculture until the end of 2030.[5]

The ASCM, in addition to prohibiting export subsidies, stipulates the prohibition of granting and maintaining of “subsidies contingent, whether solely or as one of several other conditions upon the use of domestic over imported goods.” This provision exists to sanction in the ASCM subsidies that constitute “violations of national treatment obligations” which are prohibited in the GATT Article III:4. [1] In other words, subsidies that provide discriminatory treatment depending on whether the parts used for producing products are domestically or foreign produced are “preferential subsidies for domestic products”. [2]

The subsidy shall be deemed specific under ASCM Article 2.1 if:

(a) the granting authority, or the legislation pursuant to which the granting authority operates, explicitly limits access to a subsidy to certain enterprises. If the objective criteria or conditions governing the eligibility for, and the amount of, a

subsidy are established, specificity shall not exist, provided that the eligibility is automatic and that such criteria and conditions are strictly adhered to.

(b) there is use of a subsidy programme by a limited number of certain enterprises, predominant use by certain enterprises, the granting of disproportionately large amounts of subsidy to certain enterprises, and the manner in which discretion has been exercised by the granting authority in the decision to grant a subsidy.

(c) It is limited to certain enterprises located within a designated geographical region within the jurisdiction of the granting authority.

(d) (a) if the granting authority explicitly limits access to a subsidy to certain enterprises, then such subsidy shall be specific; (b) if the grant recipient or its amount is stipulated by an objective criteria/condition, then there is no specificity; and (c) although it is considered that there is no specificity according to (a) or (b), if subsidies can be deemed to be used in fact by a specific company/industry, then there is specificity. [1]

Additionally, export subsidies or preferential subsidies for domestic products are both deemed to be subsidies with specificity (ASCM Article 2.3). Therefore, there is no need to examine for above-mentioned specificity; red subsidies automatically will be treated as “subsidies with specificity” and will be subject to countervailing duties.

Subsidies are actionable if they cause adverse effects: 1) injury to domestic industry, 2) nullification and impairment of benefits given based on the GATT (in particular the benefit of tariff concession), and 3) serious prejudice to the interests of another Member.[1]

ASCM Articles 8 and 9 state that certain subsidies with the objective of research and development, regional development assistance and environmental protection do not constitute “yellow subsidies”, even if they are determined to have specificity. Therefore, they were stipulated to be “non-actionable” and subject to WTO dispute settlement or countervailing duties. However, this provision sunsetted five years after the effective date of the WTO (ASCM Article 31).

List of references:

1. Agreement on Subsidies and Countervailing Measures (“ASCM”)

https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/24-scm.pdf

2. 2016 Report on Compliance by Major Trading Partners with Trade Agreements -WTO, EPA/FTA and IIA, Part II : WTO Rules and Major Cases, Chapter VII
Subsidies and countervailing measures
http://www.meti.go.jp/english/report/data/2016WTO/pdf/02_09.pdf
3. Report (2007) of the Committee on Subsidies and Countervailing Measures, Oct. 27, 2006–Oct. 25, 2007, ¶ 18 n.6., G/L/840 (Nov. 12, 2007) https://www.wto.org/english/news_e/news07_e/scm_oct07_e.htm
4. Agreement on Agriculture https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/14-ag_01_e.htm
5. Ministerial Decision of 19 December 2015 : WT/MIN(15)/45 — WT/L/980
https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/l980_e.htm
5. Peter Van den Bossche, Werner Zdouc, The Law and Policy of the World Trade Organization, Cambridge University Press, 2013

KELECHUKWU D.A.⁷

International legal regulations of the state cooperation in medicine.

Health regulation plays a major role in the health care industry and health care insurance coverage. The various regulatory bodies protect the public from a number of health risks and provide numerous programs for public health and welfare. Together, these regulatory agencies protect and regulate public health at every level. Health care regulations are developed and implemented not only by all levels of government (federal, state and local) but by private organizations as well [1, p.1].

Federal, state and local regulatory agencies often establish rules and regulations for the health care industry, and their oversight is mandatory. Some other agencies, such as those for accreditation, require voluntary participation but are still important because they provide rankings or certification of quality and serve as additional oversight, ensuring that health care organizations promote and provide quality care [2, p.1].

THE MAIN GOAL:

The purpose of healthcare policy and procedures is to provide standardization in daily operational activities. Through our many years working with policies and procedures it has become clear to us that they are essential in providing clarity when dealing with issues and activities that are critical to health and safety, legal liabilities and regulatory requirements. [3, p.2] As the importance of policies and procedures manuals may not be as apparent as it should be, we thought it would be resourceful to share our knowledge on the matter. To our end, we try to develop powerful solutions, to help manage policies and other documents in order to improve the productivity and efficiency of a healthcare facility, as well as, ensure it is not breaching any regulations. Policy in healthcare is vitally important as it sets a general plan of action used to guide desired outcomes and is a fundamental guideline to help make decisions. The purpose of healthcare policy and procedures is to communicate to employees the desired outcomes of the organization. They help employees understand their roles and responsibilities within the organization. In the healthcare

⁷ Student of First Year English Bachelor's Degree, Department of Public international Law.
Supervisor: Rzhevskaya V.S, Associate Professor of the International Law Department.

environment specifically, policy should set the foundation for the delivery of safe and cost effective quality care [4, p.2] .

The strength of law and regulation comes from its power to:

Create and recognize rights; impose obligations and penalties; establish permanent institutions and institutional arrangements.

Governments use laws and other forms of regulations in three broad ways.

1. First, countries regulate to establish the legal architecture for the health system to ensure cohesion and efficiency. A health systems law establishes legal responsibility and accountability for the performance of key health-system functions (planning, priority setting, financing, service provision, integrity and supervision, etc.).

2. Second, governments regulate in order to advance important policy objectives for their health systems, such as providing universal access to health services, establishing social protection floors, encouraging the efficient and equitable use of resources, or ensuring compliance with a country's international obligations - for example, the international health regulations.

3. Third, governments regulate to protect members of the public from harm or from the adverse effects of unconstrained business activities in the health system (and to address market failure and inefficiencies in the health system) [5, p. 3].

IMPORTANT REGULATIONS IN HEALTH FORMATICS

1) The joint commission on accreditation of healthcare organizations (JCAHO) is a private organization that has been used since 1965 to accredit hospitals and facilities, which allowed for their participation in Medicare, USA.

2) The health information technology for economic and clinical health (HITECH) act of 2009 empowers the federal department of health and human services (HHS) to oversee the promotion of health it – including quality, safety and security as well as the secure information exchange. Adopted in the USA.

3) The health insurance portability and accountability act (HIPAA) of 1996 was enacted to allow for continuance of health insurance coverage in situations involving job changes or loss. By USA Congress.

4). The affordable care act of 2010 was set up to fundamentally change the way people are insured; goals include lowering healthcare costs and making coverage accessible to previously uninsured people. The law is undergoing major changes as issues with its implementation are encountered [6,p.4].

5) The food and drug administration safety and innovation act (FSASIA) of 2012 resulted in the collaboration of the HHS and to recommend a regulatory framework for health it to improve mobile applications and other means to promote patient safety and innovation in healthcare delivery [7,p.4].

CONCLUSION

My research explains the role and the importance of law and regulation for the national health planning process. It explains how law and regulation can:

provide the structure and the rules for a country's national health planning process; and act as an important policy tool and lever for improving health system performance.

The key message from this research is that work on law and other forms of regulation should not be regarded as a separate process, but should form an integral part of a country's health policy dialogue engaging stakeholders from health, finance and other ministries, civil society, nongovernmental organizations [8,p5].

References

1. Akhtar a. health care regulation in low- and middle-income countries: a review of the literature. mebourne: nossal institute for public health; 2011 (health policy and health finance knowledge hub, working paper series no. 14; http://community.eldis.org/.5b0c5e57/hphf_hub_wp_no_14_health_care_regulation_in_low-and_mid-income_countries.pdf, accessed 1 march 2016).
2. Turkey marks progress in fight against noncommunicable diseases. world health organization; 2012 (http://www.who.int/features/2012/ncd_turkey/en/).
- 3 .Lagarde m, haines a, palmer n. the impact of conditional cash transfers on health outcomes

and use of health services in low and middle income countries. cochrane database of systematic reviews 2009, issue 4; 2009.

4. Medical council of india. the indian medical council act, 1956. (<http://www.mciindia.org/actsandamendments/themedicalcouncilact1956.aspx>, accessed 12 march 2016).

5. Morgan b, yeung k. an introduction to law and regulation. cambridge: cambridge university press 2007.

6. National health service. the nhs in england: the nhs structure. (<http://www.nhs.uk/nhsengland/thenhs/about/pages/nhsstructure.aspx>, accessed 10 february 2016).

7. Office of the auditor-general, new zealand. controller and auditor-general. (<http://www.oag.govt.nz>, accessed 12 march 2016).

8. The legal framework for budget systems: an international comparison. oecd journal on budgeting. 2004;4(3):special issue (<http://www.oecd.org/governance/budgeting/35933542.pdf>, accessed 1 march 2016)

Рашевська К. ⁸

Сучасний стан антидемпінгового законодавства в Україні: шляхи подальшої гармонізації зі світовими стандартами.

З початку 1990-х років антидемпінгові заходи стали головними інструментами захисту від недобросовісної конкурентної практики, як для розвинених економік, так і для країн, що розвиваються. Після підписання в рамках Уругвайського раунду (1986 – 1993) Угоди про застосування Статті VI Генеральної угоди з тарифів та торгівлі (ГАТТ) 1994 року тільки протягом наступних десяти років показники світової торгівлі зросли в 160 разів [1]. Поштовхом для збільшення використання антидемпінгових заходів стала згодом світова фінансово-економічна криза. За даними Global Trade Alert у 2009-2018 рр. введено 1703 такі заходи, що становить 18,1% від загального числа тарифних і нетарифних обмежень, запроваджених у даний період [2]. У подібних обставинах зростає значення відповідності національного законодавства до міжнародно-правових рамок антидемпінгового регулювання, встановлених Світовою організацією торгівлі (СОТ), діяльність якої зосереджена на попередженні несправедливої торгівельної практики.

Відповідно до статті VI “Антидемпінгове та компенсаційне мито” ГАТТ - 1947 демпінг – засуджується, але не забороняється. Це зумовлено, зокрема, неможливістю втручання збоку держави в діяльність суб’єктів господарювання, в тому числі через встановлення цін [3].

Ст.1 Антидемпінгової угоди СОТ – 1994 р. закріплює положення, відповідно до якого лише за наявності умов, передбачених ст.6 ГАТТ – 1947, держава-член має право вдаватися до антидемпінгових заходів, серед яких – попередні заходи, цінове зобов’язання та антидемпінгове мито. Окрім того, вона чітко регламентує процедуру розслідування факту демпінгу та строки кожного з етапів, містить вимоги щодо ініціювання розслідування, порядку повідомлення сторін та прозорості. Згідно з положеннями Угоди антидемпінгові розслідування проводяться національними компетентними

⁸ Студентка I курсу магістратури кафедри міжнародного права.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права ІМВ КНУ Скринька Д.В.

органами відповідно до норм внутрішнього законодавства, тому держави-члени зобов'язані привести останнє до відповідності з вимогами права СОТ [4].

Положення Угоди були розтлумачені у низці доповідей Групи експертів та Апеляційного органу, зокрема, у справах «**Argentina – Poultry anti-dumping duties**» (визначення «нормальної вартості»), «**US — Stainless Steel (Mexico)**» (встановлення факту демпінгу), «**EC — Bed Linen**» (штучне роздування демпінгової маржі, zeroing), «**Thailand — Anti-Dumping Duties on Angles, Shapes and Sections of Iron or Non-Alloy Steel and H Beams from Poland**» (визначення збитку), «**Mexico – Corn Syrup**» (встановлення загрози шкоди) тощо [5].

Основним законодавчим актом України у сфері антидемпінгу є Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22 грудня 1998 р. [6]. Даним законом визначено порядок ініціації антидемпінгового розслідування; пакет документів, на підставі якого таке розслідування може бути розпочато; компетентний орган (*Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі*); порядок проведення антидемпінгового розслідування, встановлення факту демпінгу й обсягів заподіяної ним шкоди; порядок введення попередніх та остаточних антидемпінгових заходів, встановлення розміру антидемпінгових мит, часу їх дії, умов припинення і продовження; механізм вирішення спорів, що виникають у ході АДР тощо. Окремі питання регулюються також Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення реалізації антидемпінгового законодавства» від 30 вересня 1999 р. (що стосується міжвідомчої координації, інформаційного забезпечення та правового сприяння національному виробнику) [7].

Під час переговорів щодо вступу України до СОТ було встановлено високий рівень відповідності Закону України -1998 вимогам права організації, хоча деякі його положення ще потребували внесення змін (зокрема, щодо визначення показника мінімального обсягу демпінгового імпорту, практики інформування сторін, неточності перекладу термінів). Окремі недоліки були усунені шляхом внесення змін до Закону (щодо ухилення від сплати

антидемпінгового мита, визначення базисних умов поставки, процедурних питань антидемпінгового розслідування).

Наступним кроком у напрямку вдосконалення чинного законодавства в досліджуваній сфері та приведення його до відповідності з міжнародними стандартами став законопроект Міністерства економічного розвитку та торгівлі «Про захист від демпінгового імпорту», зареєстрований у Верховній Раді України 7 березня 2018 р. Він дозволяє вирішити низку проблемних питань, зокрема, встановивши: 1) чіткі строки проведення процедур в рамках антидемпінгового розслідування; 2) порядок здійснення окремих процесуальних дій *ex officio*; 3) перелік та вимоги до необхідної документації; 4) гарантії захисту конфіденційної інформації; 5) регулювання розслідувань по факту ухилення від сплати антидемпінгового мита (важливо, зокрема в контексті справи, що розглядається Апеляційним органом СОТ, *"Україна – антидемпінгові заходи щодо аміачної селітри з Росії"*); 6) концептуально ідентичне до Антидемпінгової угоди СОТ розуміння основних термінів («демпінг», «демпінгова маржа *de minimis*», «незначний обсяг демпінгового імпорту» тощо); 7) можливість захисту інтересів сторін шляхом проведення **слухань та консультацій**; 8) порядок імплементації звітів, прийнятих Органом вирішення спорів СОТ [8]. Передбачені положення є новелами в українському антидемпінговому законодавстві.

Прийняття закону сприятиме підвищенню прозорості та передбачуваності процедури проведення антидемпінгового розслідування, забезпечить стабільність, конкурентоспроможність та розширення національного виробництва, а також збільшить відповідність національного антидемпінгового регулювання міжнародним стандартам, передбаченим нормами права СОТ.

Список використаних джерел:

1. Alasous N. Anti-Dumping Agreement at the WTO: Is The Time For Reform ? [Електронний ресурс] / Nasser Alasous // Oxford Brookes University. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.academia.edu/33190991/Anti->

Dumping Agreement at the WTO Is The Time For Reform Literature Review

2. Гужва І. Чи актуальним є вдосконалення законодавства України у сфері торговельного захисту? [Електронний ресурс] / Ігор Гужва. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://bzns.media/news_online/chi_aktualnim_vdoskonalennya_zakonodavstva_ukra_ni_u_sfer_torgovelnogo_zakhistu_-612856/.
3. Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_264.
4. Угода про застосування Статті VI Генеральної угоди з тарифів та торгівлі 1994 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_010.
5. Mattar A. Legal Analyses of the Compatibility of Anti-Dumping under the WTO in Contrast with Islamic Law and Saudi Arabia's Domestic Law / Abdullah Mattar. // International Law Research. – 2014. – №1. – С. 66–81
6. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22 грудня 1998 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-14>.
7. Указ Президента України "Про додаткові заходи щодо забезпечення реалізації антидемпінгового законодавства" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1241/99>.
8. Проект № 8104 Закону про захист від демпінгового імпорту від 07.03.2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63598.
9. Czako J. A Handbook on Anti-Dumping Investigations / J. Czako, J. Human, J. Miranda. // Cambridge University Press. – 2003. – С. 2–6

*Шинкарчук М.Б.*⁹

Відповідальність держав у міжнародному праві.

Відповідальність у міжнародному праві відіграє важливу роль у забезпеченні стабільного функціонування міжнародної системи. Комісія міжнародного права ООН визначила зміст міжнародної відповідальності як "ті наслідки, які те або інше міжнародно-протиправне діяння може мати відповідно до норм міжнародного права в різних випадках, наприклад, наслідки діяння в плані відшкодування збитків та відповідних санкцій". [1, с. 631]

Незважаючи на те, що у міжнародному праві принцип, відповідно до якого будь-яка шкода повинна відшкодуватись, існує здавна, актуальність проблеми відповідальності набуває все ширшого резонансу в сучасному світі. Необхідність чіткого розуміння цього поняття полягає в тому, що саме функціонування міжнародно-правової відповідальності здатне забезпечувати світовий мир та правопорядок у міжнародній системі.

Питання відповідальності держав у міжнародному праві досліджували та розглядали у своїх працях такі науковці, як В. А. Василенко, І.П. Бліщенко, В.Г. Буткевич, М. В. Буроменський, І.В. Касинюк, А. Г. Кибальник, Н. В. Пронюк, Л.Д. Тимченко та інші. З цього слідує, що обрана тематика є актуальною та має практичне і наукове значення. Незважаючи на велику кількість праць з даного питання, поняття відповідальності у міжнародному праві сьогодні є невизначеним.

З одного боку, в науці міжнародного права під міжнародно-правовою відповідальністю розуміють конкретні негативні юридичні наслідки, що настають для суб'єкта міжнародного права в результаті порушення ним міжнародно-правового зобов'язання. З іншого - в практиці міжнародних відносин держав нерідким є явище «ухилення» від міжнародно-правової

⁹ Студент 5 курсу МП.

Науковий керівник - доц. Попко В.В.

відповідальності за вчинення міжнародних правопорушень, що може бути причиною неодноразового вчинення таких дій і як наслідок безкарності держав.

Н. В. Пронюк зазначає, що мета міжнародно-правової відповідальності - це передбачення відповідного результату, а саме: виключення можливості вчинення державою нових правопорушень, вплив на інші держави, спонукання їх до добровільного дотримання міжнародних зобов'язань. [2, с.344]. Також автор зазначає існування подвійного значення функції інституту відповідальності: право відновлюване (репараційне) і право репресивне (каральне).

Їх розрізняють за тяжкістю правопорушень. Як правило, репараційна функція виявляється за звичайних правопорушень, яким властиві відносно невеликі зміст і обсяг рекламацій і позовних вимог держав щодо відшкодування матеріальних збитків. При вчиненні міжнародних злочинів діє каральна функція. Проте вона викликає дискусії як серед вітчизняних, так і серед зарубіжних правників, особливо стосовно того, що можливість покарання держави суперечить принципу суверенності держав. [2, с.344] Василенко В. А. дослідив питання примусу, і зазначив, що він був найбільш поширеним заходом вирішення міжнародних спорів протягом багатьох століть, але сьогодні цілком неприйнятним є неправомірне застосування сили у міжнародних відносинах. [7, с.887-892] Така зміна цілком логічно обумовлена історико-політичним процесом і я вважаю її досить виправданою.

Загалом функції міжнародно-правової відповідальності - це спрямованість заходів, що їх здійснюють у межах правовідносин міжнародної відповідальності. Тобто функції узгоджуються з тим, що мають на меті держави й інші суб'єкти міжнародного права, вживаючи конкретних

допустимих заходів у процесі здійснення міжнародно-правової відповідальності. [2, с.345]

В Проекті статей щодо відповідальності держави за міжнародно-протиправні діяння прийнятому Комісією міжнародного права ООН міститься тлумачення міжнародно-правового правопорушення. У ст. 1 вказано, що «будь-яке протиправне діяння держави тягне за собою міжнародну відповідальність цієї держави». Відповідно до ст. 2 міжнародно-протиправне діяння має місце, коли: а) поведінка, що є дією чи бездіяльністю, приписується державі за міжнародним правом та б) ця поведінка є порушенням міжнародного зобов'язання держави. Крім того необхідно виділити фактори, які є важливими для притягнення до міжнародно-правової відповідальності : 1) повинно бути міжнародно-правове зобов'язання між двома державами; 2) повинна бути дія чи бездіяльність, які порушують це зобов'язання і які приписуються відповідальній державі; 3) наслідком цієї дії є втрата чи збитки. [3]

Підсумовуючи, варто зазначити , що механізм міжнародно-правової відповідальності дійсно повинен бути вдосконаленим, адже відповідальність суб'єктів міжнародного права виступає як визначений інструмент правового регулювання міжнародних відносин і стимулює функціонування міжнародного права. Зрозуміло, що норми, які стосуються відповідальності держав, охоплюють не одну яку-небудь галузь міжнародного права, а всю сукупність міжнародно-правових відносин і щоб створити можливість мінімізації ухилень держав від відповідальності необхідно удосконалювати їх застосування. Можна сказати, що, беззаперечно, такі норми сприяють здійсненню всіх інших норм міжнародного права і є загальновідомою гарантією їх дотримання, більш того створюючи при цьому міцний авторитет міжнародної правової системи. Тому основна ідея, яка стимулює зміни полягає в тому, що заперечення міжнародно-правової відповідальності

держави рівносилне руйнуванню міжнародного права, що створює актуальну тему для міжнародно-правових дискусій.

Список використаних джерел:

1. Тимченко Л. Д. Міжнародне право : підручник / Л. Д. Тимченко, В. П. Кононенко. – К. : Знання, 2012. – 631 с.
2. Пронюк Н. В. Сучасне міжнародне право : навч. посіб. / Н. В. Пронюк. – 2-е вид., змін. та допов. – К. : КНТ, 2010.
3. Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts: Titles and texts of the draft articles II United Nations General Assembly.— A/CN.4/L.602/Rev.1 26 July 2001 – Режим доступу:
http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf
4. Касинюк І.В., «Колізії правового регулювання міжнародної відповідальності держав за вчинення акту агресії» // Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2015
5. Навчальний посібник «Міжнародне право» за загальною редакцією доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента Академії правових наук України М. В. Буроменського // Київ Юрінком Інтер 2006
6. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26 липня 1945 р. – Режим доступу:
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010
7. Василенко В. А. Відповідальність і санкції у сучасному міжнародному праві / В. А. Василенко // Антологія української юридичної думки. – К., 2005. – Т. 10 : Юридична наука незалежної України. – С. 887–892.

*Дейнеко Д.О.*¹⁰

Legal consequences of the ICJ decision in Chagos case.

The right to self-determination, ever since it first burst on the international legal scene, has always divided people. It has even divided those who were otherwise fairly kindred spirits. [1]

On 25 February 2019, the ICJ rendered its long-awaited advisory opinion on the Chagos Archipelago or, to be more precise, on the question whether the decolonization of Mauritius, of which the Chagos Archipelago had once been a part, had been completed in conformity with international law: ‘Was the process of decolonization of Mauritius lawfully completed when Mauritius was granted independence in 1968...?’ [3] The question asked by the General Assembly, it must be noted, was exceedingly clever. The Court was not asked whether the process of decolonization had taken place lawfully: such a question could have opened the door for all sorts of arguments about the process still being ongoing and incomplete.

In the Chagos case the ICJ consistently resorted to the right of self-determination, a right which is mentioned in the Charter but in rather hortatory manner. And it felt the need to address General Assembly resolutions, in particular resolution 1514 (XV) of 1960 [4], as ‘representing a defining moment’ in the consolidation of the relevant state practice, and as having a ‘declaratory character with regard to the right to self-determination as a customary norm’. Respect for self-determination is mentioned in Articles 1 and 55 of the UN Charter as underlying one of the UN’s purposes (the development of friendly relations between nations), but is not phrased as an enforceable right, in contrast to the enforceable right to self-government for non-self-governing territories under Article 73 of the UN Charter [5]. This then begs the question: why does the Court feel the need to invoke the right to self-determination if it could have done without?

¹⁰ Студент 1 курсу магістратури спеціальності «Міжнародне право».
Науковий керівник: проф. Мицик В.В.

There seem to be two possible explanations. The first is that the Court itself doubted that a purely UN-based reasoning would be persuasive or, more likely perhaps, that some members of the Court were reluctant to rely too heavily on the UN legal order alone, for fear of granting this legal order too much weight. After all, the UN legal order may sometimes be talked about in a colloquial sense, but not in the sense of an ontologically existing autonomous legal order, on a par with the European Union legal order. The EU is generally seen as a legal order in its own right; the UN, on the other hand, is mostly seen as part of international law, and it is altogether not impossible that some of the judges felt things had better stay that way, and thus needed to bring general international law into the Court's reasoning. This may seem like a somewhat academic argument (and it is), but it is more than just an academic conceit: as the EU experience suggests, an autonomous legal order can place itself above or beyond international law in ways not open to non-autonomous legal orders. An autonomous UN could possibly depart from international law, and that might not be desirable. [6]

There is however a second, and much more immediately practical reason as to why the Court felt compelled to invoke the right to self-determination, and it can be summarized as follows. As noted above the right to self-determination has been most successful in the context of decolonization. It has been less successful, and downright 'explosive', in non-colonial settings, whether Kashmir, Katanga, Kosovo, or any of a multitude of other settings. In such settings, where the 'mother' state is unwilling to allow a part to secede, the right to self-determination only leads to overblown expectations leading to violence and bloodshed, sometimes on a massive scale.

The Court, following the lead of Mauritius's legal team, connected the right to self-determination to the status of non-self-governing territory, so much so that following the Chagos opinion, a persuasive argument can be made that self-determination and the right to decolonization come close to being one and the same thing, with the important corollary that self-determination cannot be invoked in other, non-colonial settings. Following this Advisory Opinion, the Catalans will have a hard time arguing that the right to self-determination applies to them in the same way as it

applies to the Chagossians. The Court, admittedly, built in a safety valve when suggesting that self-determination, ‘as a fundamental human right’, has a broad scope of application. But what this suggests is something coming close to the older idea of external self-determination (i.e. secession) as *ultimum remedium* in the face of gross oppression, useful in those circumstances where all else fails, and perhaps conditional on much blood already having been shed. On such a reading, the Rohingya stand a better chance of relying on the right to self-determination than the Catalans or the Scots [7].

The two perennial problems associated with the right to self-determination have therewith been clarified. Firstly, the identity of the right-holder is now clear: the right-holder is the non-self-governing territory. Secondly, the consequence of self-determination has become clear as well: the self-determination of non-self-governing territories will ideally materialize in their independence, unless they themselves opt freely for association or integration with another state, in accordance with General Assembly resolution 1541 (XV) [8].

In the end, it is clear that according to the Court, whichever way one turns the opinion, colonialism was on trial, and colonialism can only be met by a response based on self-determination. Doing so connects self-determination to non-self-governing territories, and does so almost by exclusion. The Court leaves open (and has to leave open) the possibility for resorting to self-determination outside the decolonization context, as a ‘fundamental human right’ to be relied on in times of great despair. It is striking, however, how reluctant the Court is to extend self-determination to entities such as Catalunya, parts of reasonably well-functioning democracies. In such cases, the Court seems strongly to rely on the sentiment ascribed to Woodrow Wilson a century ago, once his initial enthusiasm for self-determination had cooled off a little: the Catalans, the Quebecois and the Scots live ‘in a democratic country and [can] sort it out through democratic means.’

Список використаних джерел:

- 1) Margaret MacMillan, Paris 1919: Six Months that Changed the World (New York: Random House, 2001), 10-13.
- 2) ICJ, Advisory opinion dated 25 February 2019, LEGAL CONSEQUENCES OF THE SEPARATION OF THE CHAGOS ARCHIPELAGO FROM MAURITIUS IN 1965, – Режим доступа: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/169/169-20190225-01-00-EN.pdf>
- 3) Stephen Allen, The Chagos Islanders and International Law (Oxford: Hart, 2014).
- 4) United Nations` GA Resolution 1514, - Режим доступа: <https://www.sfu.ca/~palys/UN-Resolution%201514.pdf>
- 5) UN Codification Division Publications, Article 73 of the Charter of the UN with repertory of practice, - Режим доступа: <http://legal.un.org/repertory/art73.shtml>
- 6) Jan Klabbers and Panos Koutrakos, Autonomy in EU Law and International Organizations Law, 2019.
- 7) OHCHR, Report of the independent international fact-finding mission on Myanmar, 2018, - Режим доступа: https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFM-Myanmar/A_HRC_39_64.pdf
- 8) United Nations` GA Resolution 1541, - Режим доступа: [https://undocs.org/en/A/RES/1541\(XV\)](https://undocs.org/en/A/RES/1541(XV))

*Zhuravel A.*¹¹

GDPR's extraterritoriality: compliance with International law. Research

General Data Protection Regulation which was adopted within the European Union in April 2016 (entered into force in May 2018) is a great example of modern extraterritorial instruments in the context of Internet activity and consumers' data protection on a global scale. Article 3 of the GDPR provides for two cases where it will become applicable. I would like to analyze whether such cases correspond to the requirements of public international law.

To begin with, the legal doctrine has elaborated several principles upon which a jurisdictional claim might be based, allowing a State or an entity such as the EU, to extend the effect of laws to citizens of other States. These principles are (1) the territoriality principle (objective and subjective), (2) the personality principle (active or passive), (3) the effects principle, (4) the protective principle, or (5) the universality principle. [1] The territoriality principle is primary and in most of cases it is the legal basis for the applicability of jurisdiction of one or another State. The principle of territoriality entails that each State has the right to regulate persons, matters and events within its own territory. [2] However, despite the territoriality principle, States increasingly undertake to regulate conduct taking place abroad, trying to justify it in a variety of methods. The EU is not an exception in this regard. [3]

During the preparation of the GDPR the commentators warned that the EU was risking overstepping its jurisdictional boundaries. [4] The territorial scope of the GDPR is determined by the Article 3. For the application of this regulation there are two important triggers: (a) the presence of a relevant establishment of a controller of a processor on the EU territory and (b) the monitoring or targeting of EU data subjects. [5] For the first condition, one must admit that the criterion for an *establishment* of a controller or a processor is a strong connecting factor. It is also a straightforward application of territoriality principle.

¹¹ Student of 4th year, specialization "International Law"

Advisor: Ihor Mykolayovych Zabara, PhD, assistant professor of International Law Department.

At the same time, in the context of data protection law, the concept of establishment has received a particularly broad interpretation. The Court of Justice of the European Union in its *Weltimmo* ruling stated that the concept of an establishment should be interpreted in a flexible rather than a formalistic manner. [6] It concerns any real activity, even if such activity is minimal one, but exercised through stable arrangements. As a result of such approach, even one single representative with a laptop may be regarded as sufficient to determine that the company has its establishment on the territory of the EU. Such a representative should act with a sufficient degree of stability “through the presence of the necessary equipment for provision of the specific services concerned in the Member State in question.” [7]

Although it has received a broad interpretation, the concept of establishment is not without limits. Mere accessibility of a website, for example, would not suffice to constitute an ‘establishment’ for purposes of article 3(1). [8] A stable presence of at least some human and technical resources appears necessary to conclude that an ‘establishment’ exists within the EU.

There are also additional factors which appear to solidify the position of the EU that this regulation might have an extraterritorial effect. States may regulate the activity which takes place outside of their territory if such an activity produces substantial effects within its territory. [9] This is the effects principle. It is embodied in the Article 3(2) showing that the processing of EU-citizens’ personal data should be in compliance with the requirements of the GDPR. Data protection cannot be fully effective if it is applied strictly territorially. Moreover, the character of Internet relations shows us that it is not possible to establish any borders between the users, providers and controllers, or somehow to limit the sphere of activity online. The nature of Internet is extraterritorial.

However, the effects principle is considered a controversial basis of jurisdiction, particularly in relation to Internet content regulation. Any State may hypothetically claim to be affected by online content or activity originating from elsewhere in the world. [10] The jurisdictional principle of reasonableness requires

States to consider the effectiveness of any action or demand taking into account the principle of non-intervention. [9]

Article 3 of the GDPR combines several principles of jurisdiction. The extraterritorial reach of this regulation may be justified by the territoriality principle and the effects principle. However, there are still many issues which should be clarified in substantial legal updates, practice of the Court of Justice of the European Union and the application of this regulation on a national level. The phenomenon of extraterritoriality is inevitable due to the character of Internet relations, but the equilibrium between protection of interests of the citizens by the State and the principles and norms of public international law should be found anyway.

References:

1. Dan Jerker B. Svantesson ‘The Extraterritoriality of EU Data Privacy Law – Its Theoretical Justification and Its Practical Effect on U.S. Businesses’ (2014) 50 Stan J intl L 80; Bernhard Maier, ‘How Has the Law Attempted to Tackle the Borderless Nature of the Internet’ (2010) 18 IJLIT, pp. 142, 143.
2. Uta Kohl, *Jurisdiction and the Internet – Regulatory Competence of Online Activity* (Cambridge University Press 2007), p. 89.
3. Joanne Scott, ‘The New EU ‘Extraterritoriality’’ (2014) 51 CM L Rev, pp. 1343, 1344.
4. Omer Tene and Christopher Wolf, *Overextended: Jurisdiction and Applicable Law under the EU General Data Protection Regulation* (White Paper, The Future of Privacy Forum, 2013), pp. 1, 10.
5. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance), OJ L 119, 4.5.2016, p. 1–88.
6. Case C-230/14 *Weltimmo sro v Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság* EU:C:2015:639, para 29.

7. The Opinion of Advocate General Cruz Villalón on Weltimmo (n 18) para 34.
8. Case C-191/15 Verein für Konsumenteninformation v Amazon EU Srl EU:C:2016:388, para 76 (hereafter “Verein für Konsumenteninformation”).
9. Brendan Van Alsenoy. Reconciling the (extra)territorial reach of the GDPR with public international law. Data Protection and Privacy under Pressure Transatlantic tensions, EU surveillance, and big data. Gert Vermeulen and Eva Lievens (Eds). Maklu 2017, p. 19.
10. Jonathan Zittrain, ‘Be Careful What You Ask For: Reconciling a Global Internet and Local Law’ Harvard Law School Public Law Research Paper No. 03/2003.

Загоруй Д.-О. ¹²

Responsibility to protect у міжнародному праві

Суверенітет - це ключова категорія міжнародного права. Суверенна держава здійснює повну і виняткову юрисдикцію в межах своєї території, відповідно інші країни не мають права втручатися до її внутрішніх справ. Ст.2 Статуту ООН забороняє учасникам організації погрожувати чи застосовувати силу проти територіальної цілісності чи незалежності будь-якої держави, як і в будь-який інший спосіб, несумісний з цілями ООН. На думку Міжнародного Суду ООН "інтервенція - це демонстрація насильницької політики", якій "немає місця в міжнародному праві", оскільки "повага до територіальної цілісності є підґрунтям міжнародних відносин" [1].

У той же час держава відповідає за забезпечення і захист прав громадян, їх безпеки, життя і добробуту та має обов'язок "захистити населення від геноциду, воєнних злочинів, етнічних чисток і злочинів проти людяності" [2].

Але що робити, якщо держава не може впоратися, зайняла пасивну позицію чи, що ще гірше, сама є організатором і виконавцем? Право на гуманітарну інтервенцію є правом, яке міжнародна спільнота може реалізувати, а може й ні. Тобто світ може утриматися від будь яких дій, спрямованих на захист населення певної країни (ООН не відразу відреагувала належним чином на геноцид у Руанді, через що загинуло 937 000 чоловік за даними національного уряду). Чи це правильно? Саме над таким питанням розмірковувала створена у 2000 р. Міжнародна комісія з питань інтервенції та державного суверенітету.

Підсумком її роботи стала доповідь "Responsibility to protect" - міжнародна спільнота має за обов'язок втрутитися та захистити людей, якщо сама держава не може цього зробити. Розробники передбачали 3 складові елементи: попередження, реагування, відновлення. Введення першого елементу

¹² Студентка 2 курсу спеціальності «Міжнародне право».
Науковий керівник: к.ю.н, доц. Кориневич А.О.

є досить правильним і він цілком відповідає меті ООН підтримувати мир та безпеку у світі та сприяти захисту прав людини [3]. Головний сенс - важливо не врегулювати конфлікт, а запобігти йому та людським втратам всіма можливими засобами: переговори, процедури медіації, конференції, надання чи погроза припинення інвестицій або позбавлення членства організації, штрафи, і лише як останній захід - гуманітарну інтервенцію, до якої виставлено ряд вимог:

1) Інтервенція правомірна лише в 4 випадках: геноцид, воєнні злочини, етнічні чистки і злочини проти людяності. Лунали пропозиції додати до цього переліку ще декілька підстав (зокрема, екологічні злочини держави, природні катастрофи), але таке розширення призвело б до зловживань.

2) Мандат на інтервенцію повинен бути виданий Радою Безпеки ООН. Одностороннє рішення держави чи групи, організації держав вважатиметься застосуванням сили і становитиме порушення норм міжнародного права.

Ідея розробників полягала в тому, що право санкціонувати гуманітарну інтервенцію треба надати Генеральній Асамблеї ООН та регіональним організаціям, оскільки Рада Безпеки не може вчасно та оперативно відреагувати через політичні мотиви - резолюція не вважається прийнятою за умови накладення вето хоча б одним із її 5 постійних членів, а вони мають абсолютно протилежні інтереси [4]. Все ж, ця пропозиція була відхилена.

3) Для інтервенції повинні бути передумови: готування до геноциду чи інших злочинів, робота терористичних угруповань, пропаганда винищення певної групи людей, публічні заклики.

4) Важливе значення має принцип пропорційності, тобто заходи, вжиті на припинення злочину, не повинні стати новим злочином: достатньо захопити терористичне угруповання та піддати його покаранню, а не винищити. Сенс інтервенції полягає в уникненні нових жертв, а не приведенні до їх появи.

5) Єдиний намір гуманітарної інтервенції - прагнення припинити людські страждання. Всі інші цілі (захоплення влади, встановлення контролю над територією, зміна керівництва державою тощо) неприпустимі, адже є прямим порушенням державного суверенітету.

Питання принципу "R2P" і досі залишається спірним, адже, за умови його неправильного тлумачення, виходить, що будь-яка держава, безпідставно заявивши про утиски свого або чужого населення, що проживає на території іншої, може ввести свої війська, добросовісно виконуючи свій "обов'язок захистити".

2008 р. - Російська федерація звинуватила Грузію в геноциді етнічних груп та ввела війська "згідно з принципом R2P" для захисту мирних жителів Абхазії та Південної Осетії. 2014 р. - РФ заявила, що в Криму та східних областях України виникла реальна загроза для російськомовного населення, яке, відповідно, треба захистити. Чи справді такий ризик існував, чи це слугувало прикриттям геополітичних інтересів Росії? І чи справді населення цих тепер уже т.зв. "державних утворень" було "врятоване"? Якщо проаналізувати ці дві ситуації, провівши їх через призму згаданих вище 5 пунктів, то виходить, що вторгнення аж ніяк не можна назвати гуманітарною інтервенцією та "обов'язком захистити".

Таким чином, концепція "Responsibility to protect" досить неоднозначна, і задля уникнення її неправильного тлумачення та зловживання нею міжнародному співтовариству необхідно її доопрацювати, прийнявши можливо конвенцію, де були б закріплені суть, підстави, критерії "обов'язку захистити".

Список використаних джерел

1. Corfu Channel/ ICJ Reports [електронний ресурс]. – 1949. – р. 7. – Режим доступу: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/1/1647.pdf>

2. Paragraph 138 of the World Summit Outcome Document [электронный ресурс] // A/Resolution/60/1. – Режим доступа: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwjK3oqf-pLhAhUuxIsKHWEsAJ8QFjAAegQIBRAB&url=http%3A%2F%2Fwww.un.org%2Fen%2Fdevelopment%2Fdesa%2Fpopulation%2Fmigration%2Fgeneralassembly%2Fdocs%2Fglobalcompact%2FA_RES_60_1.pdf&usg=AOvVaw08UuFpGQuAgRKsK3VO7uEd

3. Värk R. The Use of Force in the Modern World: Recent Developments and Legal Regulation of the Use of Force / René Värk // Baltic Defence Review. – 2003. – N 10. – V2. – P. 30.

4. The Responsibility to Protect. Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty // Ottawa. – 2001. – P. 53-54

Правовий аспект приватних космічних перевезень.

З демократизацією характеру космічних перевезень, а саме зі зниженням ціни участі в космічній програмі, тісно пов'язана саме приватизація космічного сектору.

Учасниками космічної програми стають вже не тільки підготовлені державою астронавти, а й фізичні особи. До того ж, майбутнє передбачає появу юридичних осіб у галузі космічних вантажних перевезень. Такий розвиток суспільних відносин потребує певного перегляду правових норм і інституцій, що регулюють сучасні правовідносини у космосі.

На даний момент, виходячи з Договору 1967 року про принципи діяльності держав з вивчення космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла (Договір про космос), права і обов'язки стосовно дослідження космічного простору належать насамперед державам-учасницям[1]. На даний момент спостерігають два основних шляхи, якими держави реалізують космічну програму:

1. Виділений орган у державній системі – NASA є яскравим прикладом.

2. Міжнародна організація – ESA (Європейське Космічне Агентство)

Очевидно, масштабне вивчення космічного простору несе на даний момент майже виключно публічний характер. До того ж, астронавти, що відправляються на Міжнародну Космічну Станцію (МКС), виключно належать до штату відповідного державного органу. Їх статус, можливо через відповідальність та рівень небезпеки, порівняний із дипломатами, і Договір це підтверджує, називаючи їх «посланцями Землі» [1]. Однак як в цьому питанні виступає приватна особа? Якщо космічний апарат, з пасажирами або без, запускається силами компанії, що розробила цей апарат, без фінансової підтримки держави, чому держава має нести відповідальність за літальний

¹³ Студент 1 курсу відділення «Міжнародне право».

Науковий керівник: Буруменський М.В., доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного права.

об'єкт в цілому та пасажирів-астронавтів у ньому в особливості? Простим рішенням може бути розширення обов'язків приватної особи стосовно контролю програми в цілому та запуску і польоту зокрема.

Громадяни держав перебувають під відповідальністю держав-учасниць та фактично не несуть міжнародної відповідальності самостійно.

Практичним утіленням цього є необхідність першочергово юридичних осіб отримувати ліцензію в органа, який є уповноваженим державою на видачу ліцензій не тільки про вхід до космічного простору, а й взагалі переміщення повітряним простором. [2]

Прикладом виступає досвід американської компанії SpaceX, що отримала і продовжує отримувати ліцензії для своїх повітряних і космічних апаратів від Федерального Агентства Авіації Сполучених Штатів Америки.

Під кутом зору виступають насамперед апарати, що беруть участь у програмі Dragon. Вона спрямована якраз на оптимізацію запуску космічних апаратів та інтеграцію приватного сектору у космічний простір. Виділяються два основних напрямки програми Dragon—це транспортування людей та транспортування вантажу.

Виходячи з вищезгаданих тенденцій розвитку діяльності з вивчення космічного простору як публічної ініціативи та як аспекту приватних космічних перевезень, кому має належати космічний об'єкт, що запущений приватною особою? Якщо, як зазначено вище, ми надаємо цей обов'язок власне компанією, наприклад SpaceX, то чи не має вона право на володіння цим об'єктом? Такий варіант допустимий за дійсного правового поля, якщо проводити аналогію з цивільною авіацією, де, згідно зі Статтею 17 Конвенції про міжнародну цивільну авіацію судна мають національність держави реєстрації.[3].

Розглянемо ж переваги і недоліки кожного з варіантів: космічний простір з боку виключно публічного права, тобто прерогативи суто держав, та з боку уведення приватного елемента.

Перевагою залишити у публічному просторі вивчення космосу є безумовно, простота системи норм. На даний момент це питання регулюється двома нормативними документами: Договором про космос 1967 року та Угодою про рятування астронавтів, повернення астронавтів та повернення об'єктів, запущених у космічний простір. Уведення приватного елемента шляхом розширення прав фізичних та юридичних осіб ускладнить правовідносини.

З іншого боку, такий підхід гальмує дослідження космосу з тієї причини, що космічна програма є частиною національного бюджету держави. Логічно стверджувати, що держава витратить меншу частину бюджету, ніж приватна особа, зацікавлена в отриманні прибутку з інвестиції.

Перевагами приватного елемента, безсумнівно, є пришвидшення розвитку та зниження ціни космічних перевезень. Приватна особа, керуючись принципами ринкової економіки, досить очевидно інвестує у дослідження в аерокосмічній галузі, щоб отримати в результаті ефективний у співвідношенні «ціна-якість» космічний апарат.

Недоліком приватного елемента є насамперед ускладнення правовідносин стосовно космосу. Очевидно, що фізичних та юридичних осіб значно більше, ніж держав, а систему з меншою кількістю елементів легше тримати під контролем.

Це питання порушує основний предмет дискусії в розвитку науки міжнародного права взагалом. Йдеться про правосуб'єктність фізичної особи та співвідношення фізичної особи та держави як суб'єктів міжнародного права.

Список використаних джерел

1. Договір про принципи діяльності держав з вивчення та використання космічного простору, включаючи місяць та інші небесні тіла. (27 січня 1967 р.).
2. Federal Aviation Act. (23 August 1958 p.). 49 U.S.C.
3. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію. (7 грудня 1944 р.).

Kyrychenko D. ¹⁴

"The usage of human physiological vulnerabilities by social networks" or "The right to mental independence".

While researching, I proceeded from the equality of regular drug addiction mechanisms and those to take place while consuming social networks. The word consuming is not accidental in this respect and while reading this work it is of the paramount importance to perceive the process of social networking as consuming due to the existent state of actions within such networks in particular and throughout the whole World Wide Web in general.

There is no better start but these words of Sean Parker, the founder of Napster and former president of Facebook: “A little dopamine hit every once in a while because someone liked or commented on a photo or a post...and that’s going to get you to contribute more.<...> It’s exactly the kind of thing that a hacker like myself would come up with because you’re exploiting a vulnerability in human psychology... The inventors, creators, it’s me, it’s Mark [Zuckerberg]... understood this consciously. And we did it anyway.” [1]

It derives from the noted statement that in public minds this kind of algorithms encoded in social networks do not perceives as lawless, what in turn just highlighting that toxic consequences to result from such attitude. Public opinion receives such CEOs` approach not as criminal but as sort of mere “fun fact” to share and discuss with. No more explanation is needed to underline the paramount legal vacuum towards this issue.

It should be no doubt towards Internet’s addictive power [2] and any entity exercising within World Wide Web – especially those who have immense influence in the mentioned sphere – must bear former fact in mind in order to shape lawful area in which every individual will be safe. Surely, not only good faith has to control the maintenance of human rights, this duty mainly must be up to legal rules. Moreover,

¹⁴ First-year student of International Law undergraduate program.
Supervisor: Buromensky M.V., Doctor of Law, International Law professor.

any act of violation of such must be accepted by public as if it has occurred beyond the digital field as to understand the true scale of the crime committed.

Current conditions allow so-called Social Networking Sites (hereinafter - SNS) to manipulate the human minds following their own commercial aims [3]. Such manipulations proved to be accurate by Sean Parker's statement result in cornering amounts of addicted ones [4] which in turn emanate in human rights violations not troublesome to be confirmed:

- i) excessive use of SNS is promoted by their designers stipulate to Nir Eyal, the author of the book "Hooked: How to Build Habit-Forming Products": "The technologies we use have turned into compulsions, if not full-fledged addictions. It's the impulse to check a message notification. It's the pull to visit YouTube, Facebook, or Twitter for just a few minutes, only to find yourself still tapping and scrolling an hour later." None of this is an accident, he writes. It is all "just as their designers intended". [5];
- ii) in turn, such SNS consuming results into so-called FoMO - fear of missing out. Its name pretty much to reflect FoMO's nature. To be more precise, mentioned notion means "a pervasive apprehension that others might be having rewarding experiences from which one is absent" [6];
- iii) in the light of Eisenberger and Lieberman's research, no sharp distinction may be made between physical pain caused by injury and pain to result from the social rejection, which is quite similar – if not the same – to the FoMO consequences. [7];
- iv) finally, “ in accordance with Article 3 of the Convention, under the heading “Prohibition of torture”, states that “no one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment”. Unlike other Convention clauses, it allows for no exceptions. When interpreting this

article in its judgments, the European Court of Human Rights has stated that even in the most difficult circumstances, such as the fight against terrorism, the Convention completely prohibits torture and inhuman or degrading treatment or punishment, irrespective of the conduct of the person concerned” [8];

- v) “In its judgments the Court has considered that “inhuman treatment” occurs when it was premeditated, applied for hours at a stretch and caused either actual bodily injury or intense physical and mental suffering. On the other hand, it has considered “degrading treatment” existed when it created feelings of fear, anguish and inferiority capable of humiliating and debasing the victims and possibly breaking their physical or moral resistance, or drove them to act against their will or conscience.”[8]

In this respect, such conscious SNSs` policy to encourage an individual to check her virtual profile with anomaly high periodicity and to make her think of refreshing news feed so not to miss anything, sets person under SNS`s control making her mentally dependent. Based on the inexhaustibility of human rights, described circumstances appears to be violating the right to mental freedom, which is as vital as any other fundamental human right, however, is not being mentioned among scientific circles.

Overthinking points above, it is crucial to state that such right may be invoked in the events of intentional use by entities so-called human`s vulnerabilities, namely physiological particular qualities; such usage exactly is a distortion of the right to mental independence due to establishing mechanisms to encourage consumer to spend more of her time using particular SNS beyond the will of the former. In long-term perspective before-mentioned emanates in irresistible addiction setting over the consumer immense power alongside with driving her into mental slavery.

References:

1. Interview with Sean Parker held by Axios`. Available online: <https://www.axios.com/sean-parker-facebook-was-designed-to-exploit-human-vulnerability-1513306782-6d18fa32-5438-4e60-af71-13d126b58e41.html>;
2. Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2017). *Social Networking Sites and Addiction: Ten Lessons Learned. International journal of environmental research and public health*, 14(3), 311. doi:10.3390/ijerph14030311;
3. Statista Facts on Social Networks. Available online: <https://www.statista.com/statistics/250909/brand-engagement-of-us-online-shoppers-on-pinterest-and-facebook/>;
4. Christakis, D. A. (2010). Internet addiction: a 21st century epidemic? *BMC Medicine*, 8(1). doi:10.1186/1741-7015-8-61;
5. Paul Lewis`s article in "The Guardian". Available online: <https://www.theguardian.com/technology/2017/oct/05/smartphone-addiction-silicon-valley-dystopia> ;
6. Buglass, S. L., Binder, J. F., Betts, L. R., & Underwood, J. D. M. (2017). Motivators of online vulnerability: The impact of social network site use and FOMO. *Computers in Human Behavior*, 66, 248–255. doi:10.1016/j.chb.2016.09.055;
7. Eisenberger, N. I., Jarcho, J. M., Lieberman, M. D., & Naliboff, B. D. (2006). An experimental study of shared sensitivity to physical pain and social rejection. *Pain*, 126(1), 132–138. doi:10.1016/j.pain.2006.06.024;

8. Strasbourg Court's judgments: Prohibition of torture and inhuman or degrading treatment. Available online: <https://rm.coe.int/168071e4e2>);

Проблема міжнародно-правового визнання в контексті політичної кризи у Венесуелі.

У Венесуелі з динамічної швидкістю набрала обертів політична криза. Опозиція режиму Мадуро відмовилася визнати результати виборів президента, назвавши їх нелегітимними. Проте реальних доказів порушення процедури проведення виборів ніхто не наводить, тож попри низьку явку (від 30 до 50%, за різними джерелами) Мадуро був обраний законним президентом.

Самопроголосивши себе президентом, Гуайдо швидко залучився підтримкою світових лідерів та розчарованого життям населення. Народ хоче бачити Хуана Гуайдо своїм лідером, але повноваження, які він собі присвоїв сам, не мають законної основи. Згодом про визнання Гуайдо тимчасовим главою держави заявили представники урядів США, Канади, Бразилії, Колумбії, Парагваю та Чилі. Натомість Мадуро наразі підтримують у РФ та Туреччині. У свою чергу в ЄС закликали Венесуелу до початку негайного політичного процесу, який призведе до вільних виборів відповідно до конституційного порядку. [1]

Теорія МП передбачає можливість визнання політичних сил, які отримують владу революційним шляхом. Щодо цього у міжнародно-правовій думці існує дві доктрини: нові режими визнаються або спеціальним актом визнання, або фактичним встановленням дипломатичних відносин. [2]

Світові лідери роблять лише заяви про підтримку. За своєю природою визнання поєднує у собі два акти - політичний і юридичний. І всі заяви, що зараз лунають на міжнародній арені, є нічим більшим, ніж політичні прокламації, проте міжнародне визнання президентства Хуана Гуайдо більш ніж 50 країнами допомагає підтвердити його претензії на легітимність. Питання того, який режим є законним, визначає юридичне визнання.

¹⁵ Студент 1 курсу спеціальності «Міжнародне право».

Науковий керівник: доктор ю.н., професор Буроменський М.В.

Визнання зазвичай зосереджується на де-факто контролі правителя над територією, де-юре статус Гуайдо відповідно до Конституції Венесуели має вирішальне значення. Якщо Гуайдо є президентом за законом Венесуели, то визнання тут виправдане. Слід звернути увагу саме не на доктрини і способи реалізації міжнародно-правового визнання, а на його юридичну виправданість. У разі глибокого аналізу міжнародною спільнотою подій у державі на відповідність нормам міжнародного права і Конституції самої держави міжнародно-правове визнання уряду (тобто і президента в контексті Венесуели) можна вважати юридично виправданим, а тому і де-юре підтвердженим.

Враховуючи ці аспекти міжнародно-правового визнання урядів, слід розглянути політичну кризу у Венесуелі на відповідність Конституції. Перед виборами Мадуро (тогочасний президент Венесуели), проігнорувавши існування спеціального законодавчого органу Національної Установчої Асамблеї, що скликається народом Венесуели задля реалізації своєї первинної конституційної влади відповідно до статей 347 і 348 Конституції Венесуели, створив паралельний законодавчий орган. Мадуро створив «виборчий» процес, за яким кожен член цієї альтернативної асамблеї перебував під його контролем. Весь цей процес не відповідав Основному закону і порушував процедури, передбачені статтею 347 Конституції і венесуельським законодавством. [3]

Під будь-яким розумним читанням Конституції не було підстав для паралельного законодавчого органу, ані процесу, за яким він був обґрунтований. Ось ключовий зв'язок між цим паралельним органом і президентськими виборами у Венесуелі: у 2018 році неконституційна асамблея організувала президентські вибори - в прямому порушенні конституції. Альтернативна асамблея фактично перейняла на себе функції Національної Установчої Асамблеї, визначені Конституцією. Вся ця неконституційна процедура означає, що так звані президентські вибори 2018 року були де-юре недійсними, а тому і міжнародно-правове визнання Мадуро як президента Венесуели місця не має.

У разі відсутності президента стаття 233 Конституції регулює президентську лінію спадкоємства. Це означає, що президент Національної Установчої Асамблеї повинен тимчасово взяти на себе президентство. Стаття 333 покладає на всіх громадян обов'язок сприяти забезпеченню ефективності Конституції Венесуели. Стаття 350, у відповідності до преамбули до Загальної декларації прав людини, визнає у осіб право чинити опір будь-якій владі, що підриває демократію та ефективне здійснення прав людини. Стаття 70 передбачає відкриті збори - які Гуайдо проводив - як засіб, за допомогою якого громадяни можуть здійснювати суверенітет. Беручи все це до уваги, можна вважати, що Хуан Гуайдо виконав свою конституційну роль як президента Національної Установчої Асамблеї і прийняв на тимчасовій основі президентство Венесуели. Конституція Венесуели ставить Гуайдо на посаду президента де-юре. [3]

Головною проблемою міжнародно-правового визнання урядів є його обґрунтованість. Де-юре статус такого уряду, заснований на глибокому аналізі процесу на відповідність до Конституції та норм міжнародного права, має бути головною підставою для прийняття відповідного рішення міжнародною спільнотою на визнання або невизнання такого уряду. Розглядаючи політичну кризу у Венесуелі та теорію міжнародно-правового визнання, я дійшов висновку - міжнародно-правове визнання є максимально тісно пов'язаним з правом національним та поняттям «конституційності», і міжнародна спільнота повинна обов'язково враховувати це, аби забезпечити виконання норм міжнародного права та підтримання і зміцнення миру.

Список використаної літератури:

1. У Венесуелі – політична криза [Електронний ресурс] // Голос України – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.golos.com.ua/article/312866/>.
2. La reconnaissance d'Etat ou de gouvernement [Електронний ресурс] // Cours de droit – 2015. – Режим доступу до ресурсу:

<http://www.cours-de-droit.net/la-reconnaissance-d-etat-ou-de-gouvernement-a121609968>.

3. Guaidó, Not Maduro, Is the De Jure President of Venezuela [Електронний ресурс] // Stanford Law School – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://law.stanford.edu/2019/02/01/guaido-not-maduro-is-the-de-jure-president-of-venezuela>.
4. Міжнародне право. Основи теорії [підруч.] // за ред. В. Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2002. – 608 с.
5. Т. Цимбрівський. Інститут визнання у сучасних міжнародно-правових відносинах [Електронний ресурс] // Публічне право № 3 (7) – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/934/Tsymbivskyy_Recognition%20in%20International%20Law.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

*Мельниченко О. Ю.*¹⁶

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДНІСТРОВСЬКОГО ГІДРОВУЗЛА З ПОЗИЦІЙ МІЖНАРОДНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Долина р. Дністер є цілісним природним комплексом, зміни в якому позначаються на всіх його компонентах. Саме тому особливо актуальним на даному етапі постає проблема функціонування Дністровської ГАЕС (далі – ДГАЕС), спорудження якої, згідно з Програмою розвитку гідроенергетики України до 2026 року, прийнятої Кабміном у 2016 році, «буде завершено після закінчення будівництва третьої черги» [1], що передбачає функціонування семи гідроагрегатів, для яких потрібно ще 6 нових гребель. Функціонування Дністровського гідровузла породжує низку не лише екологічних, а й правових проблем: будівництво та діяльність ГАЕС порушує низку зобов'язань, які Україна взяла на себе.

Зокрема, положення *Рамсарської конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення* (у порядку правонаступництва дана Конвенція набрала чинності для України з 1997 року), адже у 2011 році ділянка, що знаходиться у долині р. Дністер, від с. Лядова до м. Ямпіль - 5394,28 га – була внесена до Списку водно-болотних угідь міжнародного значення [2]. Дана ділянка є місцем гніздування та зимівлі багатьох видів водоплавних та навколводних птахів. Діяльність органів України, пов'язана з ДГАЕС, серед іншого порушує норми викладені у ст. 3 та ст. 4 Конвенції, у яких відповідно визначено обов'язок Договірних Сторін «сприяти збереженню... раціональному використанню водно-болотних угідь на своїх територіях» та «сприяти збереженню водно-болотних угідь і водоплавних птахів шляхом створення природних резерватів на цих угіддях».

Оскільки Програма розвитку гідроелектростанцій України до 2026 року є документом, що напряду стосується будівництва ДГАЕС, згідно з положеннями ратифікованої Україною у 1999 році *Конвенцією про оцінку*

¹⁶студент 3 курсу спеціальності "Міжнародне право"

впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті заздалегідь мали бути проведені міжнародні консультації щодо цього питання з зачепленими сторонами (якою у цьому випадку є Молдова). У п. 2 ст. 2 цієї Конвенції передбачено, що «Сторона вживає необхідних ... заходів для здійснення положень цієї Конвенції, включаючи, стосовно запланованих видів діяльності, перелічених у Додатку I ... установлення процедури оцінки впливу на навколишнє середовище, яка дає можливість для участі громадськості, та підготовку документації з оцінки впливу на навколишнє середовище»[3]. Відповідно у п. 11 Додатку 1 зазначено будівництво великих гребель та водосховищ, серед таких видів діяльності. Окрім того, після ратифікації у 2015 році Протоколу до Конвенції Еспо, вимагається повна процедура стратегічної екологічної оцінки (СЕО), процедура якої передбачена у ст. 5-11 цього Протоколу, та складається з підготовки екологічної доповіді стороною, про предмет СЕО, залучення до оцінки громадськості, проведення консультацій з природоохоронними органами та органами охорони здоров'я, подальші транскордонні консультації і лише після цього ухвалення рішення про подальшу долю предмета СЕО [4].

Р. Дністер підпадає під визначення «транскордонних вод», наданому у *Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер*, учасниками якої є Україна та Молдова. Відповідно до положень ст. 2 цієї Конвенції, на сторони накладається низка зобов'язань щодо розумного та справедливого використання транскордонних вод та недопущення транскордонного негативного впливу. Окрім того, у п. 5 (а) закріплено принцип перестороги [5], який також був порушений Україною у зв'язку з функціонуванням та подальшою запланованою розбудовою ДГАЕС.

Окремої уваги заслуговує *Договір між Урядом Республіки Молдова і Кабінетом Міністрів України про співробітництво в галузі охорони і сталого розвитку басейну річки Дністер*, за яким Сторони зобов'язуються «використовувати водні ресурси басейну річки Дністер справедливим і

розумним чином», «прагнути забезпечення права населення на безпечно навколишнє природне середовище і доступ до чистої питної води», (функціонування ДГАЕС і нині спричиняє нестачу води і обміління молдавської частини Дністра, також у зв'язку з глобальними змінами клімату рівень води в річці не піднімається до нормальної позначки протягом зимового та весняного періодів [6, с. 21]) тощо [7]. Як впливає з практики МС ООН при розгляді подібних спорів, а саме *справи Габчиково-Надьмарош (Угорщина проти Словаччини, 1997)* [8], що стосувалася побудови гідроелектростанції на річці Дунай на кордоні між Угорщиною та Словаччиною та в ході якої було порушене питання проблем навколишнього середовища, насамперед до уваги беруться двосторонні договори, укладені між сторонами з приводу об'єкта спірного питання. Ст. 21 Договору передбачено належне забезпечення участі громадськості у питаннях, пов'язаних з охороною та сталим розвитком басейну річки Дністер, що включає надання доступу до інформації, участі в прийнятті рішень та забезпечення належного врахування результатів цієї участі. Ці положення майже співзвучні з нормами *Орхуської конвенції* 1998 року, стороною якої теж Україна. Тож недотримання цієї процедури тягне за собою відповідно порушення норм і останньої [7].

Таким чином, Дністровський гідровузол являє собою проблемний об'єкт на території України, адже його функціонування породжує низку порушень міжнародно-правових обов'язків, взятих на себе Україною за міжнародними договорами. Для вирішення проблем, що склалися, необхідно не допустити втілення Програми розвитку гідроенергетики України до 2026 року у її нинішньому варіанті та привести діяльність ДГАЕС у відповідність нормам міжнародних договорів.

Список використаних джерел

1. Програма розвитку гідроенергетики на період до 2026 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-2016-%D1%80>

2. The List of Wetlands of International Importance. Режим доступу: <https://www.ramsar.org/sites/default/files/documents/library/sitelist.pdf>

3. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_272

4. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99

5. Конвенція з охорони та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_273

6. Olena Betlii – Discussion Paper «Foreign policy audit: Ukraine-Moldova 2016». Режим доступу: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Audyt-zovnishnoyi-polityky_Ukr_Moldova_eng_inet.pdf

7. Договір між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова про співробітництво у сфері охорони і сталого розвитку басейну річки Дністер. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_165-12

8. ICJ, «Case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros project (Hungary/Slovakia)».

МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

*Міліцина К.*¹⁷

Право sui generis на об'єкти, створені за допомогою штучного інтелекту та штучним інтелектом безпосередньо.

Критерій оригінальності та вимога, що автором має бути людина, є перешкодами для охороноздатності за авторським правом об'єктів, створених за допомогою штучного інтелекту та штучним інтелектом безпосередньо, внаслідок чого після створення такі об'єкти, на думку більшості, наразі потрапляють до категорії суспільного надбання. Серед варіантів вирішення даного питання є пропозиція розробки права sui generis на такі об'єкти.

Впровадження права sui generis змогло б стати компромісним рішенням для двох наукових позицій.

Перша позиція полягає в тому, що об'єкти, створені за допомогою штучного інтелекту та штучним інтелектом безпосередньо, в принципі не відповідають вимогам охороноздатності авторського права. Такі об'єкти апріорі не можуть бути оригінальними.

Друга позиція полягає у тому, що результати роботи штучного інтелекту теоретично можуть відповідати критерію оригінальності, якщо не враховувати той факт, що здатність до творчості є виключно характеристикою людини. Таким чином, право sui generis стало б окремим правом, яке б діяло паралельно з авторським.

Отже, у випадку першої наукової позиції всі об'єкти, створені за допомогою штучного інтелекту та штучним інтелектом безпосередньо, підпадали б під регулювання sui generis. У випадку другої наукової позиції – лише ті, що не перетнули мінімальний поріг оригінальності.

Право sui generis вже відомо Європейському Союзу (далі – ЄС), де існує режим, за якого оригінальні бази даних регулюються авторським правом, а

¹⁷Студентка 2 курсу магістратури спеціальності «міжнародне право».

Науковий керівник: Новосельцев І.І., доктор права (Франція), к.ю.н. (Україна), ас.

неоригінальні – правом *sui generis*. Відповідні положення передбачені Директивою 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про правовий захист баз даних» [1]. Зважаючи на те, що певні бази даних не можуть перетнути поріг оригінальності, але їх створення все одно вимагає значних зусиль та ресурсів, виникла необхідність в механізмі, який здатний підтримувати інтерес осіб, задіяних в цій сфері діяльності. Право *sui generis* як раз покликано захистити інвестиції, які були покладені в створення неоригінальної бази даних. В цьому випадку захищається не форма бази даних, а її зміст. При цьому відповідно до ст. 7 Директиви база даних має бути створена за якісно та/або кількісно значних інвестицій (*англ.* - qualitatively and/or quantitatively a substantial investment) в отримання, перевірку чи представлення вмісту [2]. За дотримання цієї вимоги розробник бази даних (*англ.* - maker) має право запобігати витягненню та/чи повторному використанню всього вмісту бази даних чи значної її частини у якісному чи кількісному вимірі [2]. Суд ЄС також розтлумачив, що інвестиції мають бути направлені на пошук та збір матеріалів. Ресурси, витрачені на створення самих матеріалів, які складають вміст, не враховуються [3].

Існує думка, що ця Директива вже може застосовуватися до баз даних, зміст яких створений за допомогою штучного інтелекту або штучним інтелектом безпосередньо [4, с. 965]. Однак, потужності штучного інтелекту не обмежуються створенням баз даних, тому цієї Директиви не було б достатньо для регулювання інших об'єктів.

В даній статті, говорячи про необхідність розробки права *sui generis* на об'єкти, створені за допомогою штучного інтелекту та штучним інтелектом безпосередньо, маємо на увазі не режим конкретної Директиви, а створення *абсолютно нового режиму*. Однак положення Директиви можуть стати орієнтиром. Потрібно також враховувати невдалий досвід при спробі запровадити право *sui generis* на комп'ютерні програми на міжнародному рівні.

Однак природа об'єктів, створених за допомогою штучного інтелекту та штучним інтелектом безпосередньо, є кардинально іншою ніж у випадку

комп'ютерних програм, що обумовлює неможливість отримання ними охорони, використовуючи положення авторського права.

Пропозиції автора щодо основних положень, які можуть лягти в основу нового режиму *sui generis* на об'єкти, створені за допомогою штучного інтелекту та штучним інтелектом безпосередньо, є такими:

- По аналогії із неоригінальними базами даних, охорона має надаватися інвестиціям, тобто вкладу у створення об'єкту. Вклад не обмежується виключно фінансовим значенням. Якщо створення об'єкту значним чином диктується опціями програми, то захист має надаватися інвестору, яким може бути як особа, яка доклала власних ресурсів до створення програми, так і розробник. Якщо ж рішення, пов'язані із створенням об'єкту, значним чином диктуються та приймаються користувачем, то останній теж може бути розглянутий як інвестор.
- Інвестор має проявити значні зусилля для створення об'єкту.
- Скорочений строк охорони. У випадку неоригінальних баз даних цей строк наразі становить 15 років. Не виключаємо можливо зменшення даного строку задля забезпечення темпу технологічного розвитку.
- Відсутність моральних (немайнових) прав.

Наприкінці можна зазначити про існування думки, що право *sui generis* не є найкращим варіантом. Дискусії щодо нього мають йти після розгляду впровадження британської концепції робіт, створених за допомогою комп'ютерних технологій (*англ.* – *computer-generated works*), та концепції, згідно якої такі об'єкти потрібно вивести за загальний перелік творів авторського права. Різниця полягає в тому, що за першої концепції охорону отримують лише оригінальні об'єкти, а за другої – також неоригінальні [4, с. 965].

Список використаних джерел:

1. Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31996L0009>.
2. Директива 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради "Про правовий захист баз даних" від 11 березня 1996 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_24.
3. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 9 November 2004. The British Horseracing Board Ltd and Others v William Hill Organization Ltd. C-203/02. ECLI:EU:C:2004:695. URL: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-203/02>.
4. McCutcheon J. The Vanishing Author in Computer-Generated Works: A Critical Analysis of Recent Australian Case Law. Melbourne University Law Review. 2013. № 36:915. P. 915-969.

Захарія У. С. ¹⁸

Вплив Угоди про асоціацію з ЄС на національне законодавство України щодо захисту торговельних марок.

Важливим інструментом захисту прав та конкуренції є можливість дострокового припинення дії свідоцтва на знак для товарів та послуг за умови невикористання такого знаку. Такий механізм був закріплений в законодавстві, аби попередити зловживання власниками зареєстрованої торгової марки своїми правами.

Закріплення механізму анулювання свідоцтва на знак для товарів та послуг знайшло своє місце у законодавствах багатьох країн. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» передбачає: «якщо без поважних причин знак для товарів та послуг не використовується протягом трьох років від дати публікації відомостей про видачу свідоцтва або від іншої дати після цієї публікації, будь-яка особа має право звернутися до суду із заявою про дострокове припинення дії свідоцтва повністю або частково» [1].

Водночас Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності містить в статті 19 зобов'язання власника використовувати товарний знак, а анулювання реєстрації передбачається також після невикористання протягом безперервного принаймні трирічного періоду [2].

Питання щодо строку невикористання торговельної марки стало дискусійним після 1 вересня 2017 року, коли набула чинності в повному обсязі Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі — Угода про асоціацію). З одного боку, чинний Закон України «Про охорону прав на знак для товарів та послуг» передбачає трьохрічний термін, а стаття 197 Угоди про асоціацію — п'ятирічний. Отже, існує колізія між положеннями Закону та Угоди про асоціацію. Виникає питання, норми яких з наведених правових актів підлягають застосуванню?

¹⁸ Студентка 5 курсу, спеціальність «Міжнародне право».

Науковий керівник: Криволапов Богдан Михайлович, кандидат юридичних наук, доцент.

Прихильники застосування трьохрічного терміну стверджують, що норми Угоди про асоціацію не є нормами прямої дії, і можуть застосовуватись лише після їх імплементації.

Чи існує необхідність імплементації положень Угоди про асоціацію?

Відповідно до статті 19 Закону України «Про міжнародні договори України»: чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства. Угода передбачає необхідність ратифікації або затвердження цієї Угоди відповідно до встановлених процедур. Окрім того, положення Угоди не встановлюють зобов'язання України щодо імплементації положень Угоди щодо торговельних марок. Натомість «положення цієї Глави доповнюють та уточнюють права і зобов'язання Сторін згідно з Угодою ТРІПС та іншими міжнародними договорами у сфері інтелектуальної власності» [3]. Водночас відповідно до статті 474: «Україна здійснюватиме поступове наближення свого законодавства до права ЄС» зокрема і в частині Угоди про асоціацію, що стосується торговельних марок. У постанові Північного апеляційного господарського суду від 12.03.2019 по справі № 910/4947/18 суд зазначив, що аргумент апелянта, що "Угода має відбуватися шляхом імплементації, не має безпосередньої прямої дії", то цей довод не знаходить підтвердження за змістом Угоди про асоціацію, яка такого положення не містить [4].

Чи є положення Угоди про асоціацію нормами прямої дії?

Деякі вчені виділяють окремі норми Угоди про асоціацію як норми прямої дії. Однак в тексті Угоди відсутня норма, яка б дозволяла застосовувати окремі положення як норми прямої дії, так само як і в національному законодавстві України відсутні критерії для кваліфікації тих чи інших норм міжнародних договорів як самовиконуваних. Таким чином, можливість застосування окремих положень Угоди про асоціацію як норм прямої дії на території України буде залежати від розсуду суб'єкта правозастосування – відповідного органу публічної влади України чи національного суду [5]. На

підставі аналізу рішень українських суддів можна стверджувати, що їх позиція чітка.

Окрім цього, прибічники 3-річного строку посилаються на позицію пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ, згідно з якою норми прямої дії підлягають застосуванню судом, зокрема норми міжнародних договорів України, які закріплюють права людини та основоположні свободи. Оскільки норми ст. 197, 198 Угоди про асоціацію не стосуються прав та основоположних свобод людини, до застосування судами підлягають положення ст. 18 Закону про знаки.

Верховний Суд у своїх рішеннях неодноразово дотримується думки, що Угода про асоціацію є частиною національного законодавства України. **Зазначена у статті 1 названої Угоди мета асоціації сприяти поступовому зближенню Сторін жодним чином не виключала можливості застосування її положень [6].** За приписами статті 19 Закону України «Про міжнародні договори України» чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства; якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору. Аналогічні за змістом приписи містить і стаття 10 Цивільного кодексу України. У постановах від 15.01.2019 р. (справа № 910/1546/18) та 26.02.2019 р. (справі № 910/6307/18) Верховний Суд підтримав раніше сформульовану позицію щодо необхідності застосування положень Угоди про асоціацію до спірних питань щодо припинення дії свідоцтва у зв'язку з його невикористанням.

Багато практиків стверджують, що положення Угоди про асоціацію будуть застосовуватися лише до спорів, однієї стороною в яких є нерезидент України. Якщо ж спір існує між громадянами та юридичними особами України, застосуванню підлягає Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів

і послуг». Саме таким був аргумент апелянта у справі № 910/6307/18. Натомість Північний апеляційний господарський суд вважає, що і до спірних відносин між резидентами України буде застосовуватися Угода про асоціацію [4].

Джерела:

1. Закон України «Про охорону прав на знак для товарів та послуг» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>.

2. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018.

3. УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

4. Рішення Північного апеляційного господарського суду № 910/4947/18 від від 12.03.2019 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80491708>.

5. Чайковська В. ПРО ПРЯМУ ДІЮ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ [Електронний ресурс] / Валентина Чайковська // НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/3/part_2/23.pdf.

6. Рішення Верховного Суду № 910/14972/17 від 17.07.2018 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75399206>.

Козіна А. В. ¹⁹

Правова охорона географічних зазначень в Україні в умовах виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Усім нам добре відомі ігристі вина французького регіону Шампань, міцні алкогольні напої Коньяк, Арманьяк, Кальвадос, сири з благородною пліснявою Рокфор, Брі, Горгондзола. Якість, репутація, смакові властивості та інші характеристики цих та багато інших товарів визначаються саме географічним регіоном їх виробництва [1]. Це означає, що лише товари, які були виготовлені в конкретних місцевостях, можуть мати такі назви.

У зв'язку зі зростанням кількості порушень щодо неправомірного використання найменувань товарів, Європейський Союз особливу увагу приділяє захисту географічних зазначень походження товарів, виготовлених на території держав-членів.

Особливо актуальною постала охорона прав на географічні зазначення походження товарів у сучасних умовах євроінтеграції України до ЄС. Підписавши Угоду про асоціацію з ЄС (надалі – *Угода*), Україна взяла на себе низку зобов'язань у сфері захисту географічних зазначень ЄС. Темі географічних зазначень у тексті Угоди відведено цілий Підрозділ 3 (статті 201-211).

Відповідно до Угоди, українська сторона зобов'язалася здійснювати захист понад 3 000 географічних зазначень ЄС, визначених у додатках XXII-C і XXII-D до Угоди. Такі географічні зазначення користуються захистом від:

1) будь-якого прямого чи опосередкованого комерційного використання назви, що охороняється, для подібних продуктів, які не відповідають специфікації продукту під назвою, що охороняється, або коли таке використання зловживає репутацією географічного зазначення. Так, наприклад, відоме нам португальське кріплене вино Портвейн, згідно з

¹⁹Студентка 4 курсу спеціальності міжнародне право.
Науковий керівник: Криволапов Б.М. – к.ю.н., доцент.

нормами сертифікації продукції, походить лише з регіону долини річки Дору в північній Португалії [2].

2) будь-якого неправомірного використання, імітування або втілення, навіть якщо зазначається справжнє походження продукту або якщо назва, що охороняється, перекладається, викладається у транскрипції або транслітерації чи супроводжується таким виразом, як «стиль», «тип», «спосіб», «який вироблений у», «імітація», «смак», «подібний» тощо. Це означає, що забороняється будь-яке використання назв на кшталт «зі смаком коньяку», «Asti-стайл», «а-ля Просекко» і т. д.

3) будь-якого іншого хибного або оманливого зазначення щодо джерела, походження, характеру або суттєвих якостей продукту на внутрішньому або зовнішньому упакованні, рекламних матеріалах або документах, які стосуються відповідного продукту, а також упакування продукту в тару, яка може викликати хибне уявлення щодо його походження. Тобто будь-яка імітація оригінальної упаковки французького шампанського, яка повинна містити спеціальний знак та інформацію щодо типу винограду, буде вважатися порушенням.

4) будь-яке інше застосування, яке може ввести в оману споживача щодо дійсного походження продукту. Наприклад, неправомірним є використання назви «Бордо» для цукерок, шоколаду, чаю тощо.

Стаття 208 Угоди визначає тимчасові заходи, які повинні бути здійснені Україною щодо охорони географічних зазначень. Зокрема, встановлено перехідний період у 10 років з дня набрання чинності Угодою, під час якого дозволено використання найменувань таких алкогольних напоїв як Champagne, Cognac, Madera, Porto, Jerez /Xérès/ Sherry, Calvados, Grappa, Anis Português, Armagnac, Marsala, Malaga, Tokaj. Перехідний період у 7 років встановлено для відмови від використання назв трьох сирів: Parmigiano Reggiano, Roquefort, Feta. Разом з цим, дозволено продаж продуктів, які не відповідають умовам Угоди, але які були вироблені та марковані згідно з національним законодавством, до їх закінчення на складі [3]. Як ми бачимо, для українських

товаровиробників передбачено цілком лояльні та сприятливі умови щодо реалізації продукції з вищезазначеними назвами. Це пов'язано з тим, що більшість географічних зазначень, для яких передбачено перехідні періоди, вже давно використовуються виробниками та сприймаються українським споживачем як видові.

Угода також контролює реєстрацію назв торгових марок, що відповідають назвам географічних зазначень. Наприклад, якщо після набрання чинності Угодою буде подане на реєстрацію певне географічне зазначення, то після такої реєстрації зареєструвати торгову марку з цим же найменуванням буде неможливо. Разом з цим, Угода дозволяє співіснування географічних зазначень з попередньо зареєстрованими торговельними марками за умови їхньої добросовісної реєстрації.

Відповідно до статті 211 Угоди, було утворено Підкомітет з питань географічних зазначень з метою контролю над розвитком Угоди та посилення двостороннього співробітництва і діалогу між сторонами. В рамках комітету вирішується будь-яке питання, що стосується специфікацій зареєстрованих географічних зазначень, доповнення та зміни переліку зазначень, а також щодо впровадження та дії Підрозділу 3.

Таким чином, з огляду на процес гармонізації українського законодавства, правова охорона географічних зазначень ЄС в Україні має пріоритетне значення у сфері торгівлі товарами національних виробників. Лояльні умови Угоди, що стосуються використання в Україні давно відомих найменувань, які не відповідають вимогам сертифікації продуктів, похідних з конкретних регіонів країн ЄС, встановлені з урахуванням інтересів товаровиробників. Дотримання умов охорони географічних зазначень, передбачених Угодою, сприятиме зростанню конкурентоспроможності вітчизняних товарів та посиленню довіри споживачів, які не зможуть бути введені в оману через хибне зазначення походження товару.

Список використаних джерел:

1. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15 квітня 1994 року // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України; [Електронний ресурс] Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018
2. Jefford, Andrew. Port: An Essential Guide to the Classic Drink. — Merehurst Press, London, 1988
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України; [Електронний ресурс] Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

*Волторніст О.С.*²⁰

Цивілістична концепція міжнародного приватного права. С.

Дослідження джерел міжнародного приватного права є надзвичайно актуальним питанням сьогодення, адже приватні спори з іноземним елементом все частіше відбуваються, предмет спору вже не передбачений в уніфікованих актах УНІДРУА, тому що світ розвивається і даний документ в певних своїх частинах є застарілим, через що деяка частина спорів не може бути вирішена за допомогою норм, передбачених у цьому акті. Тому все частіше для врегулювання спірних питань міжнародні арбітражі та третейські суди застосовують колізійні норми, передбачені у цивільному праві однієї з держав, яка має більш нову та пристосовану до нинішнього часу нормативно-правову базу.

Дана проблема збирає все більше прихильників цивілістичної концепції міжнародного приватного права і змушує задаватися питанням : «А чи міжнародне приватне право – дійсно міжнародне чи всього лише підгалузь цивільного внутрішньодержавного права?».

Взагалі цивілістична школа міжнародного приватного права базується на існуванні двох методів регулювання цивільних відносин з іноземним елементом: колізійного (національного і уніфікованого шляхом створення єдиних колізійних норм, які містяться в міжнародних договорах) та матеріально-правового (уніфікованого). Колізійні норми, які визначають право, що підлягає застосуванню, складають значну частину міжнародного приватного права, але сюди входять і норми, що регулюють відносини з іноземним елементом, але не належать до національного права якоїсь із держав. На відміну від колізійних, матеріально-правові договори містяться в міжнародних договорах та реалізуються в сфері приватно-правових відносин. До того ж матеріально-правовий метод пов'язаний з неконвенційною (приватноправовою)

²⁰ Студент II курсу спеціальності Міжнародне право
Науковий керівник: д.ю.н., проф. Довгерт А.

уніфікацією, прикладом якої є Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА [1].

Принципи УНІДРУА, як і інші схожі документи факультативного характеру (уніфіковані правила, типові контракти, керівництва і т. п.), що розробляються урядовими та неурядовими організаціями, направлені безпосередньо до учасників транскордонних приватно-правових відносин, реалізуючи їх «своєю волею та в своїх інтересах». В результаті матеріально-правовий метод регулювання набуває характеру «координаційного» саморегулювання, що спирається в основному на норми загального права і практику ділових відносин, що формується.

Найбільшим прихильником цивілістичної концепції є Лунц Л.А., який обгрунтовує її в своїх численних наукових статтях та підручниках. Суди багатьох країн і навіть трибунали міжнародного комерційного арбітражу в своїх рішеннях неодноразово посилались на його «Курс міжнародного приватного права», як на безсумнівне доктринальне джерело. На прикладі України та держав пострадянського простору дана теорія превалує, так як, наприклад в Україні виділено окремий нормативно-правовий акт – Закон України «Про міжнародне приватне право», а в Росії Глава VI Цивільного кодексу РФ носить назву «Международное частное право». В РФ міжнародне цивільне право та міжнародний цивільний процес кодифіковані разом у вищезгаданій главі ЦК РФ, і обгрунтовується це тим, що матеріальні і процесуальні наслідки, що виходять від іноземного елемента в цивільній сфері, мають бути сумісні і взаємопов'язані [2]. Крім цього, в рамках Європейського Союзу в останні роки були прийняті два значних акти в області міжнародного приватного права: Регламент №593/2008 Європейського Парламенту та Ради ЄС від 17 червня 2008 р. «Про право, що застосовується до договірних зобов'язань» (Рим I) та Регламент №864/2007 Європейського Парламенту та Ради ЄС від 11 липня 2007 р. «Про право, що підлягає застосуванню до

позадоговірних зобов'язань» (Рим II). Ці документи становлять важливий етап в розвитку колізійного регулювання.

Українське ж законотворення виданням єдиного закону «Про міжнародне приватне право» дозволило, по-перше, найбільш повно і послідовно виділити і розмежувати загальні і спеціальні інститути в цій сфері, а також досягнути цілей, які в загальному можуть бути позначені як: 1) заповнення прогалин; 2) уникнення дублювання; 3) усунення протиріч.

Яскравим прикладом застарілості норм УНІДРУА та неможливості їх застосування нині є Конвенція «Про однаковий закон про міжнародну купівлю-продаж товарів» 1964 р., яка зважаючи на свою більш, ніж п'ятдесятирічну історію регулювання відносин купівлі-продажу не може передбачити єдині правила регулювання купівлі-продажу таких товарів, як донорські органи, штучний інтелект, криптовалюта. Саме тому дані відносини регулюються цивільним правом країни, в якій цивільно-правові норми є більш новими та вдосконаленими і встигають оновлюватися в залежності від виникнення нових предметів регулювання, які неможливо врегулювати вже існуючими нормами [3].

Ще однією з причин розвитку цивілістичної доктрини міжнародного приватного права та прийняття в ряді країн законів про міжнародне приватне право (Бельгія 2004 р., Болгарія 2005 р., Японія 2006 р., Туреччина 2007 р., Китай 2010 р., Польща 2011 р., Чехія 2012 р.) чи уніфікації міжнародного приватного права в їх цивільні кодекси (Румунія 2009 р., Нідерланди 2012 р.) є небажання урядів держав віддавати цивільно-правові спори їхніх громадян з іноземним елементом на розсуд міжнародних арбітражів чи третейських судів та визнавати чинність їхнього рішення. За допомогою імплементації норм, що регулюють міжнародне приватне право держави мають змогу в більшій мірі впливати на вирішення конфліктів, що базуються на приватних відносинах [4].

Саме тому, на нинішньому етапі розвитку міжнародно-правових відносин, цивілістична концепція превалює. І незалежно від того, наскільки

глибоко держава залучена в міжнародні економічні зв'язки, обійтися без норм міжнародного приватного права, що регулюють майнові та особисті немайнові відносини між громадянами і юридичними особами різних країн, практично неможливо. Відповідно, вдосконалення та оновлення НПА в даній галузі, а також доктринальне дослідження концепції будуть зберігати свою актуальність.

Список використаних джерел:

1. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА / пер. з англ. А. С. Комарова. М., 2013.
2. Лунц Л. А. Курс міжнародного приватного права: Міжнародне приватне право: Загальна частина. 2-е вид. С.29; Лунц Л. А., Маришева Н. І. Курс міжнародного приватного права: міжнародний цивільний процес. Т.3 С. 10-12.
3. Брагинский М. И., Витрянский В. В. Договорное право. Общие положения. М., 1997. С. 24.
4. Храбсков В. Г. Международное частное право в правовой системе // Государство и право. 2006. No 2.

Плевачук Н.О. ²¹

Проблеми регулювання криптовалют в Україні (Problems of regulation of cryptoassets in Ukraine).

Мета дослідження: розглянути перспективи регулювання криптовалют українським законодавцем із врахуванням останніх практик у Великій Британії, США, Швейцарії тощо.

Спершу варто дати визначення основним поняттям:

Віртуальна валюта^[1] – цифрове представлення вартості, яка не видається або не гарантована центральним банком або державним органом, не обов'язково прив'язана до юридично встановленої валюти і не має юридичного статусу валюти або грошей, але приймається фізичними або юридичними особами як засіб обміну і може бути передана, збережена і продаватися в електронному вигляді.

Криптовалюта^[2] – віртуальна валюта, у якій технології шифрування використовуються для регулювання емісії валюти і перевірки переказу коштів.

Токен^[2] – одиниця вартості, що існує у формі запису бази даних.

На даному етапі законодавство України жодним чином не регулює криптовалют. Згідно з Спільною заявою фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні^[3], поняття «криптовалюта» та регулювання операцій з нею не підпадають під режим регулювання:

- обігу грошових коштів, тобто не може бути визнана грошима;
- валютного законодавства, тобто не може бути визнана валютою або законним платіжним засобом іноземної держави, та не є валютною цінністю;
- обігу електронних грошей та використання платіжних засобів, тобто не може бути визнана електронними грошима;
- цивільних правовідносин щодо регулювання діяльності із цінними паперами, тобто не може бути визнана цінними паперами;

²¹ Студент 2 курсу спеціальності «Міжнародне право».
Науковий керівник: к.ю.н., аспірант Попко Є. В.

- крім того, у криптовалюти відсутні ознаки документа у вигляді грошових знаків, відсутній емітент, а також відсутня мета виготовлення. Таким чином, криптовалюта не може бути визнана грошовим сурогатом.

У Верховній Раді України зареєстровано декілька законопроектів, кожен з яких по-різному визначає криптовалюту:

- Законопроект 9083^[4]: криптовалюта визначається як токен, що виконує засоби обміну та накопичення;
- Законопроект 7183^[5]: криптовалюта – це програмний код який виконує функції засобу обміну, який вводиться і зберігається у системі блокчейну як одиниця даних;
- Законопроект 7485^[6]: криптовалюта розглядається як біткоїн або інший цифровий токен, що використовується як універсальний засіб обміну.

Проблема полягає в тому, що криптовалюта дійсно може виконувати одночасно декілька функцій, і тому криптовалюту потрібно регулювати, виходячи з її економічних характеристик та використання, встановивши регулювання кожного виду окремо.

Наприклад, Управління з фінансового регулювання і нагляду Великобританії у своїй Рекомендації стосовно криптовалют (Guidance on Cryptoassets)^[7] поділила криптовалюту на 3 види токенів:

- платіжні токени (exchange tokens) (синоніми криптовалют у загальноживаному сенсі) - вони не видаються і не підтримуються будь-яким центральним органом влади і призначені для використання в якості засобу обміну. Вони, як правило, є децентралізованим інструментом для купівлі та продажу товарів і послуг без традиційних посередників. Ці токени зазвичай знаходяться за межами периметра регулювання;
- функціональні токени (utility tokens) - ці токени надають власникам доступ до веб-додатку або послуги онлайн, використовуючи інфраструктуру блокчейну. Вони можуть підпадати під визначення електронних грошей у певних

обставинах, і в цьому випадку діяльність з функціональними токенами буде лежати в межах периметру регулювання;

-токени-активи (security tokens) - цифрові аналоги цінних паперів, що засвідчують власність і дають власникам право на реалізацію їх інвестиційних інтересів (право на акції, дивіденди, частку прибутку і т. п.). Ці права записані в смарт-контракті, а самі токени торгуються на біржах.

Наприклад, у США, щоб перевірити чи є токен security-токеном роблять так званий тест Хауї (HOWEY TEST^[8]). Якщо на наступні 4 запитання буде 4 ствердних відповіді, то токен можна вважати токеном-активом:

1. Є факт інвестування грошових коштів?
2. Є очікування отримання прибутку?
3. Гроші інвестуються в звичайне підприємство?
4. Будь-який прибуток і її розмір залежать не від зусиль інвестора, а від зусиль контрагента або третьої сторони (промоутера)?

Даний поділ є спільним для більшості країн ЄС, США тощо.

Неврегульованість фінансових операцій з криптовалютами, анонімність їхніх власників приводять до проблеми відмивання коштів за допомогою віртуальних валют. Європейський Союз заради подолання даної проблеми в П'ятій директиві ЄС з питань боротьби з відмивання коштів (AMLD5) передбачає: запобігання ризиків фінансування тероризму і «відмивання грошей» при використанні анонімних передплачених карт і віртуальних валют, посилення гарантій при проведенні фінансових операцій за участю країн з високим рівнем ризику, які не входять до складу країн-членів ЄС, захист інформаторів, які повідомляють про відмивання грошей, включаючи право на анонімність.

Таким чином, фінансові операції за допомогою криптовалют повинні бути врегульованими українським законодавцем, враховуючи досвід інших країн, адже неврегульованість дає широкий спектр можливостей задля відмивання коштів, фінансування тероризму, незаконної торгівлі наркотиками, зброєю тощо. В той же час потрібно витримати «золоту середину», аби не

перешкоджати розвитку нових технологій в Україні та не відлякувати інвесторів та українців від здійснення таких операцій в межах нашої держави.

Джерела:

1. Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0843&from=EN>
2. USAID «Криптовалюти в Україні: технологія, ринок, регулювання»; ст.6-7.
3. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні - https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59735329
4. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні
5. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64597
6. Проект Закону про обіг криптовалют в Україні
http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684
7. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"
http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=10740
8. [Guidance on Cryptoassets - https://www.fca.org.uk/publication/consultation/cp19-03.pdf](https://www.fca.org.uk/publication/consultation/cp19-03.pdf)
9. SEC v. Howey Co., 328 U.S. 293 (1946)
<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/328/293/>

ПОРІВНЯЛЬНЕ ТА ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВО

Пономаренко М. М. ²²

Відповідність системи електронних публічних закупівель «Prozorro» європейським стандартам.

Електронна система ProZorro є ключовим елементом реформи державних закупівель в Україні. За результатами впровадження Системи ProZorro вже на пілотному етапі за рік (лютий 2015 — лютий 2016) було оголошено близько 50 тис. закупівель, за результатами яких вдалось заощадити 600 млн грн. (1). Наразі ми можемо говорити про те, що За час функціонування системи публічних закупівель вдалося заощадити понад 76 млрд гривень. Щоденно в системі оголошується близько 3-5 тисяч закупівель, що привертає увагу бізнесу. Щомісяця в ProZorro реєструється 4-5 тисяч нових постачальників. (2)

Окремим аспектам здійснення закупівель в Україні через систему ProZorro приділяли увагу такі науковці, як М. Глушак, П. Мавроїдіс, О. Овсянюк-Бердадіна, М. Остап'юк, В. Пашков. Проте Зважаючи на постійний розвиток та удосконалення електронної системи ProZorro питання нових тенденцій функціонування потребує додаткового висвітленні та дослідження.

Організація публічних закупівель в Україні побудована на гібридній моделі електронної системи, яка має такі властивості: одна державна центральна база даних і багато комерційних майданчиків; самоокупність; електронна система побудована за принципом «усі бачать усе»; крос-доступ до центральної бази даних через майданчики; система має відритий код. Уся інформація, наявна в центральній базі даних (ЦБД), транслюється через майданчики, які відповідають за залучення та обслуговування клієнтів. Після закінчення тендера в електронній системі можна побачити всю інформацію стосовно поданих пропозицій усіх учасників, рішень тендерного комітету, кваліфікаційні

²² аспірантка кафедри порівняльного і європейського права, Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Науковий керівник д.ю.н, професор кафедри порівняльного і європейського права, голова науково-методичної ради Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка Смирнова К.В.

документи учасників торгів тощо. Вся інформація доступна через зручний модуль аналітики для широкого загалу.

В Україні розвиток електронної системи знаходиться на високому рівні. Система електронних закупівель ProZorro – це інноваційний продукт, IT-система, яка направлена на спрощення процесу закупівель для учасників та повернення довіри бізнесу до влади.

В електронному вигляді проводяться всі процедури закупівлі: відкриті торги, переговорна процедура закупівель, конкурентний діалог і допорогові процедури закупівлі (для товарів та послуг, вартість яких не перевищує 200 тис. грн, для робіт – 1,5 млн грн, і для замовників, які здійснюють діяльність в окремих сферах господарювання, за умови, що вартість предмета закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 1 млн грн, а робіт – 5 млн грн) [3]. Подання всіх документів здійснюється виключно через електронну систему закупівель, у тому числі встановлюються кваліфікаційні критерії до учасників та визначається переможець тендера.

Інноваційність української електронної системи ProZorro підтверджена низкою міжнародних відзнак. Так, у травні 2016 року у Лондоні ProZorro отримала найпрестижнішу міжнародну премію у сфері закупівель – World Procurement Awards 2016. У тому ж році за впровадження системи Україна зайняла перше місце у світі в питаннях відкритості уряду, за що отримала щорічну премію Open Government Awards 2016. У 2017 році в Женеві електронну систему закупівель відзначено щорічною премією у сфері комунікацій [4].

Здобутком побудови вітчизняної системи державних закупівель стала розробка додаткових сервісів, що допомагають аналізувати дані в системі ProZorro. Так, відстежувати дії замовників і постачальників можна через спеціальні портали – bi.prozorro.org і DoZorro.

Аналітична система bi.prozorro.org створена з метою відстежувати і аналізувати державні закупівлі. В системі можливо переглядати інформацію

про клієнтів, постачальників, а також хронологію їх дій з часу реєстрації на електронному торговельному майданчику. Модуль генерує дані за сумами, за видами і за результатами проведених закупівель. Інформація представлена у вигляді зручних інтерактивних графіків і діаграм, які стають навігатором пошуку даних для новин, розслідувань або досліджень ЗМІ, громадських організацій.

У порталі DoZorro кожен учасник – постачальник, замовник, контролюючий орган, громадянин пише відгуки та коментарі на закупівлі. Користувачі залишають відгуки власне на порталі, а також фіксують порушення в заяві, звернення до органу оскарження і аудит службу. Портал містить форми заяв, кожен бажаючий завантажує файли і користується сервісом. Таким чином, DoZorro сприяє громадянам, які оприлюднюють факти порушень в закупівлях. Функціонал системи підтримує також замовників – на порталі реалізована функція відповіді на відгук. Такий рівень обміну інформацією за колом – замовник – постачальник – громадськість, позитивно впливає на репутацію та імідж компанії.

Також, важливим нововведенням у досліджуваній сфері є прийняття Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна»[5] у новій редакції, нормами якого встановлена можливість прийняття участі в приватизації шляхом участі в аукціоні на ProZorro. На виконання оновленого закону про приватизацію Кабінет міністрів України затвердив правила малої приватизації. Серед іншого, було затверджено Порядок проведення електронних аукціонів для продажу об'єктів малої приватизації та визначення додаткових умов продажу від 10.05.2018 № 432 [6]

Окрім того, в Україні створено новий інструмент для онлайн управління нерухомістю в системі «ProZorro.Продажі», який дозволяє здавати в оренду державну власність. Завдяки «ProZorro.Продажі» ця система виключає ряд формальних ланок, детально це прописано у регламенті проекту. Після завантаження у систему інформації про лот, що здається в оренду, встановлюється очікувана місячна вартість та термін оренди. Потім потенційні

учасники надсилають пропозиції, задають власнику питання. Важливо, що замовник не бачить надісланих пропозицій. Коли прийом пропозицій офіційно завершено, розпочинається аукціон. Згідно з регламентом після аукціону переможцем вважається той, хто подав найвищу цінову пропозицію. Саме з ним замовник і укладає договір відповідно до термінів, вказаних в умовах. Перед підписанням угоди замовник та учасник (переможець) підписують протокол (бухгалтерський документ) та акт прийому – передачі об'єкта. Щоб забезпечити організатора від недобросовісних потенційних орендарів, створено гарантійний внесок. Ця сума за нормальних обставин повертається учаснику аукціону, у випадку дискваліфікації учасника – переводиться на рахунок організатора аукціону.

Також, нововведенням 2018 року став ще один новий тип процедури, який може бути забезпечений системою – закупівлі за рамковими угодами. Таким чином замовники можуть оголошувати тендер та укласти договір терміном до 4 років. Значною перевагою цієї розробки є можливість замовника зпрогнозувати строки отримання необхідного товару чи послугу [2].

Як ми бачимо, українська електронна система публічних закупівель «ProZorro» знаходиться у постійному розвитку. Попри отримане міжнародне визнання, кожного року ми можемо говорити про збільшення її функціональних можливостей, розширення можливостей для моніторингу вповноваженими органами. Що сприяє позитивному розвитку і функціонуванню системи публічних закупівель в Україні.

Також, важливим і, досить цікавим для міжнародного досвіду, є можливість її використання для забезпечення потреб держави не лише у сфері публічних закупівель. Прикладом цьому слугує інструмент для онлайн управління нерухомістю в системі «ProZorro.Продажі», який дозволяє здавати в оренду державну власність. В подальшому цей напрям може повноцінно використовуватись не лише для здачі в оренду нерухомості, а й під час проведення приватизації державних підприємств на дійсно відкритій та конкурентній основі.

Список використаних джерел:

- 1) Реформа державних закупівель, [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://reformsguide.org.ua/ua/analytics/public-procurement-reform/>
- 2) Нові проекти ProZorro: все що потрібно знати [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://blog.liga.net/user/nkonashchuk/article/32033>
- 3) Реформа державних / публічних закупівель. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oda.te.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/534/reform_public.pdf
- 4) Марусей Т. В. Актуальні аспекти реформи державних закупівель / Т. В. Марусей, Т. Л. Білик // Аграрна наука та освіта в умовах євроінтеграції : міжнар. наук.-практ. конф. Ч.2. (20-22 березня 2018 р., м. Кам'янець-Подільський). – Тернопіль : Крок, 2018. – С. 190–192.
- 5) Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18.01.2018 № 2269-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 12. – Ст. 68.
- 6) Про затвердження Порядку проведення електронних аукціонів для продажу об'єктів малої приватизації та визначення додаткових умов продажу : постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 432 // Офіційн ий вісник України. – 2018. – № 47. – Ст. 1641.

*Веселовський Б.А.*²³

НАЦІОНАЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕЛЕНИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В ДЕРЖАВАХ – ЧЛЕНАХ ЄС: ВИСНОВКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Регулювання питання зелених публічних закупівель в ЄС початково здійснювалось за допомогою актів м'якого права (Повідомлень Комісії) та судової практики – рішень Суду ЄС. З 2004 року, коли були прийняті Директиви 2004/17 та 2004/18 вперше з'являється згадка в законодавчих актах ЄС про екологічні міркування або критерії (environmental considerations) в процесі здійснення публічних закупівель, зокрема і при відборі та присудженні контракту. Директиви 2014 року про публічні закупівлі стали основою для повноцінного запровадження системи зелених публічних закупівель в ЄС, так як в них був закладений обов'язок держав-членів здійснити до 2016 року транспозицію положень Директиви 2014/24 щодо інтеграції не лише екологічних, а й соціальних та інноваційних міркувань в процес публічних закупівель[1]. Водночас, в деяких країнах-членах ЄС така система вже успішно функціонувала задовго до прийняття даних Директив, і питання транспозиції положень, що стосувались зелених публічних закупівель само собою стало вирішеним.

За останніми даними, опублікованими на сайті Європейської комісії (станом на грудень 2018 року) 23 держави-члени ЄС виробили власні національні плани та стратегії щодо впровадження зелених публічних закупівель на національному рівні. Такі національні плани дій не є юридично обов'язковими, але вони надають політичний імпульс та поштовх до постійного оновлення та впровадження нових практик, підвищення обізнаності щодо зелених публічних закупівель. 5 держав-членів ЄС, такі як Естонія, Греція, Румунія, Люксембург та Угорщина, не мають таких національних планів дій, але це не заважає їм також проводити «озеленення» публічних закупівель у власних державах[2].

²³ Студент II курсу магістратури спеціальності міжнародне право

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Влялько І.В. к.ю.н., доцент кафедри порівняльного і європейського права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Провівши аналіз функціонування зелених публічних закупівель в усіх державах ЄС, окрім Великобританії, ми прийшли до наступних результатів: одним з критеріїв, які ми виділили для себе – це є нормативна основа функціонування зелених закупівель. Норма про обов'язковість зелених державних закупівель присутня в деяких законах про державні/публічні закупівлі (Болгарія, Італія, Республіка Кіпр, Литва, Португалія, Угорщина, Франція, Чехія). Такі держави ЄС як Естонія, Греція, Румунія, Люксембург та Угорщина не мають національних планів дій та стратегій щодо зелених публічних закупівель, усі інші держави ЄС ухвалили такий документ. Деякі держави не мають ні національних планів дій, ні будь-якої згадки про зелені закупівлі у законах чи постановах уряду, міністерств, натомість проводять заходи щодо популяризації зелених закупівель серед постачальників (Люксембург, Греція). Федеративні держави (Австрія, Бельгія, Німеччина, та Іспанія як унітарна держава з автономним регіоном Каталонія, яка має власну стратегію сталих публічних закупівель) мають подвійне регулювання на рівні федеральної влади та суб'єктів федерації питання зелених закупівель і як показує практика, місцеві уряди здебільшого є більш прогресивними у даному плані.

Процес імплементації ухвалених документів в сфері зелених державних закупівель здійснюється: урядовою установою, яка займається державними/публічними закупівлями (Бельгія, Данія, Естонія, Ірландія, Іспанія, Італія, Литва, Словаччина, Фінляндія); антиконкурентним відомством (Швеція); спеціальною приватною інституцією, якій делеговано повноваження щодо впровадження зелених закупівель (Люксембург). Також цікавим є питання цілей, які ставлять собі держави щодо досягнення частки зелених закупівель в загальному об'ємі: від 10% до 50% (Латвія, Фінляндія), 50-90% та від 90 до 100% (Нідерланди, Данія, Мальта). Але найбільш частотним результатом є 50% (Ірландія, Литва, Португалія, Словаччина, Словенія, Хорватія).

Окремо хочеться сказати, що є держави, які вже повністю випробували і часом, і результатом зелені та сталі публічні закупівлі, і хочуть і надалі

розвивати цю сферу, підкріплюючи її новими критеріями та можливостями. Зокрема, мова йде про Данію та Нідерланди, де 100 % частка зелених закупівель дала змогу їм впроваджувати вже циркулярні закупівлі – тобто закупівлі в умовах нової економіки замкнутого циклу, коли все абсолютно переробляється і старим продуктам дається нове життя. Повна протилежність їм такі країни як Болгарія чи Україна. І хоча перша є членом ЄС, а наша держава такою не є, але вони схожі тим, що недостатній, а іноді і зовсім відсутній прогрес в реалізації концепції зелених публічних закупівель, не дивлячись на те, що це є безпосереднє юридичне зобов'язання перед Європейським Союзом, і не тільки перед ним, це також і відповідальність перед власним народом, якому жити в сталому середовищі, сталій країні, де думають про майбутнє, або ж продовжувати і надалі марно витратити кошти платників податків та забувати про екологічну безпеку як одну з основних категорій безпеки будь-якої держави.

Тобто, система зелених публічних закупівель залишається в ЄС до сих пір не гармонізованою та зосередженою в своїй основі на національному рівні, тоді як правила, встановлені наднаціональними органами спонукають національні інституції в державах-членах більш активно займатись даними питаннями. Зокрема, це відбувається за допомогою постійного огляду та моніторингу систем зелених публічних закупівель Комісією ЄС та безпосередньо Консультативною групою експертів з питань зелених публічних закупівель, яка допомагає Комісії в цьому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС [Електронний ресурс] // Crown Agents Ltd. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/EU-PP-Directives-Compendium_UKR.pdf.
2. National GPP Action Plans (policies and guidelines) [Електронний ресурс] // ЕС. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/GPP_NAPs_June_2018.pdf.

*Natalia Fokina*²⁴

Comparative analysis of trade agreements in the context of competition provisions

Competition law has become an essential part of the international legal framework. Bearing in mind that there is no single universal instrument setting out competition rules, attention should be drawn to the different ways to include competition law clauses in international trade agreements. The main ways to include competition provisions are bilateral cooperation agreements, bilateral regional trade agreements and plurilateral regional trade agreements covering competition norms.

Comprehensive analysis carried out by the E15 Initiative (organized by the ICTSD, the UNCTAD and the WEF) elaborates on Competition Policy within the Context of Free Trade Agreements. The findings show model approaches to addressing competition law in FTAs: European, NAFTA and Oceanian. On the global scale more than 85% of FTAs include competition provisions from 2011. [1] The most frequently included competition provisions are settlement of competition disputes; cooperation on competition; designated monopolies, SoEs; state aid and subsidies [2].

Given that EU-Ukraine Association Agreement covers a deep and comprehensive free trade area, it is worth analyzing European approach as to including competition provisions. The EU mostly favors relatively detailed provisions setting out requirements for the parties to prohibit specific anti-competitive practices to the extent they affect trade between the parties, as well as regulate state aid and enterprises entrusted with special or exclusive rights. Moreover, these FTAs increasingly tend to include competition-specific public service exemptions. [3]

The following pertains to comparing the way competition provisions are included in EU-Ukraine Association Agreement and in Comprehensive Economic and Trade Agreement between Canada and the EU.

²⁴ student; 5th course, international law

Kiev Taras Shevchenko University, Institute of International Relations
Ms. Kseniia Smyrnova, doctor of law, professor

EU-Ukraine AA Chapter 10 specifically sets forth competition provisions relating to antitrust and mergers and state aid. In respect of antitrust and mergers, Article 253 of the AA defines competition authorities and competition laws. Article 254 is devoted to principles. It is based on Articles 101 and 102 of the TFEU. The very crucial provisions in the AA concern implementation. They concern competition laws; their transparent, timely and non-discriminatory application; the right of a person to be heard before imposing a sanction or remedy in accordance with due process requirements; adoption of relevant documents as regards competition aspects, e.g. the principles for setting pecuniary sanctions for infringement of competition laws and those explaining principles used in assessing horizontal mergers [4]. The AA further elaborates on approximation of law and enforcement practice to the EU *acquis*. The chapter on competition covers public enterprises and enterprises entrusted with special or exclusive rights, State monopolies, Exchange of information and enforcement cooperation and Consultations as well.

Section 2 of the Eu-Ukraine AA is devoted to state aid. It provides a prohibition to favor certain undertakings or the production of certain goods through state resources. However, there are exceptions to this rule. Article 263 provides transparency requirements in respect of the total amount, types and the sectoral distribution of state aid; providing further information on individual cases of state aid affecting trade between the Parties; the use to which public funds are put into, and so on. The section on state aid also covers interpretation; relationship with the WTO; scope; domestic system of state aid control.

However, it should be remembered that not only Chapter 10 of the EU-Ukraine AA contains competition provisions. Competition provisions are enshrined in other Articles of the AA devote to particular sectors as well, e.g. postal and courier sector, universal service, electronic communications, scarce recourses, financial services, public procurement and so on. The main objective of such provisions is to ensure prohibition of anti-competitive practices and implementing and enforcing competition laws.

Looking into the Comprehensive Economic and Trade Agreement between Canada and the EU (CEATA) compared to EU-Ukraine AA, the following features can be observed. Chapter 17 of CEATA named Competition Policy sets out major competition rules. Firstly, general principles (those taken from TFEU Articles 101, 102) are less detailed as compared to EU-Ukraine AA. CEATA defines anti-competitive business conduct and service of general economic interest. Article 17.2 sets forth Parties' commitments in respect of competition policy, in particular, taking appropriate measures (that are consistent with the principles of transparency, non-discrimination, and procedural fairness) to proscribe anti-competitive business conduct; cooperate on matters relating to the proscription of anti-competitive business conduct in the free trade area; transparent exclusions from competition law. Those are the most essential competition provisions enshrined in CEATA. They concern only general principles, scope, implementation and enforcement of competition rules are not provided for in CEATA as compared to EU-Ukraine AA. Definitions of competition authorities and competition laws are provided for in Article 28.2 of CEATA (Chapter related to exceptions). Similar feature with EU-Ukraine AA is inclusion of competition provisions in other sectors in the agreements. Thus, competition provisions are included in CEATA Articles devoted to establishment of investments (market access) and tenders. Unlike EU-Ukraine AA, CEATA contains no provisions on competition rules approximation to the EU *acquis*.

Having conducted comparative analysis of including competition provisions in plurilateral trade agreements by virtue of EU-Ukraine Association Agreement and Comprehensive Economic and Trade Agreement between Canada and the EU, the conclusion is that EU-Ukraine AA is much more detailed, specific and comprehensive than those of CEATA. It is explained by the purpose of the said agreements: while Canada and EU have only free trade area, Ukraine aspires for more comprehensive interaction with the EU, hence more detailed and specific obligations. It is vital that competition rules embodied in EU-Ukraine AA are enforced as it translates into life European competition policies, rules and practices.

Sources:

1. Competition Policy within the Context of Free Trade Agreements (2015). E15 Expert Group on Competition Policy and the Trade System [Online], Available from: <http://e15initiative.org/wp-content/uploads/2015/07/E15-Competition-Laprevote-Frisch-Can-FINAL.pdf> [Accessed 14 March 2019], page 3.
2. Competition Policy within the Context of Free Trade Agreements (2015). E15 Expert Group on Competition Policy and the Trade System [Online], Available from: <http://e15initiative.org/wp-content/uploads/2015/07/E15-Competition-Laprevote-Frisch-Can-FINAL.pdf> [Accessed 14 March 2019], page 2.
3. Competition Policy within the Context of Free Trade Agreements (2015). E15 Expert Group on Competition Policy and the Trade System [Online], Available from: <http://e15initiative.org/wp-content/uploads/2015/07/E15-Competition-Laprevote-Frisch-Can-FINAL.pdf> [Accessed 14 March 2019], page 13.
4. Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part [Online], Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0529\(01\)&from=en](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0529(01)&from=en) [Accessed 19 March 2019],
5. Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) between Canada, of the one part, and the European Union and its Member States, of the other part [Online], Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017A0114\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017A0114(01)&from=EN)

*Нікіфорова Д. Д.*²⁵

Угода про спільний авіаційний простір між Україною та ЄС

Гібралтарське питання

Щоб зрозуміти, в чому полягає питання Гібралтару і чи дійсно воно блокує підписання угоди про САП, варто звернутись до історії.

Суперечка між Іспанією та Великою Британією щодо цієї території виникла ще у 1704 році, коли Гібралтар, який на той час належав Іспанії, був завойований Англією. У 1713 року державами було підписано Утрехтський договір, згідно з яким Іспанія "довічно" передала Гібралтар Великобританії з правом відновлення свого суверенітету над територією у випадку, якщо Великобританія втратить такий контроль. На початку ХХ століття через суперечки у точному визначенні території під юрисдикцією Великобританії перешийок від скелі Гібралтар до Іспанії було названо нейтральною територією. Саме на цій території у 1934 Великобританія побудувала аеропорт.

Перша дискусія в ЄС щодо аеропорту Гібралтару почалась у 1987 році, коли через небажання визнавати британський аеропорт на спірній території Іспанія не погоджувалась на відміну скасування державного контролю над торговельними авіаперевезеннями. Після довгої перерви, під час якої двосторонні відносини між Іспанією та Великою Британією то покращувалися, то погіршувалися, у 2006 році в місті Кордоба (Іспанія) в рамках тристороннього форуму "Діалог по Гібралтару" було опубліковано Заяву ради міністрів. Відповідно до неї, аеропорт Гібралтару був поступово включений до правового поля ЄС[1].

Окрім того, Іспанія зобов'язалась припинити свої намагання зупинити дію майбутніх норм та директив ЄС для аеропорту Гібралтару. Ситуація змінилась після перемоги правоцентристської Народної партії (Partido popular)

²⁵ Студентка 4 «МП»

на парламентських виборах 2011 року в Іспанії. Народна партія на чолі з Маріано Рахоем (Mariano Rajoy) відмовилась від домовленостей, досягнутих у Кордобі в 2006 році. У вересні 2013 року на Генасамблеї ООН прем'єр-міністр Іспанії Рахой заявив, що Гібралтар – єдина територія в Європі, що очікує деколонізації[2].

Саме в той час, коли Іспанія та Британія вийшли на черговий виток протистояння, Україна завершила переговори з Євросоюзом. Підписання угоди про САП запланували на березень 2014 року. На той момент позиція Великобританії та парламенту Гібралтару полягала у дотриманні Кордобської угоди 2006 року, за якою норми, директиви та договори ЄС (в тому числі угода про САП) поширюються на аеропорт в Гібралтарі. Натомість, позиція Іспанії змінилась. Мадрид став наполягати на виключенні аеропорту Гібралтару зі сфери дії САП та на припиненні дотримання Кордобської угоди. Фактично, від того, яким буде формулювання пункту 31 статті 2 угоди про САП, де фіксується її територіальне застосування, – залежить подальше включення або виключення аеропорту Гібралтару з правового поля ЄС.

Українська угода стала першою, але не єдиною авіаційною ініціативою, що заблоковані в ЄС через загострення "проблеми Гібралтару". Зокрема, у грудні 2014 року саме через це Рада ЄС не змогла схвалити другий пакет ініціативи Єдиного Європейського Неба (the Single European Sky Initiative), мета якого – об'єднання національних повітряних коридорів задля скорочення траєкторій польоту, витрат і викидів вуглекислого газу в атмосферу [3].

Аналіз подібної угоди між ЄС та Грузією

Грузія в односторонньому порядку лібералізувала авіаційне сполучення з ЄС ще в 2000-х роках, але підписала Угоду про САП з ЄС у 2010 році. Угода мала поступово лібералізувати повітряне сполучення між Грузією та ЄС з метою залучення нових авіакомпаній та розширення операцій грузинських аеропортів. Прогрес, досягнутий у процесі імплементації директив та

регламентів ЄС в грузинську правову систему, відслідковується на засіданнях Спільного комітету ЄС-Грузія. З 2010 року пасажиропотік в аеропортах Грузії зріс більше ніж удвічі, з 918,7 тисяч пасажирів у 2010 році до 2 млн. 840,4 тисяч у 2016 р . Показники 2017 року також демонструють суттєве зростання - протягом перших 9 місяців грузинські аеропорти здійснили регулярні і чартерні перевезення 3 млн. 199 тисяч пасажирів, що на 46,63% більше ніж за аналогічний термін у 2016 році. Наразі до аеропортів Грузії здійснюють перевезення Turkish Airlines, Georgian Airlines, Qatar Airlines, Azerbaijan Airlines, Air Arabia, YanAir, Aeroflot, Ural Airlines, Belavia, Pegasus Airlines, Lufthansa, FlyDubai, LOT, Atlasjet Airlines, MAU, Ozark Air Lines, Air Astana, Emirates та інші авіакомпанії. Грузії вдалося залучити одного класичного європейського лоукост-перевізника – угорську компанію «Wizz Air». Внаслідок Угоди про САП аеропорт у Кутаїсі став відкритим для будь-яких авіакомпаній і жодна не має право на монополію. Служба цивільної авіації Грузії займається питаннями імплементації у грузинське правове поле директив та регламентів ЄС, а також стандартів Міжнародної організації цивільної авіації (ICAO). З 2015 по 2017 роки у Грузії було реалізовано проект Twinning «Наближення правил цивільної авіації Грузії до стандартів ЄС» («Legal approximation of Georgian civil aviation regulations with EU standards») з бюджетом у 1,23 млн. євро. Завдяки проекту Twinning було проведено аналіз відповідності грузинського законодавства у сфері цивільної авіації з директивами та регламентами ЄС, розроблено Європейський План Дій щодо Передачі та впровадження Європейських Регуляцій, проведено 151 робочу місію (зустрічі, семінари, тренінги) з 41 напрямку.

Досвід Грузії засвідчує довготривалість процесу імплементації європейських норм у національне законодавство. Затвердження нових норм відбувається за підтримки консультантів європейського проекту Twinning[4].

Джерела інформації:

- 1) “The week” - “Gibraltar and Brexit: what are the main issues?”

2) <https://avia.gov.ua/pro-nas/mizhnarodna-diyalnist/jevrointegratsiya/>

3) Катерина Кульчицька - «Закрите небо: чому Україна так і не приєдналась до спільного авіапростору ЄС»;

4) https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/PRINT_ukr_zvit_The-Eastern-Partnership-Air-Transport-Vector_EWB.pdf

5) Рушак І.Я. - «Правові аспекти змін у сфері повітряних перевезень в контексті підготовки України до вступу в єдине європейське небо»

6) <https://www.google.com/amp/s/www.unian.ua/eunews/amp-332528-es-ta-gruziya-parafuvali-ugodi-pro-spilniy-aviatsiy-niy-prostir.html>

7) <https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/Prezentatsiya-kruglyj-stil.pdf>

*Данчина М.О.*²⁶

Дослідження угоди про єдиний авіапростір між Україною та ЄС

Угода про Спільний авіаційний простір між Україною та ЄС (Угода про САП), передбачає інкорпорування в українське законодавство 64 регламентів і директив ЄС у сфері авіації; Історія принципу різноманітна. починаючи з 1999 року, коли з'явилася концепція єдиного неба Європи, яка згодом перетворилася на концепція спільного авіа простору. В 2006 році відбулося перше підписання угоди про спільний авіаційний простір. Мета Угоди про САП – поступове формування спільного авіаційного простору між Європейським Союзом та його державами-членами та Україною, який заснований, зокрема, на ідентичних правилах в сфері безпеки польотів, авіаційної безпеки, управління повітряним рухом, захисту навколишнього середовища, захисту прав споживачів, систем комп'ютерного бронювання, а також, що стосується соціальних норм в авіаційній галузі. Питання підписання Угоди про САП наразі гальмується з огляду на відсутність консенсусу між Іспанією та Великою Британією щодо формулювання пункту 31 «Територія» статті 2 «Визначення» про територіальне застосування Угоди в частині Гібралтару. Для вищезазначених країн це є актуальним з огляду на проблематику у двосторонніх відносинах щодо Гібралтару.

Незважаючи на затримки з підписанням Угоди, необхідність гармонізації авіаційного законодавства України та ЄС не втратила актуальності. Відповідні завдання з виконання Угоди про САП зафіксовано в заходах Угоди про Асоціацію:

про необхідність лібералізації повітряного простору з країнами-членами ЄС йдеться в Додатку 32 до Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС. Зокрема, там зазначено, що без шкоди для укладання Угоди про САП необхідно забезпечити здійснення та узгоджену розробку двосторонніх угод про повітряне сполучення між Україною та державами-членами ЄС з поправками,

²⁶ Студент 4 курс МП спеціальність Європейське Право
Інститут Міжнародних відносин
Смирнова К.В. д.ю.н., професор

внесеними згідно з “горизонтальною угодою” (Угода між Україною та Європейським Співтовариством про певні аспекти повітряного сполучення), про необхідність гармонізації авіаційного законодавства йдеться в Порядку денному асоціації між Україною та ЄС та в Постанові Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 року про План заходів з підготовки до запровадження САП і адаптації українського законодавства до правил ЄС. Слід зазначити, що деякі норми європейського права в галузі повітряних перевезень були враховані ще в новій редакції Повітряного кодексу України, ухваленого в 2011 році. Це стосується, насамперед, прав пасажирів (підстави, строки і розміри компенсацій за відмову у перевезенні, скасування польоту тощо), розподілу авіації на державну і цивільну, авіацію загального призначення (так звана «мала авіація»), впорядкування регулюючих та наглядових функцій у сфері авіації, обов’язків авіакомпаній перед пасажирами, забезпечення безпеки авіації (польотів, техніки експлуатації) і захисту навколишнього середовища.

Ще у 2014 році, коли здавалося, що угоду можна от-от підписати, українська сторона запропонувала компромісне формулювання статті 2 (31) угоди про САП стосовно аеропорту Гібралтар. Коли компроміс не був досягнутий, Мінінфраструктури спільно з МЗС та Державіаслужбою підготували 5 альтернативних формулювань статті, які передали на розгляд Іспанії та Великої Британії. Україна запропонувала 5 альтернативних варіантів формулювання пункту 31 статті 2 Угоди про САП, які можуть бути прийнятними для усіх сторін та направлено до МЗС України для їх подальшої передачі дипломатичними каналами на розгляд Іспанії та Великої Британії (лист Мінінфраструктури до МЗС від 02.02.2015 № 353/13/14-15). Для віднайдення компромісу та узгодження прийнятної редакції зазначеного положення продовжуються консультації на різних рівнях та із залученням усіх зацікавлених учасників переговорного процесу. Можливості профільних відомств є майже вичерпаними, тактика закритих

дипломатичних переговорів без надання публічного розголосу та залучення представників громадянського суспільства України та країн-членів ЄС є недостатньо результативною.

Для вироблення консенсусної позиції необхідна як активна участь ЄС, так і специфічні політичні умови всередині обох країн. Але ані в Іспанії, ані в Британії ці умови так і не були створені. Врешті після підписання цієї угоди українські авіаперевізники користуватимуться необмеженими комерційними правами при здійсненні перевезень з України до ЄС і між будь-якими державами-членами ЄС (окрім внутрішніх авіаперевезень у межах будь-якої однієї країни ЄС). В свою чергу, авіаперевізники ЄС матимуть необмежені комерційні права щодо польотів в Україну та в її межах.

Джерела інформації:

- 1) https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/PRINT__ukr_zvit_The-Eastern-Partnership-Air-Transport-Vector_EWB.pdf
- 2) Катерина Кульчицька - «Закрите небо: почему Украина так и не присоединилась к совместному авиaproстранству ЕС»;
- 3) <https://avia.gov.ua/pro-nas/mizhnarodna-diyalnist/yevrointegratsiya/>
- 4) “The week” - “Gibraltar and Brexit: what are the main issues?”
- 5) Рушак І.Я. - «Правові аспекти змін у сфері повітряних перевезень в контексті підготовки України до вступу в єдине європейське небо»
- 6) <https://www.google.com/amp/s/www.unian.ua/eunews/amp-332528-es-ta-gruziya-parafuvali-ugodi-pro-spilniy-aviatsiyuiy-prostir.html>
- 7) <https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/Prezentatsiya-kruglyj-stil.pdf>

*Пожар А. Р.*²⁷

Питання реалізації кримінальної відповідальності за вчинення злочину геноциду відповідно до міжнародного кримінального права

Геноцид — цілеспрямовані дії з метою знищення повністю або частково окремих груп населення чи цілих народів за національними, етнічними, расовими, корисними або релігійними мотивами.[1] Саме таке визначення дав Рафаель Лемкін, вчений, який за допомогою фундаментального дослідження перетворив термін у міжнародно-правове поняття. Це сталося в ХХ столітті (1944 рік), світ нарешті заговорив про проблему, яка за словами професора Нормана Наймарка була «частиною людської цивілізації від самого її початку»[2]

Дослідники вважають, що першим відомим геноцидом було знищення населення острова Карфаген римлянами у 146 р. до н.е. Останній випадок, який стався у Дарфурі, датується 2004 роком. Проміжок у більше ніж два тисячоліття майже не наблизив міжнародне співтовариство до створення ефективного механізму запобігання цього злочину і покарання за нього.

На разі прийнято три документи, які регулюють статус геноциду.

- 1) Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (від 18.03.1954)
- 2) Статут Міжнародного трибуналу по Руанді (від. 08.11.1994)
- 3) Римський статут міжнародного кримінального суду (від 17.07.1998)

Постає питання, чому злочинні дії такого масштабу і надалі мають місце у нашому суспільстві. На мою думку існує декілька головних причин :

- 1) Відповідно до статті 6 Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього : «Особи, звинувачені в здійсненні геноциду чи інших

²⁷ Студентка 2 курсу спеціальності міжнародне право

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Гончарук Ольга Володимирівна кандидат юридичних наук, доцент

перерахованих у статті III діянь, повинні бути суджені компетентним судом тієї держави, на території якої було вчинено це діяння, чи таким міжнародним кримінальним судом, який може мати юрисдикцію по відношенню до Сторін цієї Конвенції, що визнали юрисдикцію такого суду.»[3] Враховуючи те, що у більшості випадків злочин геноциду відбувається за сприяння державних органів і посадових осіб, з використанням військових сил, надія на справедливий суд на території держави виглядає досить примарно.

2) Для того щоб справа геноциду розглядалася у Міжнародному кримінальному суді, необхідна ратифікація Римського статуту міжнародного кримінального суду. Ця умова стала другою перепоною на шляху до ефективного врегулювання питання геноциду, адже статут був підписаний 139-ма державами і ратифікований 114-ма. Взагалі відмовилися від підписання Казахстан, Китай, Індія, Пакистан, Сомалі, Алжир, Ізраїль (більшість держав Перської затоки та Азії). США, Росія, Судан, Ємен, Лівія відкликали свої підписи. Чому наразі ми маємо таку ситуацію? Це пов'язано з небажанням держав, в історії яких були події, що потенційно підпадають під критерії геноциду, нести відповідальність. І, на мою думку, фінансові витрати не є головною причиною. Значно складніше визнати перед усією міжнародною спільнотою сам факт здійснення цього злочину і принести публічні вибачення нащадкам потерпілих

3) Невідповідність національного законодавства нормам вищезазначених документів. У Конституціях Австрії, Болгарії, Угорщини, України, Молдови закріплена «повна» недоторканість народних депутатів. Ніхто не має права навіть затримати чи заарештувати їх на місці злочину без дозволу уряду. Ці норми несумісні зі ст. 4 Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього : «Особи, що чинять геноцид чи які-небудь інші з перерахованих у статті III діянь, підлягають покаранню, незалежно від того, чи є вони правителями, посадовими чи приватними особами.» [3] та ст.6 Статуту Міжнародного трибуналу по Руанді «Посадове становище обвинуваченого в якості голови держави або уряду або державного чиновника

не звільняє цю особу від кримінальної відповідальності і не є підставою для пом'якшення покарання.»[4] та ст. 27 Римського статуту міжнародного кримінального суду : «Статут застосовується в рівній мірі до всіх осіб не зважаючи на їх посадове становище.»[5]

4) Чітко виражений спротив зі сторони держав-противників створення Міжнародного кримінального суду. У 2002 році США прийняли закон «Про захист американського персоналу за кордоном», який має крилату назву «закон про вторгнення в Гаагу». Він дозволяє використовувати військові сили для звільнення громадян США а також громадян їх союзників у разі їх арешту за орденом міжнародного кримінального суду.

5) Можливість вийти з угоди у будь-який час – незаперечне право кожного члена міжнародного співтовариства . Але в регулюванні питання геноциду воно має негативний ефект. Ті країни, що мають нестабільну ситуацію нададуть перевагу розірвати угоду, аби не нести жодної відповідальності. Не зважаючи на те, що держава не є суб'єктом кримінальної відповідальності за злочин геноциду, відповідно до ст. 1 Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього вона «зобов'язана вживати заходів для його попередження».[3]

Висновки: в ХХ ст. міжнародне співтовариство прийняло ряд необхідних документів, ХХІ ст. повинно стати часом їх ефективного застосування. До вирішення цієї проблеми потрібно підійти як кількісно (залучити якомога більше держав до підписання та ратифікацію угод) так і якісно (переглянути і доповнити тексти Конвенції і Римського статуту; збільшити відповідальність держави за даний злочин; провести жорсткий контроль за процесом імплементації норм угод в національне законодавство) .

Джерела :

1. «Радянський геноцид в Україні» Рафаель Лемкін, 1953р.
2. «Геноциди Сталіна» Норман Наймарк, 2011р.

3. «Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього», 1954 р.
4. «Статут Міжнародного трибуналу по Руанді», 1994 р.
5. «Римський статут міжнародного кримінального суду» ,1998 р.

*Карайко Д.О.*²⁸

Розширення повноважень Європейського парламенту після Лісабонського договору

Інституційний механізм Європейського Союзу має складну конструкцію, що відображає поступовий характер розвитку європейської інтеграції. Основу його організаційної структури складають Європейський парламент, Європейська рада, Рада, Комісія, Суд, Європейський центральний банк, Рахункова палата. Їх повноваження визначені в установчих договорах та актах про внесення змін і поправок до них.

Наразі Європарламент, який очолює систему інститутів ЄС, є потужним інститутом, що може забезпечити безпосередній правовий зв'язок між громадянином і Європейським Союзом. Європарламент спільно з Радою ЄС реалізує *законодавчу та бюджетну* функції, а самостійно – *політичного контролю й консультативну* функції. [7]

Європарламент діє незалежно від держав-членів. Відповідно до положень ДЄС до складу Європарламенту входять представники громадян, які обираються прямим, вільним та таємним голосуванням на п'ятирічний термін (ст. 14 ДЄС). Їх кількість не перевищує 750, плюс Голова. Максимальний поріг представництва держави-члена не має бути більшим, ніж 96, а мінімальний – не меншим, ніж 6 депутатів.[4] Структура цього представницького органу є однопалатною. Місця у парламенті для кожної держави визначені окремо, в основному залежно від кількості мешканців, які проживають на її території.

Депутати Європарламенту можуть бути одночасно членами національних органів законодавчої, але не виконавчої влади. Поряд з цим вони не повинні входити до складу Комісії або Ради. Ще одним важливим чинником незалежності Європарламенту є об'єднання депутатів у політичні партії та фракції на загальноєвропейському рівні (ст. 10.4 ДЄС). [4]

Вагому роль у розширенні повноважень Європарламенту відіграв *Лісабонський Договір 2007 року*, який набрав чинності з 1 грудня 2009 року

²⁸ студентка 2 курсу МП

Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор Шпакович Ольга Миколаївна

(далі- ЛД).[1] Завдяки цьому акту позиції Європарламенту значно зміцнилися; у національних парламентів з'явилося більше можливостей впливати на курс європейської політики, громадяни ЄС отримали право політичної ініціативи. Саме цей документ реформував процес прийняття рішень, неабияк змінив повноваження ЄП у законотворчому процесі, створив умови для активної співпраці ЄП з іншими інституціями ЄС.

За ЛД розширюється сфера застосування процедури прийняття спільних рішень, яка отримує назву «звичайна законодавча процедура» та фактично зрівнює в правах Європейський Парламент з Радою, адже тепер ці два інститути в рамках звичайної законодавчої процедури спільно вносять законопроекти, які надходять до Комісії (ст. 294 ДФЄС). При цьому Європейський парламент фактично уподібнюється до нижньої палати бікамерального законодавчого органу, у рамках якого він представляє громадян ЄС, у той час як Рада міністрів, нібито вища палата – захищає інтереси держав-членів. Крім того, Європарламент більшістю голосів може просити Єврокомісію висунути законопроект, необхідний для реалізації положень ЛД. Єврокомісія має право відмовитись, однак повинна аргументувати свою позицію. Оскільки ЛД значно розширює кількість сфер, в яких рішення приймаються на основі звичайної законодавчої процедури, - тепер це 27 сфер співпраці, - можна говорити про те, що ЛД вносить суттєві зміни до повноважень Європарламенту в процесі прийняття рішень. [6]

Європейський Союз, на відміну від більшості інших міжнародних організацій, повністю фінансується за рахунок власних ресурсів. Бюджетний процес регулюється Договором про Європейський Союз та актами, прийнятими органами ЄС на розвиток його положень (норми Договору мають загальний характер і їхнє пряме застосування є неможливим). Бюджетні повноваження Європейського Парламенту є досить значними і дають йому можливість здійснювати вагомий вплив на політику Європейського Союзу. Вони проявляються в декількох напрямках, а саме: обговорення бюджету ЄС, висування та затвердження звіту про його виконання. Проект бюджету на

наступний рік готується Комісією і вноситься для обговорення у парламент Радою не пізніше 30 вересня. Разом з набуттям чинності Лісабонським договором зник попередній бюджетний розподіл на «обов'язкові» та «необов'язкові витрати». За ЛД роль Європейської Ради та Європарламенту в затвердженні бюджету Союзу є фактично рівною. У той же час Європейському парламенту надається певна перевага, адже Президент Європейської Комісії приймає бюджет лише після його схвалення Парламентом.

ЛД також вніс зміни у взаємини між парламентом та іншими установами і посилив вплив Європарламенту у виборі лідерів ЄС. Європейський парламент обирає Президента Європейської комісії, однак не має можливості застосувати до нього певні дієві форми контролю, наприклад, конструктивний вотум недовіри.

Якщо за Договором про ЄС в колишній редакції пропозиції про зміну установчих договорів могли виходити від держав-членів або Комісії, то за ЛД Європарламент також наділений цими повноваженнями.

Контрольні повноваження Європейського парламенту реалізуються шляхом використання наступних засобів: усні та письмові запитання депутатів, заслуховування окремих комісарів і щорічного звіту Комісії в цілому; заслуховування звітів і повідомлень Європейської ради і Ради ЄС. Найбільш дієвим засобом парламентського контролю виступає вотум недовіри (резолуція осуду), який може бути винесений Комісії 2/3 голосів депутатів Парламенту за умови присутності на засіданні абсолютної більшості парламентарів. У разі висловлення вотуму недовіри вся Комісія зобов'язана піти у відставку.[5]

Говорячи про повноваження Парламенту в зовнішньополітичній сфері, вони в основному зводяться до наступних. По-перше, Європарламент має значний вплив на регулювання Шенгенського простору, надання притулку, а також на співробітництво в галузях цивільного права та боротьби з організованою злочинністю. По-друге, Рада та Комісія зобов'язані інформувати Європарламент про всі найважливіші зовнішньополітичні події, які потім обговорюються і дискутуються на пленарних засіданнях.[7]

Крім зазначених повноважень, депутати Європарламенту мають право заперечувати проти укладення міжнародних угод. Прикладом цього може бути блокування торговельної угоди з боротьби з контрафактною продукцією, оскільки деякі депутати припустили, що наслідком її укладання будуть можливі порушення основних прав і свобод людини.

Однак, повноваження Європарламенту як представницького органу є доволі обмеженими порівняно із національними парламентами. Європейський Парламент дає свою згоду на укладання договорів про приєднання, асоціацію, співробітництво. Укладання інших міжнародних угод Спільноти передбачає отримання рекомендаційних висновків Європейського Парламенту.

Таким чином, незважаючи на те, що Лісабонський договір значною мірою змінив місце Європейського парламенту серед органів ЄС, Європарламент поки що не став справжнім парламентом у класичному сенсі, оскільки обмеженими залишаються його законодавча функція, контрольні повноваження. Виникнення цього інституту передусім було пов'язано з необхідністю надати демократичного характеру інституційному механізму європейських співтовариств, діяльність якого практично була виведена з-під контролю національних парламентів. Проте, бюджетні повноваження Європейського Парламенту наразі є досить значними і дають йому можливість здійснювати вагомий вплив на політику Європейського Союзу.

Вплив Європарламенту на правотворчість ЄС ставатиме дедалі вагомішим, що й надалі зміцнюватиме його позиції в інституційному механізмі, сприяючи збалансованості останнього як важливого чинника європейських інтеграційних процесів.

Список використаної літератури:

1. Лісабонський договір. [Електр.ресурс]. – Режим доступу: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/5/the-treaty-of-lisbon>
2. Договір про функціонування Європейського Союзу. [Електр.ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

3. Договір про Європейський Союз. [Електр.ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT>
4. КНУ ім. Шевченка, ІМВ. Європейське право: право Європейського Союзу. Підручник. Книга 1 – Київ, Ін Юре, 2015, с. 168-173
5. Петров Р. А. Право Європейського Союзу. Підручник. – Київ, Видавництво «Істина», 2019, с. 26-29
6. Бірюков М. М. Європейське право: до і після Лісабонського договору. Навчальний посібник. – Москва, Статут, 2013
7. Вархов Г. В. Структура, повноваження та особливості діяльності Європейського парламенту. – Прикарпатський вісник НТШ. Думка, 2014, №3 (27)

*Люшин С.М.*²⁹

Криміналізація нових злочинів у світі (порівняльний аспект)

Криміналізація як легальне визнання того або іншого роду діяння злочином, яке стосується тих явищ, що ще не знайшли свого законодавчого закріплення. Прогрес людства у третьому тисячолітті, а саме успішне освоєння космосу й мирного атому; швидка еволюція інформаційних технологій; дослідження невідкритих надможливостей мозку людини; спроби вирощування нових людських органів та інші види сучасних інновацій. Деструктивна та небезпечна сторона прогресу світового співтовариства, яка виявляється у тероризмі, сепаратизмі, торгівлі людьми та людськими органами, сексуальній експлуатації дітей і жінок. Звідси актуальність і важливість криміналізації нових видів злочинної діяльності.[1]

Нові та більш небезпечніші форми тероризму у зв'язку з появою нових технологій і озброєнь, зміною політичної ситуації в світі, а також об'єднанням в багатьох країнах тероризму з організованою економічною злочинністю. Прийняття антитерористичних кримінальних законів у Німеччині в 1976, в Великобританії, Греції та Італії - в 1978, а в Бельгії, Фінляндії та Швеції - в 2003, в Нідерландах - у 2004, в Монако - в 2006 році. Нова тенденція встановлення самостійної кримінальної відповідальності за фінансування тероризму, зокрема, в країнах Алжиру, Великобританії, Узбекистану, Молдови, Швейцарії.[2]

Економічні злочини та тенденція до їх уніфікації в масштабах майже всього світу. Наслідок боротьби з господарськими та економічними злочинами - визнання суб'єктом кримінальної відповідальності юридичних осіб. Закріплення згаданого інституту в Угорщині, Естонії, Молдові, Польщі, Швейцарії і Румунії.

Необхідність розглядати комп'ютерні злочини як якісно нові злочини, які приносять шкоду новим суспільним відносинам, що появилися завдяки

²⁹ Студентка 2 курсу спеціальності «Міжнародне право»

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник – Гончарук Ольга Володимирівна. Науковий ступінь: кандидат юридичних наук. Посада: доцент

розширенню сфери застосування електронно-обчислювальної техніки. Доповнення кримінальних кодексів новими статтями про посягання на традиційні об'єкти злочинів, що здійснюються з використанням комп'ютерної техніки і встановлення відповідальності за посягання на якісно новий об'єкт (комп'ютерні злочини). Наприклад, доповнення розділу 15 Кримінального кодексу ФРН "Порушення недоторканності й таємниці приватного життя" статтю 202 а "Дії, спрямовані на одержання відомостей", у якій встановлюється відповідальність за незаконне одержання або передачу відомостей, «які можуть бути відтворені або передані електронним, магнітним або іншим способом і не є безпосередньо сприйнятими» . Схоже зроблено у КК Іспанії до ст. 197 розд. 10 "Розкриття і поширення таємних відомостей" розд. 10 "Злочини проти недоторканності приватного життя, права на власне зображення і недоторканності житла" . Різні доповнення про посягання вчинені за допомогою комп'ютерної техніки на такі традиційні об'єкти: особа (КК ФРН, Франції, Іспанії); власність (КК ФРН); національна безпека (КК Франції); установлений порядок обігу документів (КК ФРН, Іспанії); інтелектуальна власність (КК Іспанії); комерційна таємниця (КК Іспанії). [3]

Поширення кримінально-правових норм, спрямованих на забезпечення ядерної та радіаційної безпеки. Включення їх до кримінального законодавства всіх країн СНД і Балтії, а також Австрії, Албанії, Аргентини, Бельгії, Болгарії, Федерації Боснії і Герцеговини, Угорщини, Німеччини, Іспанії, Канади, КНР, Колумбії, Куби, Макао, Македонії, Нідерландів, Нової Зеландії, Норвегії, Польщі, Португалії. Румунії, США.

Формування нового виду злочинних діянь, які можна назвати «медичні злочини», поява яких пов'язана з бурхливим розвитком медичних технологій і комерціалізацією сфери медичних послуг. Наприклад, незаконна трансплантація і торгівля органами, незаконні проведення медичних експериментів над людиною, незаконне штучне запліднення і дії з ембріоном, застосування заборонених методів діагностики і лікування, а також лікарських засобів, незаконна медична стерилізація тощо.

Таким чином, ми розглянули, як розвиток людського суспільства, ускладнення форм соціальної організації, поява нових видів економічної діяльності, технічних засобів і технологій неминуче тягнуть за собою появу нових видів злочинних посягань. Найактивніше криміналізація відбувається в таких напрямках: криміналізація різних видів терористичної діяльності; закріплення нових видів економічних злочинів; значне розширення екологічних злочинів; криміналізація комп'ютерних злочинів; криміналізація проти ядерної та радіаційної безпеки; криміналізація нових видів злочинів, пов'язаних з медичними технологіями.[2]

Список використаних джерел

1. В. ГОЛІНА. Світова злочинність: сучасні тенденції та стратегії протидії / В. ГОЛІНА, М. КОЛОДЯЖНИЙ. // Вісник Національної академії правових наук України № 2 (81). – 2015. – С. 92–100
2. В.Н. Додонов. Сравнительное уголовное право. Общая часть. Монография. Под общ. и науч. ред. д.ю.н., профессора, заслуженного деятеля науки РФ С.П. Щербы. — М.,2009. — 448 с.. 2009
3. Карчеський, М. В. Удосконалення кримінального законодавства України про комп'ютерні злочини в контексті законодавства зарубіжних країн / М. В. Карчеський,. – С. 157–166.

*Мельниченко О. Ю.*³⁰

ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕПУТАТА ПАРЛАМЕНТУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ ОКРЕМИХ ЙОГО ЕЛЕМЕНТІВ. ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Правовий статус члена парламенту є комплексною категорією: він включає в себе депутатський мандат, його несумісність/сумісність, юридичні гарантії діяльності членів парламенту (індемнітет та імунітет), а також сукупність повноважень депутата. На сьогодні спостерігається неповнота правового регулювання статусу парламентарів України. У наявному законодавстві (Конституція України, ЗУ "Про статус народного депутата" тощо) існують значні прогалини, які дозволяють депутатам зловживати своїм статусом, зокрема привілеями парламентської діяльності. Саме тому у світлі процесів інтегрування України до Європейського Союзу виникає нагальна потреба розбудови конституційних інститутів представницької демократії, зокрема інституту правового статусу депутата. Розглянемо три найбільш актуальні питання, а саме: принцип несумісності депутатської діяльності, питання індемнітету та імунітету парламентаря.

Не існує універсального підходу стосовно вимог щодо несумісності депутатського мандату з іншими посадами та видами діяльності. За загальним правилом депутатський мандат є несумісним з перебуванням на публічній службі, обійманням іншого представницького мандату та здійсненням підприємницької або іншої оплачуваної діяльності. Однак, зокрема у Німеччині допускається суміщення депутатського мандата з позапарламентською професійною діяльністю. Регламентні норми встановлюють певний контроль над нею, вимагаючи від депутатів офіційного (письмового) повідомлення голові Бундестагу про таку діяльність [1,166]. Але, як зазначає Григоренко А. О., "після свого обрання депутати як в Україні, так і в інших країнах зберігають тісні зв'язки з організаціями, які лобіювали виборчу діяльність парламентаря, а багато з них продовжують підприємницьку або приватну професійну діяльність" [2,99]. Саме тому, на нашу думку, доцільним було б дозволити

³⁰ Студент 2 курсу спеціальності "Міжнародне право"

народним депутатам України поєднувати парламентську діяльність з підприємницькою. Водночас варто запровадити обов'язкове декларування депутатами своїх "приватних інтересів", за прикладом Великобританії, де в переліку "інтересів" має бути зазначено про будь-який грошовий інтерес чи іншу матеріальну вигоду, яку парламентар має чи може мати, і про які лише можна подумати, що вони впливатимуть на його голосування в парламенті [3,108].

Одним із найбільш суперечливих елементів конституційно-правового статусу депутатів є обсяг їх привілеїв. Розкриття змісту гарантій діяльності парламентарів через принципи *ratione personae*, *ratione temporis*, *ratione loci* продемонструвало різні підходи до визначення їх обсягу. У більшості країн сфера індемнітету є обмеженою за колом осіб, на яких поширюється; місцем, де були вчинені дії, що підпадають під індемнітет, та часом, з якого він починається і коли завершується. У Польщі індемнітет є абсолютним, оскільки він охоплює всі заяви, зроблені депутатами щодо їх парламентських функцій. Стосовно індемнітету польських парламентарів знаковою є справа "Agora SA" v Andrzej Zbigniew Lepper 2002 року, якою було визначено дії, що підпадають під "парламентські функції" та визнано, що інтерв'ю в мас-медіа не потрапляє під дію депутатського імунітету у Польщі [4,36].

Для членів німецького парламенту індемнітет не поширюється на інтерв'ю дані в Бундестазі, однак особливістю Німеччини є те, що він поширюється і на заяви фракцій, і на участь депутатів у телевізійних та радіодебатах [3]. Типовим для більшості демократичних країн є припинення дії індемнітету у разі виявлення неповаги до самого парламенту (Німеччина, Великобританія). Проаналізувавши практику європейських країн з усталеною демократією, зокрема Німеччини та Великобританії, вважаємо за доцільне звуження дії принципу індемнітету *ratione loci* в Україні: аби його дія поширювалася лише на висловлювання в парламенті та його органах.

У своєму Звіті щодо обсягу та позбавлення парламентських імунітетів Венеціанська Комісія зазначила, що історичним обґрунтуванням імунітету є

захист роботи парламенту як інституту від неналежного тиску з боку виконавчої влади (Короля), включаючи захист від тиску з боку державних прокурорів" [6,25]. На сьогодні існує дві кардинально протилежні тенденції розвитку парламентського імунітету: перша – звуження змісту парламентського імунітету (Великобританія, Італія, Франція, Бельгія), друга – його розширення (постсоціалістичні країни). Окрім того, кожна держава має власні особливості у цій сфері: зокрема для Польщі характерним є існування інституту самостійної відмови депутата парламенту від імунітету; для членів Бундестагу імунітет не поширюється на цивільно-правову відповідальність, а члени парламенту Великобританії, навпаки, не мають привілеїв від арешту у зв'язку з кримінальним провадженням, відкритим за позовом проти них. В Україні доцільним було б запровадити положення про непоширення депутатського імунітету на випадки, у яких депутата затримано на місці скоєння злочину, а також залишити виключно матеріальний імунітет, що передбачає надання згоди парламенту на відбування парламентарем покарання у в'язниці після винесення вироку, а процесуальний імунітет, що вимагає надання згоди і на порушення кримінальної справи і на подальший арешт парламентаря в ході досудового слідства, скасувати, як це відбулося у Франції ще наприкінці минулого століття.

Таким чином, конституційно-правовий статус депутата має постійно модернізуватися, аби відповідати вимогам сучасності та демократичним принципам і стандартам. Законодавство кожної держави має враховувати історичні, соціальні та економічні особливості, що впливають на необхідність формування ефективного та особливого підходу до його визначення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Государственное право Германии / [Ахтенберг Н., Бадур П., Бекенферде Е. В. и др.]; пер. с нем. Ю. П. Урьяса, Л. Д. Юдина, Л. В. Головина, Н. В. Коростелева, А. А. Попова; отв.ред. Б. Н. Топорнин.– Т.І. – М.: РАН, Ин-т госу дарства и права, 1994. – 312 с.

2. Григоренко А. Юридичні колізії принципу несумісності поєднання посад народним депутатом України та міжнародна практика / А. Григоренко // Право України. – 2003. – № 6. – С. 97-100.

3. Ерёмин М. С. – Статус Члена Парламента Соединенного Королевства Великобритании и Северной Ирландии: традиции и современность // Известия ПГПУ им. В. Г. Белинского. 2012. № 28. С. 105–109.

4. Конончук С. Г. Мандат депутата у сучасних демократіях: права та відповідальність. Дослідження проблеми / Світлана Конончук, Олег Ярош; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. — К.: [Агентство “Україна”], 2011. — 96с.

5. "Статус члена парламенту: зарубіжний досвід та пропозиції для України" Інформаційно-аналітичне дослідження – Лабораторія законодавчих ініціатив. Програма сприяння парламенту України Університету Індіани США, – 2006. – 26 с.

6. Report on the scope and lifting of parliamentary immunities adopted by the Venice Commission at its 98th plenary session (Venice, 21-22 March 2014) CDL-AD (2014) 011-e, p. 33.

Павлова Ю. В.³¹

ВІДПОВІДНІСТЬ СТАТТІ 127 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ МІЖНАРОДНИМ СТАНДАРТАМ

Одним із пріоритетних завдань держави у галузі кримінально-правової охорони прав людини є захист її життя і здоров'я, честі та гідності, що згідно з нормами Конституції України визначаються найвищою соціальною цінністю. Деталізуючи зміст цього положення стаття 28 Конституції України декларує, що «ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню»^[1], проте на практиці недосконалість правової конструкції «катування», закріпленої у національному законодавстві, призводить до непоодиноких випадків порушення прав людини. У цьому контексті, актуальним постає питання дослідження відповідності статті 127 КК України міжнародним стандартам.

З середини ХХ століття, світовою спільною приймається широкий спектр нормативно-правових актів, що засуджують та забороняють будь-які прояви катування. Проте, саме поняття катування розкривається в небагатьох з них. Відповідно до змісту Декларації про захист всіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання, катуванням вважається «будь-яка дія, за допомогою якої людині навмисно заподіюється сильний біль або страждання, фізичне чи розумове, з боку офіційної особи або за її підбурювання з метою отримання від неї або від третьої особи інформації або зізнань, покарання її за дії, які вона вчинила або у скоєнні яких підозрюється, або залякування її чи інших осіб»^[2].

На європейському рівні тлумаченні терміну «катування» пов'язують з Конвенцією проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 року, яка закріпила, що катуванням є «будь-яка дія, якою будь-якій особі навмисне заподіюються сильний біль або страждання, фізичне чи моральне, щоб отримати від неї або

³¹Студентка 2 курсу спеціальності міжнародне право

від третьої особи відомості чи визнання, покарати її за дії, які вчинила вона або третя

особа чи у вчиненні яких вона підозрюється, а також залякати чи примусити її або третю особу, чи з будь-якої причини, що ґрунтується на дискримінації будь-якого виду, коли такий біль або страждання заподіюються державними посадовими особами чи іншими особами, які виступають як офіційні, чи з їх підбурювання, чи з їх відома, чи за їх мовчазної згоди»[3]. Проте, аналіз двох вищенаведених дефініцій дозволяє стверджувати, що підходи до визначення поняття «катування» не є ідентичними на міжнародному та європейському рівнях. У порівнянні з дефініцією «катування» визначеною Декларацією, висвітлена у Конвенції дефініція поширює такі елементи складу злочину як суб'єкт та суб'єктивна сторона, встановлюючи, що суб'єкт катування включає в себе «державних посадових осіб чи інших осіб, які виступають як офіційні, чи з їх підбурювання, чи з їх відома, чи за їх мовчазної згоди», та визначаючи, що катування може вчинюватися також із метою «дискримінації будь-якого виду». Принциповою відмінністю у визначенні «катування», наведеного у Конвенції, варто вважати не обмеження злочинної діяльності лише вчиненням активних дій, а включенням до об'єктивної сторони також пасивних дій у формі «надання мовчазної згоди».

Закріплення поняття «катування» на національному рівні було вперше здійснене у Кримінальному Кодексі України у 2001 році[4], проте внаслідок недосконалості конструкції складу злочину до даної статті ще тричі вносилися зміни[5],[6],[7]. Сучасна редакція 127 статті ККУ визначає, що катуванням є «умисне заподіяння сильного фізичного болю або фізичного чи морального страждання шляхом нанесення побоїв, мучення або інших насильницьких дій з метою примусити потерпілого чи іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі, у тому числі отримати від нього або іншої особи відомості чи визнання, або з метою покарати його чи іншу особу за дії, скоєні ним або іншою особою чи у скоєнні яких він або інша особа підозрюється, а також з метою залякування чи дискримінації його або інших осіб» [7].

Для з'ясування відповідності національного визначення поняття «катування» міжнародним та європейським стандартам, варто проаналізувати окремі елементи складу даного злочину. Так, з об'єктивної сторони злочин характеризується діянням у формі активних дій – нанесенням побоїв, мучень або вчиненням інших насильницьких дій, шкідливими наслідками - сильним фізичним болем або фізичним чи моральним стражданням потерпілого, та причинно-наслідковим зв'язком між такими протиправними діями і шкідливими наслідками. Суб'єкт злочину катування визнається загальним, тобто суб'єктом даного злочину може бути будь-яка особа, яка досягла 16-річного віку і щодо якої відсутні обставини, що виключають кримінальну відповідальність.

1. Порівняння конструкцій складів злочину катування у міжнародному та національному праві, дозволяє стверджувати про явну невідповідність змісту статті 127 ККУ міжнародним стандартам, яка полягає перш за все у тому, що відповідно до статті 127 ККУ^[7] суб'єкт злочину катування є загальним, в той час як Конвенція 1984 передбачає, що злочин вчиняється «державними посадовими особами чи іншими особами, які виступають як офіційні»^[3]. Хоча у редакціях статті 127 ККУ 2005^[5] та 2008^[6] років й існували такі кваліфікуючі обставини як вчинення злочину «працівниками правоохоронних органів» та вчинення злочину «службовою особою з використанням свого службового становища», вони втратили чинність з наступними редакціями. Також варто зазначити, що зміст поняття «катування», відображений у ККУ, характеризується виключно як активна поведінка, тобто – дія, тоді як у Конвенції^[3] «катування» визначається також як бездіяльність, завдяки вживанню словосполучення «чи з їх мовчазної згоди». Отже, в національному законодавстві термін «катування» з одного боку тлумачиться більш широко, оскільки не обмежує суб'єктів злочину посадовими особами, а з іншого - має вужче значення, бо не охоплює пасивної злочинної поведінки, про яку йдеться у ст. 1 Конвенції 1984 року. Таким чином частина протиправних дій, визнаних міжнародним

співтовариством залишається декриміналізованою на території нашої держави, тобто їх вчинення опосередковано допускається.

2. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/>
2. Декларація про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_084/
3. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_085
4. Стаття 127 Кримінального кодексу України (редакція від 05.04.2001) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/234114/ed20010405/page3?nreg=234114&ed=20010405&find=3&text=127&x=0&y=0#w11/>
5. Стаття 127 Кримінального кодексу України (редакція від 12.01.2005) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/234114/ed20050216/page3?nreg=234114&ed=20050216&find=3&text=127&x=0&y=0#w11/>
6. Стаття 127 Кримінального кодексу України (редакція від 15.04.2008) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/234114/ed20080507/page3?nreg=234114&ed=20080507&find=3&text=127&x=0&y=0#w11/>
7. Стаття 127 Кримінального кодексу України (редакція від 05.11.2009) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/234114/ed20091208/page3?nreg=234114&ed=20091208&find=3&text=127&x=0&y=0#w11/>

*Назарук Д.Р.*³²

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АВТОНОМНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПРЕФЕРЕНЦІЙ ЄС ЩОДО УКРАЇНИ

У міжнародно-правовій практиці торгівлі преференції – це система пільг у торгово-політичному режимі, що надаються однією державою іншій на взаємній основі або в односторонньому порядку, найчастіше проявляються у формі бюджетних режимів валютного регулювання та візових режимів [1].

6.03.2014 року через економічні проблеми, спричинені припиненням підготовки до підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, Європейська Рада запропонувала пакет заходів щодо економічної та соціальної підтримки України, зокрема, надання автономних торговельних преференцій. 21.03.2014 року під час саміту ЄС було підписано політичні положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (Преамбула, Стаття 1, Розділи I, II та VII), а 27.06.2014 року відбулося підписання її економічної частини [2]. 16.09.2014 року Верховною Радою України та Європейським Парламентом одночасно було ратифіковано Угоду про асоціацію.

Відповідно до статті 37 «Спеціальні положення щодо адміністративного співробітництва» даної угоди, сторони домовляються про реалізацію та контроль преференційного режиму. У той же час, главою 2 «Засоби захисту торгівлі» сторони підтверджують свої права та обов'язання, передбачені Статтею XIX ГАТТ 1994 та Угодою про спеціальні заходи 1994. За Угодою про асоціацію преференційний режим надається товарам сільськогосподарського походження [3].

У результаті цього, Рішенням Ради ЄС від 29.09.2014 року № 2014/691 до графіка тимчасового застосування торговельної частини Угоди про асоціацію було внесено зміни: щодо Розділів I, II, III, V, VI, VII, а також визначених додатків та протоколів до зазначених розділів застосування розпочалося з 1.11.2014 року, тоді як положень Розділу IV «Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею», з додатками, доповненнями та протоколами – з 1.01.2016 року.

³² студентка 2 курсу МП

Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор Шпакович Ольга Миколаївна

В Угоді про асоціацію передбачено рівень одностороннього преференційного режиму ЄС – обсяги тарифних квот та ставки мита. Впровадження тарифних квот являє собою постачання до ЄС певних українських товарів у певних обсягах без сплати мит. Якщо імпорт цих товарів перевищуватиме встановлений обсяг, до нього буде застосовуватися загальний режим імпортування, тобто оподаткування буде здійснюватися за загальними умовами.

Адміністрування тарифних квот затверджено положеннями ст. 3 «Доступ в рамках тарифних квот» регламенту ЄС №374/2014. Саме Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС №374/2014 від 16.04.2014 щодо скорочення або скасування митних тарифів на товари, що походять з України, регламентує встановлення автономного преференційного торговельного режиму (набув чинності 23.04.2014 року). Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС №150/2014 від 29.10.2014 вносить зміни Європейського Парламенту та Ради ЄС №374/2014 від 16.04.2014 року.

Важливо звернути увагу на те, що статті 308a, 308b, 308c Регламенту № 2454/93, за яким встановлюються правила для реалізації Митного кодексу Співтовариства, та ст. 154 Регламенту ЄС №1308/2013 встановлюють правові положення, за якими визначається порядок управління тарифними квотами [3]. Значне місце також займає принцип «перший пройшов – перший обслуговується», що визначаються у Додатку 1 Регламенту ЄС.

Варто зазначити, що розподіл квот здійснюється не в Україні, а компетентними органами ЄС на запит імпортера держави-члена ЄС. Цікавим є те, що дізнатися про залишки тарифних квот, що управляються за даним принципом, можна на відповідному порталі Служби підтримки експорту ЄС в режимі онлайн [4] або за допомогою сайту EUROPA з інформацією про вичерпання квот [5].

Особливу увагу також варто звернути на правила походження товарів. Говорячи про автономні торговельні преференції, маємо на увазі правила викладені в Імплементативних положеннях Митного кодексу (CCIP) (R2454/93),

Розділ 6, Глава 2, Підрозділ 2. [6]. Довести походження товару можна за допомогою сертифікату Euro.1 чи Декларація про походження товару (для невеликих партій, коли вартість не більше, ніж 6000 євро).

Проте, у випадку, коли імпорт товарів, що походять з України і включені Додаток 1 Регламенту Європейського Парламенту і Ради ЄС завдають серйозні ускладнення для виробників аналогічних чи безпосередньо конкуруючих продуктів, Комісія має право знову ввести для України звичайні мита з Єдиного митного тарифу щодо таких продуктів імпорту, згідно з умовами і відповідно до процедури, викладеної у статтях 11 і 11a Регламенту ЄС №55/2008, що мають застосовуватися з відповідними звітними змінами [7].

Варто зауважити, що Постановою №1106 Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 року затверджено план заходів з виконання Угоди про асоціацію. Зокрема, у завданні 488 «Законодавче закріплення правил щодо визначення непреференційного походження товарів для застосування митних процедур» встановлюється строком до 31 грудня 2018 року [8]. Проте, станом на 1 березня 2019 року дане завдання досі не виконано.

Загалом за даний період Україна фактично на 100% використовувала мита щодо яблучного і виноградного соку, меду, пшениці, кукурудзи, крупи зернових, томатів. У цілому на ЄС припадає близько 40% загального обсягу експорту України, тобто ЄС стає одним із головних економічних партнерів України. Хоча українськими виробниками можливості експорту використовуються в рамках лише 26 з 40 доступних тарифних квот [9].

Підсумовуючи, маємо, що надання автономних торговельних преференцій – це важливий для України наслідок підписання Угоди про асоціацію. Це дало змогу, починаючи з 2014 року, українським виробникам довести свою конкурентоспроможність на ринку ЄС. Важливим сьогодні є максимальне використання вже існуючих можливостей, зокрема, заповнення вже доступних квот, оскільки, автономні торговельні преференції надаються на обмежений проміжок часу. Як вони зміняться і чи матиме їх Україна в найближчому майбутньому, остаточно невідомо.

3. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Юридична енциклопедія / Ю. С. Шемчушенко., 2003. – 736 с.
2. Закон України № 1678-VII від 16 вересня 2014 року про ратифікацію Угоди про асоціацію та її тимчасове застосування. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1678-18/paran2#n2>.
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
4. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-and-economic/atm>.
5. Товкун І. М. Деякі правові аспекти тимчасових преференційних торговельних режимів ЄС / І. М. Товкун. // Порівняльне аналітичне право. – 2017. – С. 132
6. Резнічук М. С. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом / М. С. Резнічук. // Журнал європейського і порівняльного права. – 2016. – №4. – С. 112.
7. Постанова Кабінету міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106 «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropejskim-soyuzom-yevropejskim-spivtovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi-storoni>.
8. Генералізована система преференцій ЄС [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/Ukraine+-+EU+export-import+helpdesk+/trade+arrangements/GSP>.

9. Інформація ЄС про дату набрання чинності Угодою про асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:22017X0725\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:22017X0725(01))

*Ходаківська Д. М.*³³

НАРУГА НАД ДЕРЖАВНИМ ПРАПОРОМ У КОНТЕКСТІ ПРАВА НА СВОБОДУ СЛОВА: ЗАКОНОДАВСТВО І СУДОВА ПРАКТИКА США ТА УКРАЇНИ

Дискусія про цінності, їхнє співвідношення та вплив на здійснення судочинства є однією з основних проблем у сучасному правознавстві. Одним із аспектів цієї дискусії є проблема взаємодії цінностей свободи слова та обов'язку шанування державних символів, зокрема державного прапора. Нижче ми спробуємо здійснити порівняльно-правовий аналіз регулювання та правозастосування відповідних норм у США та Україні.

Перша поправка до Конституції США [1] визначає, що Конгрес не має права видавати закони, що обмежують свободу слова, друку і права народу мирно збиратися і звертатися до уряду з проханням усунути якусь кривду.

У 1968 р. Конгрес США ухвалив Закон 90-381, більш відомий як Закон про захист прапора (Flag Protection Act) [2], який згодом був включений до Розділу 18 Зводу законів США. Він визначає, що кожен, хто свідомо виявляє зневагу до прапора США, нівечачи,

псуючи, фізично забруднюючи, спалюючи, тримаючи на підлозі чи на землі або топчучи його, повинен бути оштрафований не більш як на 1000 доларів або/та ув'язнений строком не більш як на один рік. Подібні положення існували й у законах окремих штатів.

Таке положення було застосовано на початковому етапі в справі № 88-155 Штат Техас проти Джонсона від 21 червня 1989 р. [3] У 1984 р. Джонсон взяв участь у політичній демонстрації, де підпалив американський прапор. Він був засуджений за наругу над шанованим предметом, порушивши законодавство штату Техас, що підтвердив Апеляційний суд штату. Однак Апеляційний суд із кримінальних справ штату Техас скасував це рішення, і Верховний Суд США (далі – ВС США) витребував цю справу. Він постановив, що засудження Джонсона за наругу над прапором є несумісним із Першою поправкою до

³³ Студентка 2 курсу спеціальності міжнародне право

Конституції США, оскільки за даних обставин спалення Джонсоном прапора було «виразною поведінкою». На думку ВС США, Уряд не може заборонити вербальне чи невербальне висловлення ідей тільки тому, що суспільство вважає цю ідею образливою чи неприємною, навіть якщо це пов'язано з державним прапором. Також штат не може плекати власне уявлення про прапор, забороняючи стосовно нього «виразну поведінку», оскільки Уряд не може дозволити використання визначених символів для передачі обмеженого набору ідей.

У зв'язку з цим судовим рішенням Конгрес вніс поправки до Закону про захист прапора. Так, згідно з пунктом d.1 апеляція з будь-якого проміжного чи остаточного рішення окружного суду США може бути подана безпосередньо до ВС США, який приймає рішення про конституційність пункту а Закону. [4]

Однак у сукупному розгляді справ № 89-1433 Сполучені Штати проти Ейхмана і № 89-1434 Сполучені Штати проти Хаггерті від 11 червня 1990 р. [5] ВС США фактично скасував дію оновленого Закону про захист прапора. В окружному суді перший відповідач переслідувався за свідомий підпал прапора під час протесту проти політики уряду, а інший – під час протесту проти ухвалення вищезгаданого закону. Обидва окружні суди, дотримуючись рішення у справі Джонсона, визнали Закон про захист прапора неконституційним і відхилили обвинувачення. ВС США підтвердив, що заявлений інтерес Уряду щодо захисту фізичної цілісності прапора, що перебуває в приватній власності, з метою захисту статусу прапора як символу нації й певних національних ідей, не може виправдати порушення Урядом Першої поправки, а просте знищення чи спотворення фізичного вияву символу не применшує значення самого символу й не впливає на нього.

Українська ж Конституція [6], закріпивши те, що Україна є демократичною державою, містить ст.34, згідно з якою кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Однак у той самий час відповідно до ст.65 Конституції України шанування державних символів України є обов'язком її громадян.

Звідси виникає проблема: Перша поправка до Конституції США прямо забороняє Конгресу видавати закони, що обмежують свободу слова, і ця конституційна норма має найвищу юридичну силу. В Україні ж як право на свободу слова, так і обов'язок шанувати державні символи закріплені в конституційних нормах, які мають однакову найвищу юридичну силу.

Згідно з ч.1 ст.338 Кримінального кодексу України, публічна наруга над Державним Прапором України, Державним Гербом України або Державним Гімном України карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців або позбавленням волі на строк до трьох років. [7]

Аналіз судових рішень свідчить, що наруга над державним прапором вчинялася, як правило, з хуліганських, побутових тощо мотивів. [8; 9] Одною з небагатьох відносно «політичних» є справа №243/8110/15-к від 11 вересня 2015 р. Слов'янського міськрайонного суду Донецької області [10]. Обвинувачений публічно зірвав зі стовпа та підпалив державний прапор, пояснивши на судовому засіданні, що цим виявив протест проти бойових дій, оскільки протягом тривалого часу воюють його рідні, а керівництво держави не закінчує цього. Зазначені пояснення обвинуваченого судом прийняті до уваги не були, і йому призначено відповідне покарання.

Таким чином, незважаючи на те що ч.2 ст.3 Конституції України встановлює, що «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави», правозастосування в українських судах, на відміну від практики американського судочинства, свідчить про те, що судді підходять до питання суто з позитивістської точки зору.

При цьому збройна агресія Російської Федерації ускладнює можливість широкого застосування загальнодемократичних норм при розгляді справ, які дотично стосуються національної безпеки держави.

Список використаних джерел

1. Конституція США [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://constitutionus.com/>

2. Public Law 90-381. – An Act to prohibit desecration of the flag, and for other purposes. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://uscode.house.gov/statutes/pl/90/381.pdf>

3. U.S. Supreme Court. – Texas v. Johnson, 491 U.S. 397 (1989). – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/491/397>

4. U.S. Code [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/700>

5. U.S. Supreme Court. – United States v. Eichman, 496 U.S. 310, 319 (1990). – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/496/310>

6. Конституція України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

7. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

8. Єдиний державний реєстр судових рішень. – Справа № 196/1906/18 від 4 січня 2019 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79046019>

9. Єдиний державний реєстр судових рішень. – Справа № 441/1001/18 від 30 серпня 2018 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76168567>

10. Єдиний державний реєстр судових рішень. – Справа № 243/8110/15-к від 11 вересня 2015 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/50254422>

*Слюсаренко А. А.*³⁴

Законодавче закріплення та судова практика інституту співучасті в кримінальному праві держав англосаксонської правової сім'ї

У сучасній англійській доктрині співучасть (complicity) розглядається як дії двох і більше осіб щодо реалізації злочинного наміру. Термін «співучасник» не має єдиного доктринального визначення, оскільки одні автори відносять до нього усіх учасників злочинного діяння, у той час як інші лише другорядних учасників (principal in the second degree). При цьому співучасть може бути виражена не тільки в активних діях, а й у злочинній бездіяльності.

Критерієм визначення співучасті виступає як факт того, що дії співучасника були безпосередньо пов'язані зі злочинним результатом, так і сприяння у вчиненні злочину. Однак, на практиці, суди, розглядаючи справи про пособництво, застосовують правило «конкретної допомоги». Суб'єктивна сторона для умисних злочинів, вчинених у співучасті передбачає єдність умислу всіх учасників злочинного діяння. Співучасть може мати місце й у злочині з необережності [1].

Протягом тривалого часу в англійському праві співучасників поділяли на виконавців та пособників. Проте відповідно до Закону про кримінальне право (Criminal Law Act) 1967 року, усі учасники злочину могли бути обвинувачені як виконавці [2]. Досліджуючи судову практику, можна зробити висновок, що розмежування ролей у співучасті має значення для призначення покарання. Виконавці поділялися на наступні види: 1) виконавці першого ступеня (principal in the first degree) — особи, які безпосередньо вчинили злочин та 2) виконавці другого ступеня (principal in the second degree), до яких належали особи, які сприяли злочинному діянню безпосередньо в момент його вчинення.

Пособником визнається той, хто забезпечує або ж консультує вчинення злочину іншими особами, а також здійснює керівні функції щодо них [3]. Закон Англії про співучасників та пособників (Accessories and Abettors Act) 1861 року та Закон Англії про Суди магістратів (Magistrates' Courts Act) 1980-го містять

³⁴ Студентка 2 курсу спеціальності міжнародне право

положення про три види пособництва: пособництво шляхом надання засобів чи знарядь, тобто матеріальне (aiding), пособництво діями (abetting) та інтелектуальне пособництво, що передбачає надання порад, вказівок, інструкцій (counselling). Другорядним співучасником визнається також особа, яка здійснює підбурювання (procuring), тобто наполегливе спонукання до вчинення злочину [4].

Інститут співучасті у кримінальному праві Сполучених Штатів Америки значною мірою базується на нормах англійського загального права. Класифікація співучасників знаходить свій вияв як на доктринальному рівні, так і в судовій практиці федеральних судів та судів штатів. Зокрема, відповідний поділ включає виконавців I та II ступеня та пособників до факту вчинення злочину й пособників після факту вчинення злочину. Однак, на законодавчому рівні більшості штатів і на федеральному рівні зазначену класифікацію було повністю або частково скасовано.

У ретроспективному плані варто зазначити, що даний поділ співучасників мав місце лише відносно фелоній (felonies), як і в англійському праві. Виконавцем I ступеня визнавалася особа, яка за наявності mens rea (злочинного умислу), або сама вчиняє кримінально каране діяння, або здійснює його через «невинного агента». До категорії останнього відносили дитину, душевнохворого чи особу, яка діє безвинно, а також будь-яку іншу живу істоту.

До виконавців II ступеня належали особи, які надають допомогу чи підтримку виконавцю I ступеня або підбурюють його до вчинення злочину, проте самі жодних дій, що утворюють actus reus (склад злочинного діяння) не здійснюють. Пособник до факту (accessory before the fact) скоєння злочину – це особа, яка здійснює ті самі дії, що і виконавець II ступеня, однак при цьому не перебуває безпосередньо чи «конструктивно» на місці злочину. Пособником після факту (accessory after the fact) вчинення злочину вважається особа, яка, знаючи про факт вчинення злочинного діяння, допомагає його виконавцю або співучаснику уникнути арешту, затримання, судового переслідування або засудження [5].

Однак, найбільш сучасна й широка американська кримінально-правова доктрина Пінкертон закріплює взаємну акцесорність співучасті, за якою кожен зі співучасників, незалежно від покладених на нього функцій, буде нести відповідальність за дії усіх учасників та за усі наслідки, прямо чи опосередковано спричинені злочинним діянням. Більш того, відповідальність може покладатися й на осіб, які лише надали згоду на вчинення злочину.

Доктрина Пінкертон виникла у зв'язку з судовим прецедентом *Pinkerton v. US* у 1946 році, за яким брати Пінкертон були обвинувачені в незаконному виготовленні алкогольних напоїв, а також ухилення від сплати податків. За вироком суду, який було підтверджено Верховним Судом США, обох братів було засуджено, хоча фактична сторона злочину була реалізована одним з них, оскільки інший на той час уже відбував покарання за вчинення правопорушення [6].

Доктрина Пінкертон, за словами Джона Мея, набула значної ескалації протягом останніх десятиріч. Вона переважно використовується як частина загального права (*common law*), оскільки не закріплена в Модельному кримінальному кодексі США (*Model Penal Code*) 1962 року та в законодавстві більшості штатів [7]. Значна кількість авторів критикують названу доктрину, оскільки не відбувається індивідуалізації покарання співучасників. Однак, суди на практиці досить широко застосовують положення доктрини Пінкертон, керуючись тим, що злочинні діяння, вчинені у співучасті, становлять більшу суспільну небезпеку, а отже мають більш жорстко каратися [8].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Есаков Г. А., Крылова Н. Е., Серебренникова А. В. Уголовное право зарубежных стран. — М., 2009. — 336 с. 2009.
2. Закону про кримінальне право 1967 року // *Criminal Law Act 1967* [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1967/58/pdfs/ukpga_19670058_en.pdf
3. И.Д. Козочкин. Уголовное право зарубежных государств. Общая часть: Учебное пособие / Под ред. и с предисл. И.Д. Козочкина. — М.: Омега-Л,

Институт международного права и экономики им. А.С. Грибоедова, 2003.
- 576 с. 2003.

4. І. О. Зінченко. Наукова стаття «Співучасть у злочині за кримінальним правом України та Англії: порівняльно-правовий аспект» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/01/3-205-216.pdf>
5. Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии). Сб. законодат. материалов / под ред. И.Д. Козочкина. — М.: Зерцало, 1999. — 352 с.
6. Є. Ю. Полянський. Наукова стаття «Доктрина Пінкертона в кримінальному праві США: критичний огляд та перспективи вдосконалення» [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///C:/Users/moyo/Downloads/Nponyua_2011_10_21.pdf
7. Є.Ю. Полянський. Наукова стаття «Щодо питання генези кримінального права США» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1488/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
8. I.D. Kozochkin. Criminal Law of the USA: Progress and Problems of Reforming. Saint Petersburg: R. Aslanov Publishing House “Yuridichesky Center Press”, 2007.

*Балас Д.*³⁵

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОЕКТУ ДИРЕКТИВИ ЄС ПРО АВТОРСЬКІ ПРАВА НА ЦИФРОВОМУ ЄДИНОМУ РИНКУ

Ми живемо в епоху технологізації, коли використання Інтернету – звична річ, а доступ до інформації такий ж легкий, як, скажімо, похід в магазин. Водночас дуже часто ігнорується питання авторського права у всесвітній павутині, передусім захисту прав авторів контенту. Саме тому даний аспект здається таким злободенним у наш час, вимагаючи особливої уваги.

Європарламент, зважаючи на актуальність даної теми, поставив собі за ціль врегулювати питання захисту авторських прав в Інтернеті. Так, 12 вересня 2018 року європейські парламентарі прийняли проект директиви про авторські права на цифровому єдиному ринку, що повинна адаптувати авторське право в цифрову еру. Тоді ще проект був досить туманним, оскільки мав узгоджуватися з версією, прийнятою Радою Європейського Союзу, комітетами Європейської Комісії, які також брали участь у переговорах. Втім уже в ньому можна було побачити, що реформа, направлена на те, щоб авторам контенту оплачувалася їх робота. В першу чергу це стосується художників, музикантів, виконавців і сценаристів, а також видавців новин і журналістів[1].

Найбільш дискусійними виявилися ст. 11 та ст. 13 даного проекту. Зокрема перша з них, яка має найбільше лобістське прагнення, створює "суміжне право" для преси в Інтернеті. Тобто це означає, що коли цифрова платформа(наприклад Google чи Facebook, чиї інтереси дана директива зачіпає першочергово) використовує всю або частину певної інформаційної статті, їй доведеться заплатити грошову суму, обсяг якої поки залишається невідомим. Так, наприклад, коли користувач Facebook ділиться новиною на своїй сторінці: у цьому випадку Facebook "захоплює" фотографію, пов'язану зі статтею, її заголовком і першими словами статті[1]. Разом з тим, як пояснює один із розробників проекту директиви – німецький євродепутат Аксель Восс - все ще можна буде використовувати гіперпосилання та приватне копіювання,

³⁵ Студент 2 курсу спеціальності «міжнародне право» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: к. ю. н., доц., Вляцько І.В.

завантаження інформації до енциклопедій в Інтернеті некомерційним шляхом тощо. Все це не охоплюється ст. 11 і може бути встановлено кожною платформою, наприклад, Вікіпедією[2].

Ст.13, пов'язана із фільтруванням контенту, зобов'язує всі основні сайти, які дозволяють користувачам розміщувати певний контент (соціальну мережу, відео службу в Інтернеті тощо), досягати угод з власниками авторського права (музика, зображення, відео і т.д.). Ця угода дозволить користувачам легально обмінюватися вмістом, захищеним авторським правом, та інтернет-платформам надати змогу їм це робити. За відсутності угоди між інтернет-платформами та правовласниками, перші повинні переконатися, що захищені авторським правом роботи не розміщуються в мережі, тобто «фільтрувати контент»[1]. Водночас, за словами того ж Акселя Восса, це аж ніяк не стосуватиметься авторів «мемів» та похідних фанатських робіт, вони все ще будуть охоплені виключенням з авторських прав, що вже існує в національному законодавстві країн-членів. Він вважає, що реформа взагалі не впливає на користувача, а зачіпає лише інтернет-платформи[2].

Загалом же вважається, що реформа піде на користь видавцям малих інформаційних агенцій та незалежних видавництв, які зможуть вимагати плати від платформ за використання їхнього контенту. Для малих видавців це є надзвичайно важливим, оскільки їхня позиція дуже слабка в порівнянні з великими платформами[2].

Тривалий час дані зміни перебували в стані розробки і палких дискусій, спричинивши протести і маніфестації по всій Європі і навіть створення петиції проти даної реформи на сайті Change.org, найбільшу в історії ЄС, яка має перспективу стати найбільшою у світі[3]. Але, незважаючи не все це, вже 13 лютого 2019 року вдалося досягти домовленості між Європейським парламентом та Радою щодо погодженого проекту реформи, в якому можна виділити наступні ключові положення:

- Інтернет-платформи зіштовхуються з необхідністю платити за використані матеріали авторам та журналістам;

- Деякі завантажені матеріали, такі, наприклад, як меми або GIF, досі можуть вільно поширюватися;
- Гіперпосилання на статті новин, що супроводжуються «окремими словами або дуже короткими витяжками», можна також вільно поширювати;
- Журналісти повинні отримати частку від будь-яких доходів, пов'язаних з авторським правом, отриманих їхнім видавництвом;
- Платформи-початківці підлягають більш легким зобов'язанням;
- Директива не буде нав'язувати певні фільтри[4].

26 лютого 2019 року комітет з правових питань затвердив реформу норм ЄС щодо авторського права, погоджену з міністрами ЄС. Остаточне ж голосування в парламенті відбулося під час пленарної сесії 25-28 березня. Так вже 26 березня було ухвалено даний проект 348 голосами «за». Тепер рішення Європарламенту повинні затвердити країни-члени Євросоюзу[5].

Можна з великою вірогідністю говорити, що зміни, прийняті Європарламентом, стосуватимуться і України. Так, згідно з умовами Угоди про Асоціацію України з ЄС нововведення в європейському законодавстві можуть бути продубльовані в національному, оскільки наразі розробляється нова редакція закону України про авторське право, яке відповідало б Угоді про Асоціацію(зокрема главі 9). Також це має відношення і до деяких українських сайтів, які спрямовані на європейську аудиторію, що будуть зобов'язані дотримуватися нових правил стосовно авторського права[6].

Таким чином, зміни в авторському праві з метою його пристосування до цифрових новацій є досить актуальними. В Європейському Союзі це питання назріло ще давно, однак перші успішні спроби зрушити з місця дану реформу були здійснені лише у 2018 році, шляхом розробки проекту директиви про авторські права на цифровому єдиному ринку. Пройшовши усі підготовчі стадії, законопроект мав всі реальні шанси на схвалення Європарламентом, що власне і відбулося. Ухвалення даної директиви стало першою серйозною зміною в регулюванні авторського права на рівні Євросоюзу з 2001 року. У свою чергу дана реформа вплине не лише на гігантів Інтернет індустрії та

загалом на європейський цифровий простір, а й на інші країни, ставши в подальшому прикладом для відповідних змін у національному законодавстві, зважаючи на актуальність захисту авторських прав у епоху вражаючої технологізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Martin Untersinger. Que peut changer la directive européenne sur le droit d'auteur pour les internautes? [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://www.lemonde.fr/pixels/article/2018/09/11/que-peut-changer-la-directive-europeenne-sur-le-droit-d-auteur-pour-les-internautes_5353471_4408996.html
2. Axel Voss on copyright reform: “We want to protect the rights of creatives”. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20180628STO06869/copyright-reform-we-want-to-protect-creatives-rights>
3. Cory Doctorow. The Worst Possible Version of the EU Copyright Directive Has Sparked a German Uprising. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.eff.org/deeplinks/2019/02/worst-possible-version-eu-copyright-directive-has-sparked-german-uprising>
4. Agreement reached on digital copyright rules. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20190212IPR26152/agreement-reached-on-digital-copyright-rules>
5. Copyright: MEPs back provisional agreement. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20190226IPR28811/copyright-meps-back-provisional-agreement>
6. Анастасія Іщенко. Експерти розповіли, як може змінитися захист авторських прав в Україні. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://ukr.segodayna.ua/world/europe/eksperty-rasskazali-kak-mozhet-izmenitsya-zashchita-avtorskih-prav-v-ukraine-1178425.html>

*Коваль Є.*³⁶

ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Важливість врегулювання питання медіації в Україні безпосередньо пов'язана з Угодою про Асоціацію з Європейським Союзом 2014 р., адже згідно зі ст. 1 Угоди, Україна і ЄС мають посилювати співпрацю у сфері правосуддя, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини й основоположних свобод [1]. У той час як у ЄС медіація врегульована на законодавчому рівні і займає вагомe значення, адже вважається, що забезпечення верховенства права та доступу до правосуддя повинно включати доступ як до судових, так і до позасудових методів врегулювання спорів [2], в Україні немає жодного чинного нормативного акта, який закріплював би визначення та основні принципи застосування медіації. Таким чином, ми бачимо вагому прогалину в законодавстві, яку треба заповнити для подальшого зближення правових систем України та ЄС.

Офіційне визначення поняття медіації наведено в п.3 ст.1 Типового закону Комісії Організації Об'єднаних Націй по праву міжнародної торгівлі про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру 2002р., згідно з яким медіація – це процедура, яка може називатися погоджувальною, посередницькою або позначатися терміном аналогічного змісту, в межах якої сторони просять третю особу або особу («посередника») надати їм допомогу у спробі досягти мирного врегулювання їхнього спору, який виник з договірних чи інших правовідносин або у зв'язку з ними. Посередник не має повноважень наказувати сторонам або погоджувати їхні дії у процесі вирішення спору[3].

На сьогодні процес медіації досі залишається неврегульованим українським законодавством, хоча ще в 2015 році до ВРУ було подано два законопроекти №3665 та №3665-1. про медіацію. Законопроект №3665 був прийнятий у

³⁶ Студент 2 курсу спеціальності «Міжнародне право» ституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Гончарук Ольга Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент

першому читанні у кінці 2016 року, проте відхилений і знятий з розгляду 28 лютого 2019 року. Законопроект №3665-1 був відхилений ще у 2016 році.

Названі законопроекти мали врегулювати правові засади та порядок проведення медіації як позасудової процедури врегулювання конфлікту (спору), принципи медіації, статус медіатора. Згідно зі ст. 3 законопроекту №3665 медіація може застосовуватися у будь-яких конфліктах (спорах), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

Проаналізувавши текст законопроекту, можна дійти висновку, що медіація має ряд переваг, по-перше, медіація проводиться за взаємною згодою сторін медіації на підставі принципів добровільної участі, це означає, що сторони медіації максимально зацікавлені в активному вирішенні спору. По-друге, медіація може здійснюватися у разі виникнення конфлікту (спору) як до звернення до суду, третейського суду, так і під час судового чи третейського провадження. Сторони мають право здійснювати процедуру медіації на свій розсуд у межах вимог, встановлених до процедури медіації, припинити її в будь-який час і звернутися до суду або третейського суду за захистом порушених прав. Сторони медіації самостійно визначають коло обговорюваних питань, варіанти врегулювання конфлікту (спору) між ними, зміст угоди за результатами медіації, строки та способи її виконання, інші питання щодо конфлікту (спору) та процедури медіації з урахуванням рекомендацій медіатора та інших учасників медіації. Остаточні рішення приймаються виключно сторонами медіації. Нарешті, інформація, що стала відома під час медіації, є конфіденційною[4].

У Європейському Союзі інститут медіації закріплений на законодавчому рівні у Директиві № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах від 2008р. Відповідно до ст. 3 цієї директиви, "посередництво" - це організований процес, як би він не називався, в якому дві або більше сторони намагаються добровільно

досягти розв'язання свого спору за допомогою посередника. Цей процес може бути розпочато сторонами, запропонований або призначений судом, або наказаний правом держави-члена. На відміну від українських законопроектів, ця Директива застосовується лише до цивільних та комерційних спорів транскордонного характеру. (ст1, п.2) Ст. 5 передбачає заохочування судом використання медіації: «Суд, розглядаючи справу, може, коли це доречно і, з урахуванням всіх обставин даного випадку, запропонувати сторонам використовувати посередництво, щоб залагодити суперечку. Суд також може зажадати від сторін відвідати інформаційні збори по використанню посередництва, якщо вони наявні і є доступними». Важливою є Ст. 6, яка закріплює обов'язок для держав членів гарантувати виконання письмової угоди, яку було досягнуто шляхом медіації. Ст. 7 закріплює конфіденційність посередництва, але при цьому перераховує винятки, коли інформація, що стосується медіації, може бути розголошена: коли це необхідно для громадського порядку в зацікавленій державі-члені; коли оприлюднення змісту угоди, досягнутої за допомогою посередництва, необхідно для того, щоб здійснити або виконати цю угоду.

Порівнявши тексти Директиви та українських законопроектів про медіацію, стає очевидним, що останнім бракувало достатньо чіткого формулювання правових норм[5]. Тим не менш, нагальною є необхідність врегулювання медіації на законодавчому рівні, адже це сприятиме ефективному та якісному розвитку медіації в Україні, зближенню законодавства України і законодавства ЄС, де питання посередництва чітко врегульоване.

4.СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

2. Директива № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a95
3. Типовий закон Комісії Організації Об'єднаних Націй по праву міжнародної торгівлі про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру 2002р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a95
4. Проект Закону України про медіацію №3665 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=3665&skl=9
5. Зауваження головного юридичного управління від 21.02.2019 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=3665&skl=9

*Подолька Т. О.*³⁷

THE PRINCIPLE OF EU LAW PRIMACY AND ITS INFLUENCE ON MEMBER STATES AND STATES GOING TO INTEGRATE THE UNION

The primacy (or supremacy) of EU law comprises one of the basic principles in the EU. Nevertheless it can cause serious problems for several subjects at the same time, namely: the Member States, States, going to integrate the Union (including Ukraine) and the European Union as subject of international relations due to the conflict with the principle of national sovereignty. It is rather difficult to draw borderline between the simultaneous application of these 2 principles.

The actuality of this issue gets more and more evidence nowadays. The abuse of supremacy principle ruins the unity between the Member States, the EU institutions' intervention into the life of the Member States encourages economically stronger countries to leave the Union (Brexit), emerging countries and states which adopted eurointegration policy become more and more dependent on EU institutions decisions. All this damages the basic principles of rule of law and democracy, the internal market and realization of 4 freedoms. Ukraine, as a country, determining economical and political course and which has started the implementation of eurointegration policy, has a risk to fail from partnership with the EU and to become a passive performer of institutions decisions instead of becoming an economically strong state. The aim of partnership is beneficial but the task of both subjects is to prevent this risk.

The meaning of supremacy principle in the EU was developed by the European Court of Justice. Case 6/64 Costa v. E.N.E.L. provided that the EEC Treaty has created its own legal system which, on the entry into force of the Treaty, became an integral part of the legal systems of the Member States and which their Courts are bound to apply [1]. Simmenthal case defines that even if the national law was adopted later than EU law, the latter should be used [2]. Article 5 Treaty on European Union (TEU) addresses the division of functions between the Union and Member

³⁷ студентка 2 курсу спеціальності 081 «Право»

факультету правових наук Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Науковий керівник—Зверев Євген Олександрович, старший викладач кафедри загальнотеоретичних та державно-правових наук факультету правових наук Національного університету «Києво-Могилянська академія», кандидат юридичних наук

States: the limits of Union competences are governed by the principle of conferral. The use of Union competences is governed by the principles of subsidiarity and proportionality [3]. However, TEU provisions do not solve the problem of limiting the discretionary powers and the clear definition of competences. We can find a catch for States, which are going to integrate the Union and snuffle their own troubles on the EU institutions. They become dependent on institutions' decisions. Many principles of the EU law are colliding (respect to the national sovereignty and primacy), and there is no balance between them. Neither principle can function separately, all the principles of the EU law complete a system. Even though the balance between them cannot be found immediately, it should be forming while referral to the political situation, historical circumstances and interpretation of primacy and respect to national sovereignty according to current affairs.

The first outcome of a misbalance between the principle of proportionality and the principle of national sovereignty may be already observed today (Brexit). The misbalance between the primacy of the EU law and national sovereignty brings more and more destructive effect. Moreover, one of the most horrible consequences for the Union and especially for Ukraine are the following: anti-EU parties will start demanding similar referendums in their Member States [4]. Such decision of Great Britain is rather beneficial to Russia, in the virtue of Putin's external policy – to shatter the European Union [5]. It should be mentioned that France, Italy, The Netherlands and Denmark are thinking about holding their own referendums [6].

Current Ukrainian President Petro Poroshenko has made it clear that his country is committed to joining the European Union (EU), and he plans for the country to apply for membership by 2020 [7]. Such integration, however, is incompatible with Ukraine's current ties to Russia and, consequently, is fueling a conflict between Eastern and Western powers. Whether Ukraine will ever join the EU or not will ultimately depend on the resolution of this conflict [7]. The unity in the EU is under serious risk too, because eurosceptic forces are becoming more and more active [8]. This conflict between Ukraine and Russia can even be retransformed into the Third World War. The principle of respect to national sovereignty is totally

ignored and is set under dependence to the principle of primacy, which makes EU law functioning ineffective and destructive for states with eurointegration policy. In its current shape, Ukraine seems to matter only because of its size, its geographical proximity to the EU, and the host negative, problematic agenda items that it brings to the table. It has long had positive potential, but realizing that potential, especially in terms of economics and trade, is prohibitively expensive, and the EU has more to gain from engagement with other countries, such as Russia or Turkey [9].

Brexit gives the chance to change something for all the subjects of the EU law. It shows that it's the right time to improve communication between all the subjects: save the Union, change the relations with the Member States and provide more liberal policy, especially to those ones, who are going to organize any further referendums for exit from the Union, to help States, which have a purpose to enter the EU.

The EU is interested in preventing any attempts of further Brexits, but the mechanism of exit should be regulated more properly. Article 50 TEU regulates such opportunity. This mechanism should have several stages and cover the possibilities of cooperation. If such provisions are clear, the EU will never lose bonds with ex-Member States.

Certainly, Brexit should be the brightest stimuli to reforms and changes, especially in law. In our opinion, there is a necessity to sign a new Treaty. Thanks to the Lisbon Treaty it became possible to build the relationships between the institutions and the Member States, which are based on democracy [10]. New Treaty will bring more clarity on the relationships between all the subjects. Juxtaposition of 2 aims – fighting with own crisis and becoming a strong Member State in future will bring good results and make Ukraine's entering the Union beneficial for both subjects – this country and the EU.

Therefore, there are grounds to realize the principle of EU law primacy without intervention into national sovereignty. The subjects of the EU law shouldn't be afraid of Brexit, they have to learn on previous mistakes and improve further communication.

Sources

1. Case 6-64. *Flaminio Costa v E.N.E.L.* [1964] EUR-Lex - 61964CJ0006 – EN.
2. Case 106/77. *Amministrazione delle Finanze dello Stato v Simmenthal SpA.* [1978] E.C.R . – 00629.
3. Consolidated Version of the Treaty on European Union, 2006 O.J. C 321 E/5.
4. Brexit? Brexit. János Martonyi. Martens Centre for European Studies, March 2017. Available from: <https://issuu.com/centreforeuropeanstudies/docs/brexit-negotiations-european-impact>
5. Brexit in focus. Six ways it will fundamentally change the EU. Roland Freudenstein, Dr. Eoin Drea, Aggelos Aggelou. Martens Centre for European Studies, June 2015. Available from: https://issuu.com/centreforeuropeanstudies/docs/brexit_in_focus (change places with 6)
6. Brexit SPREADS across Europe: Italy, France, Holland and Denmark ALL call for referendums. Available from: <http://www.express.co.uk/news/world/682339/Brexit-spreads-across-Europe-Italy-France-Holland-Denmark-all-call-for-referendums>
7. Will Ukraine Ever Join The EU? Matthew Johnston. Investopedia, July 13, 2015. Available from: <http://www.investopedia.com/articles/investing/071315/will-ukraine-ever-join-eu.asp>
8. The big worry in Berlin is now France and its Eurosceptic voters. Hans Kundnani. The Guardian, June 26, 2016. Available from: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/jun/25/view-from-germany-hans-kundnani-britain-eu-vote-leave>
9. Why Does Ukraine Matter to the EU? Olga Shumylo-Tapiola. Carnegie Europe, April 16, 2013. Available from: <http://carnegieeurope.eu/2013/04/16/why-does-ukraine-matter-to-eu-pub-51522>
10. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007.

*Кириленко М. С.*³⁸

ФЕНОМЕН ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ПОРІВНЯЛЬНОМУ АСПЕКТІ

Розуміння принципу верховенства права є однією з найактуальніших і найбільш дискусійних проблем у сучасному вітчизняному правознавстві, а також в зарубіжній юридичній науці. Виступаючи в ролі своєрідного засобу вимірів взаємовідносин людини та держави, цей принцип не одне десятиліття повертає до себе пильну увагу вчених та спеціалістів-практиків. [1, с. 2]

Це можна спостерігати навіть із дефініції поняття.

Верховенство права – це один із основоположних принципів сучасного правопорядку в світі, закріплений прийняттям Статуту ООН – документу, що започаткував створення підвалин для якісно нових цивілізаційних правовідносин і організації сучасного світового порядку. Цей принцип слугує зображенням загального надбання людства – закріплення ідеалів свободи, демократії, прав людини і поступово реалізує їх шляхом регламентації усіх суспільних відносин у контексті найвищої справедливості.

Проте саме поняття і різні концепції верховенства права почали розвиватися ще на етапах безпосереднього становлення правових систем та і загальної правової думки у суспільстві (та, звісно, при формуванні розуміння сутності основних демократичних постулатів). При цьому з розвитком конституційного права в правових системах по-різному формувалося поняття верховенства права, в нього вкладався дещо різний зміст.

³⁸ Студентка 1 курсу спеціальності Міжнародне право

Інституту міжнародних відносин, Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: Білас Іван Григорович, доктор юридичних наук, доктор історичних наук, в. о. завідувача кафедри порівняльного і європейського права, професор, Заслужений юрист України.

Наприклад, в рамках англосаксонської політико-правової традиції ця концепція або принцип правової держави називається Rule of Law. У романо-германських країнах її називають Rechtstaat. Але це не просто різне мовне вираження одного й того ж явища – панування права. Це, перш за все, різне бачення та тлумачення цього явища. Але тут також варто відмітити, що по суті йдеться не про суперечливість систем одна одній, а лише про акцентування різних аспектів, яке як концептуальна відмінність склалося історично. [2, с.11]

- в Англії, а пізніше й в США, ідея панування права матеріалізувалась в інституті сильного, незалежного суду, який став своєрідним посередником між індивідом та владою, що користується великою довірою порівняно з законами та розпорядженнями різних владних інститутів. *Традиційне англосаксонське трактування принципу «панування права» означає встановлення такого конституційного порядку, за яким суд, а не законодавець володів би повноваженнями остаточного вирішення питання, що є правом, а що ні.*
- В той же час традиційне романо-германське розуміння цього принципу здійснює дещо інше трактування від вищезазначеного правопорядку, так що законодавець в остаточному варіанті вирішував би всі фундаментальні питання права, закріплюючи їх у законах та інших нормативно-правових актах. [3, с. 294]

Власне, феномен верховенства права може бути розкритий тільки за умови дотримання певних гносеологічних позицій щодо права:

1. Повинно мати місце розрізнення права і закону;
2. Право слід розглядати не як акт державної волі, а як соціальний феномен, пов'язаний із такими категоріями, як справедливість, свобода, рівність, гуманізм;
3. Право має розглядатись у нерозривному зв'язку з правами людини, а закріплення такі норми повинні набувати у

Основних Законах держав з обов'язковим їх дотриманням. [4, с. 17]

(Так, наприклад, в Конституції України, зокрема статті 8, зазначено, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права).

Проте розуміння феномену верховенства права може порівнюватися крім особливостей правових систем ще й за організаційним принципом:

Так, деякі вчені, зокрема А. Пухтецька, роблять висновок про можливість зведення концепцій розуміння верховенства права до трьох основних підходів:

- а) «формального» (його ще називають «процедурним»);
- б) «матеріально-правового» (або ж «субстанційного», «сутнісного»);
- в) «функціонального». [5, с. 54]

При цьому: *формальний підхід* пов'язує дотримання вимог цього принципу з такими критеріями, як: незалежність і безсторонність судової влади; існування офіційно встановленого порядку прийняття законів; відсутність законів, які застосовуються до окремих осіб або соціальних груп; заборона зворотної дії законів; наявність судового нагляду за виконавчою владою.

З погляду *матеріально-правового підходу* верховенства права, він вимірюється забезпеченням певних моральних цінностей (наприклад, захист особи від анархії чи від свавілля чиновників).

Що ж до *функціонального підходу*, то він, як вважає науковець, зосереджується головню на тому, наскільки ефективно право виконує свої функції. Щоправда, на сьогодні виокремлення функціонального підходу є не зовсім виправданим, адже вимоги (або ж «функції»), які він приписує верховенству права, за своєю природою є вимогами формального, абсолютно визначеного та закріпленого характеру, тому частіше всього виділяють лише формальний і матеріальний.

В основу такого поділу покладено тип критеріїв, які дають змогу оцінити стан законодавчого закріплення та можливості практичної реалізації принципу верховенства права. [5, с. 55]

Отже, розуміння та правильне сприйняття феномену верховенства права дійсно є надважливим для формування системи права в країні та і правової системи в цілому, раціонального впровадження норм права в життя, їх охорони, а також забезпечення ефективного та узгодженого функціонування демократичного суспільства із безперечним дотриманням та повагою соціальних норм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. О. Луців. Концепції верховенства права / Л.: Вісник Львівського університету / Серія: юридична. - 2013. - Випуск 57. - с.1-2.
2. П. Халлберг. Верховенство права: перспективи / Верст.: Міко Кейнонен. Видавництво: Edita Prima Oy, Хельсінкі. - 2008. - с. 10-14.
3. М. Марченко. Правові системи сучасного світу / М. Н. Марченко. - М.: Видавництво - Зерцало. - 2008. - с. 294.
4. Н.М. Оніщенко (відп. ред.). Верховенство права як принцип правової системи: проблеми теорії / К.: Видавництво. - Юрид. думка. - 2008. - с. 17.
5. А.А. Пухтецька. Європейський адміністративний простір і принцип верховенства права: монографія / відп. ред. В.Б. Авер'янов / А.А. Пухтецька. - К.: Видавництво. - Юрид. думка. - 2010. - с. 54-55.

*Пеньковська С. М.*³⁹

РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В ЛИТОВСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ: ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД

Після розпаду СРСР, перед утвореними державами постала потреба забезпечити на правовому рівні відновлення і належний захист національних мов та звільнитися від русифікації. Оскільки таке завдання досі не повністю здійснене в Україні, то, вважаю, слід розглянути досвід держав, яким вдалося створити умови для захисту власної державної мови. Вдалим є приклад Литовської Республіки, в якій на сьогодні близько 90 % громадян вживає литовську в різних сферах суспільних відносин [1]. З метою забезпечення аналогічної ситуації в Україні щодо української, проаналізуємо позитивні аспекти та виокремити такі, що могли б стати цінними для запозичення.

Литва обрала шлях закріплення в державі єдиної державної мови. Це передбачено конституційним регулюванням, у ст. 14 Конституції Литовської Республіки: «Державною мовою є литовська мова» [2]. Вважаю, цей шлях був правильним, оскільки це сприяло відновленню національної мови з одночасною дерусифікацією. Особливо це очевидно у порівнянні з тими державами, що в постсоціалістичний період обрали шлях запровадження двох офіційних мов. Наприклад, у Білорусії 1995-го року, за результатами референдуму, російську було запроваджено як другу державну. Як наслідок, в період з 1999 по 2009 рік кількість громадян, які вважають білоруську рідною, зменшилася на 20 % [3].

Окрім того, що Литва встановила регулювання державної мови на конституційному рівні, її захист забезпечений у окремих законах. У Литовській Республіці ще в перші роки незалежності був виданий Закон «Про державну мову» [4]. Перший, на мій погляд, позитивний аспект наявності окремого закону – закріплення всеохоплюючої сфери обов'язкового використання державної мови. Визначено, що до такої належать «установи зв'язку, транспорту, здоров'я, а також інші..., що надають послуги населенню» (ст. 6), «офіційні події, організовані державними установами» (ст. 10), навіть «ведення

³⁹Студентка 1-ого курсу спеціальності «Міжнародне право»

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Лисенко О. М. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри порівняльного та європейського права

справ із фізичними та юридичними особами іноземних держав» (ст. 9), тобто, фактично, охоплюються майже всі виникаючі сфери суспільних відносин. Це очевидна перевага порівняно з досвідом держав, в яких такий закон відсутній, що зумовлює невизначеність у сфері вживання офіційної мови. Інша перевага – те, що цей Закон не передбачає можливості використання регіональних мов замість єдиної державної (остання діє на території держави незалежно від кількості певного етносу в окремих регіонах). Замість уживання так званих «регіональних мов» на території компактного проживання національних меншин, Закон передбачає можливість застосування перекладу, проте, з обов'язковим одночасним уживанням литовської (наприклад, у сфері судочинства). Таким чином, і гарантується право нацменшин уживати свою мову, і унеможливується витіснення державної мови, забезпечується її захист.

Регулювання статусу литовської мови передбачене й іншими законами. Серед основних сфер варто проілюструвати на прикладі освіти та прийняття до громадянства. Наприклад, у Литовській Республіці Закон «Про освіту» встановлює, що держава гарантує громадянам Литовської Республіки право здобувати освіту державною мовою [5]. Навіть за умови здійснення навчального процесу мовою національної меншини за відповідним побажанням встановлена норма, за якою всі заклади освіти, що здійснюють освітній процес недержавною мовою, зобов'язані забезпечити вивчення державної мови в обсязі «як мінімум аналогічному тому, що надається мовою національної меншини» (ч. 1 ст. 30). Переконана, така норма є дуже чіткою, захищаючи право на вільний вибір особою мови освіти та забезпечуючи захист державної. На жаль, наразі такий досвід іще не перейнятий Україною. Аналогічно можна сказати про вдалий приклад здійснення в Литовській Республіці атестації володіння державною мовою, що є вимогою прийняття до громадянства. Загальновідомо, така вимога встановлена в більшості європейських держав, однак, практичний спосіб її втілення залишається поза увагою законодавця. У Литві закріплюється доволі вдалий спосіб – проведення атестації на знання мови за встановленими критеріями та трьома рівнями. Зокрема, у Законі

Литовської Республіки про громадянство є вимога «скласти екзамен з литовської мови», що проводиться Державною комісією з Литовської мови [6].

Чи не вирішальним фактором у забезпеченні статусу державної мови є наявність органів державної влади, які уповноважені реалізовувати мовну політику. За відсутності таких ситуація характеризується недостатньою врегульованістю та, що найгірше, неконтрольованими порушенням. Натомість, зауважу про досвід Литовської Республіки, де створено органи, уповноважені реалізовувати державну мовну політику. Першим із них є Державна комісія з литовської мови. Комісія уповноважена: 1) вносити пропозиції до Сейму, Президентові Республіки та Уряду щодо реалізації мовної політики та Закону про державну мову; 2) надавати висновки державним установам і органам щодо відповідних законопроектів (ст. 3). Принципово важливим, вважаю, є норма, яка визначає Рішення Комісії з мови як обов'язкові для державних і муніципальних установ, всіх установ, підприємств і організацій» (ст. 6) [7]. Тобто унеможлиблюється діяльність цих суб'єктів така, що суперечить засадам політики держави у сфері регулювання державної мови, і в жодному нормативно-правовому акті не можуть міститися положення, які б суперечили мовному законодавству. У той же час доповнюючим і важливим органом є Державна мовна інспекція з контрольними функціями, до повноважень якої входить контроль за дотриманням Закону про державну мову та інших правових актів, розслідування справ про адміністративні правопорушення [8]. Таким чином, створена ефективна система органів, які реалізують мовну політику, що дозволяє забезпечити відповідальність за порушення мовного законодавства та вплив органів на регулювання шляхом видання загальнообов'язкових рішень.

Отже, досвід Литовської Республіки показує ефективну практику захисту статусу державної мови. Україна як європейська держава повинна переймати позитивні аспекти таких напрацювань і забезпечити стійкий захист позицій української мови на законодавчому рівні.

Список використаних джерел

1. Архів державної установи Литовської Республіки «Державна комісія з литовської мови» [Електронний ресурс] : офіц. веб-портал державної установи Литовської Республіки «Державна комісія з литовської мови» / Державна комісія з литовської мови. – Електронні дані. – [Л.], 2014 – Режим доступу: <http://www.vlkk.lt/>
2. Конституція Литовської Республіки від 2. 11. 1992 р. № 220 (10-11-11) // Офіційна газета «Lietuvos Aidas». – 1992. – № 33 – 1014.
3. Недокус І. С. Проблеми формування білоруської національної ідентичності в дискурсі західної політичної науки [Текст] / І. С. Недокус // Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. – 2012. – Вип. 9. – С. 4. – Режим доступу: file:///C:/Users/Dell/Downloads/Pps_2012_9_34.pdf
4. Закон Литовської Республіки «Про державну мову» від 18. 11. 1995 № I-779 // Офіційний вісник Сейму Литовської Республіки. – 1995. – № 15-344.
5. Закон Литовської Республіки «Про освіту» від 31. 03. 2011 № XI-1281 // Офіційний вісник Сейму Литовської Республіки. – 2011. – № 38-1804.
6. Закон Литовської Республіки «Про громадянство Литовської Республіки» від 12. 02. 2010 № XI-1196 // Офіційний вісник Сейму Литовської Республіки. – 2010. – № 144-7361.
7. Закон Литовської Республіки «Про Державну комісію з литовської мови Литовської Республіки» від 27. 03. 1993 № I-108 // Офіційний вісник Сейму Литовської Республіки. – 1993. – № 58-0.
8. Закон Литовської Республіки «Про Державну мовну інспекцію» від 30. 12. 2001 № IX-672 // Офіційний вісник Сейму Литовської Республіки. – 2001. – № 111-4027.

Зміст

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО.....	4
<i>Чижик О.</i>	4
COMPLIANCE WITH NUCLEAR DISARMAMENT OBLIGATIONS.....	4
<i>Іващенко А. М.</i>	10
Paris Commitments and Paris Principles on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups in the light of the armed conflict in Eastern Ukraine.....	10
<i>Данильченко О.С.</i>	14
Українсько-китайське співробітництво у сфері реалізації проєктів Морського шовкового шляху...14	
<i>Крулова О.О.</i>	18
Technical barriers to trade: balance between standards and technical regulations.....	18
<i>Мухайлова О.</i>	22
GATT Article XX and Environmental Concerns of the WTO Members.....	22
<i>Тугова. А.П.</i>	25
Subsidies within WTO system.....	25
<i>KELECHUKWU D.A.</i>	29
International legal regulations of the state cooperation in medicine.....	29
<i>Рашиєвська К.</i>	33
Сучасний стан антидемпінгового законодавства в Україні: шляхи подальшої гармонізації зі світовими стандартами.....	33
<i>Шинкарчук М.Б.</i>	37
Відповідальність держав у міжнародному праві.....	37
<i>Дейнеко Д.О.</i>	41
Legal consequences of the ICJ decision in Chagos case.....	41
<i>Zhuravel A.</i>	45
GDPR's extraterritoriality: compliance with International law. Research.....	45
<i>Загоруй Д.-О.</i>	49
Responsibility to protect у міжнародному праві.....	49
<i>Абдураманов А.Д.</i>	53
Правовий аспект приватних космічних перевезень.....	53
<i>Курюченко Д.</i>	56
"The usage of human physiological vulnerabilities by social networks" or "The right to mental independence".....	56
<i>Унковський Є.В.</i>	61
Проблема міжнародно-правового визнання в контексті політичної кризи у Венесуелі.....	61
<i>Мельниченко О. Ю.</i>	65
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДНІСТРОВСЬКОГО ГІДРОВУЗЛА З ПОЗИЦІЙ МІЖНАРОДНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА.....	65
МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО.....	69

<i>Міліцина К.</i>	69
Право sui generis на об'єкти, створені за допомогою штучного інтелекту та штучним інтелектом безпосередньо.....	69
<i>Захарія У. С.</i>	73
Вплив Угоди про асоціацію з ЄС на національне законодавство України щодо захисту торговельних марок.....	73
<i>Козіна А. В.</i>	77
Правова охорона географічних зазначень в Україні в умовах виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.....	77
<i>Волторніст О.С.</i>	81
Цивілістична концепція міжнародного приватного права. С.....	81
<i>Плевачук Н.О.</i>	85
Проблеми регулювання криптовалют в Україні (Problems of regulation of cryptoassets in Ukraine)...	85
ПОРІВНЯЛЬНЕ ТА ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВО.....	89
<i>Пономаренко М. М.</i>	89
Відповідність системи електронних публічних закупівель «Prozorro» європейським стандартам.....	89
<i>Веселовський Б.А.</i>	94
НАЦІОНАЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕЛЕНИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В ДЕРЖАВАХ – ЧЛЕНАХ ЄС: ВИСНОВКИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	94
<i>Natalia Fokina</i>	97
Comparative analysis of trade agreements in the context of competition provisions.....	97
<i>Нікіфорова Д. Д.</i>	101
Угода про спільний авіаційний простір між Україною та ЄС.....	101
<i>Данчина М.О.</i>	105
Дослідження угоди про єдиний авіапростір між Україною та ЄС.....	105
<i>Пожар А. Р.</i>	108
Питання реалізації кримінальної відповідальності за вчинення злочину геноциду відповідно до міжнародного кримінального права.....	108
<i>Карайко Д.О.</i>	112
Розширення повноважень Європейського парламенту після Лісабонського договору.....	112
<i>Люшин С.М.</i>	117
Криміналізація нових злочинів у світі (порівняльний аспект).....	117
<i>Мельниченко О. Ю.</i>	120
ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕПУТАТА ПАРЛАМЕНТУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ ОКРЕМИХ ЙОГО ЕЛЕМЕНТІВ. ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	120
<i>Павлова Ю. В.</i>	124
ВІДПОВІДНІСТЬ СТАТТІ 127 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ МІЖНАРОДНИМ СТАНДАРТАМ.....	124
<i>Назарук Д.Р.</i>	128

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АВТОНОМНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПРЕФЕРЕНЦІЙ ЄС ЩОДО УКРАЇНИ.....	128
<i>Ходаківська Д. М.</i>	133
НАРУГА НАД ДЕРЖАВНИМ ПРАПОРОМ У КОНТЕКСТІ ПРАВА НА СВОБОДУ СЛОВА: ЗАКОНОДАСТВО І СУДОВА ПРАКТИКА США ТА УКРАЇНИ.....	133
<i>Слюсаренко А. А.</i>	137
Законодавче закріплення та судова практика інституту співучасті в кримінальному праві держав англосаксонської правової сім'ї.....	137
<i>Балас Д.</i>	141
АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОЕКТУ ДИРЕКТИВИ ЄС ПРО АВТОРСЬКІ ПРАВА НА ЦИФРОВОМУ ЄДИНОМУ РИНКУ.....	141
<i>Коваль Є.</i>	146
ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ.....	146
<i>Подолька Т. О.</i>	150
THE PRINCIPLE OF EU LAW PRIMACY AND ITS INFLUENCE ON MEMBER STATES AND STATES GOING TO INTEGRATE THE UNION.....	150
<i>Кириленко М. С.</i>	154
ФЕНОМЕН ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ПОРІВНЯЛЬНОМУ АСПЕКТІ.....	154
<i>Пеньковська С. М.</i>	158
РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В ЛИТОВСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ: ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД.....	158